teala că dacă băeții vor crește mari, vor lucra și ei și astfel va avea un câștig mai mare.

Sunt nespus de veseli chinezii când văd că cei noui născuți sunt băeți.

— Ei, de acum—zic ei—este cine să mă ingroape frumos când voiŭ muri. Feciorii mei vor câștiga bani ca să mă ducă la groapă și vor putea să arză bani de hârtie la groapa mea (așa este obiceiul lor) ca să fugă diavolii cari, după cum cred ei, îi

Un fierar în China este un om bogat, pentru că sculele lui reprezintă o bogăție mare și sunt moștenite de la moși strămoși și lăsate din generație în generație.

Mâncarea lor este simplă și sunt destul de mulțumiți când mănâncă de două ori pe zi câte 5 linguri de orez fiert în apă.

Chinezii, după cum se știe, cred în Buda și nimic în lume nu i-ar putea abate să creadă altfel. Portul lor este după cum se vede in foto-

Lucrători chinezi mâncând la un restaurant pe stradă

vor strica mortului planurile pe viitor.

Când se deschide vre-o fabrică, proprietarul fabricei găsește lucrători la «Uniunea muncitorilor». Fie-care fel de muncitor își are «Uniunea» lui, care trebue recunoscută atât de capitaliști, cât și de muncitori. Dacă un muncitor aude că în altă parte a țării sau în altă țară este rost de câștigat bani mai mulți și vrea cumva să meargă într'acolo, îndată ce va fi descoperit este omorât.

grafiile ce publicăm, iar una dintre podoabele lor cele mai mari este coada subțirică pe care și-o împletesc așa de mândru și o poartă cu falǎ pe spate.

In America se află acum cam la vre-o trei sute mii de chinezi, dintre cari partea cea mai mare sunt spălători, iar restul sunt bucătari. De unde au putut învăța ei să gătească pentru a putea ajunge în casele și hotelurile cele mai mari, americane, aceasta a fost și va rămâne o enigmă.

Priveliști din țară

Zguduitura bruscă și puternică a vagoanelor mă trezi din amorțirea în care căzusem de vr'o 3—4 ore. Sunt în

SINAIA

Afară începuse să se lumineze binișor de ziuă. Cerul curat și proaspăt al dimineței la munte te înviora; iar ochiul străbătea pe vîrfurile munților înșiruiți la spatele căei ferate. Ce podoabe încântătoare sunt și munții. In ori și ce timp poți vedea aceeași măreție, aceeași splendoare, acelaș dulce farmec, și acelaș dor îți deșteaptă. Investmântați par'că în pădurile întunecate de molifți și brazi, își scaldă creștetele albe și colțurate în cele dintâi raze de dimineață. Iar dacă ai rătăcit prin împărăția lor nesămuită, în ori și ce colț și vale aceeași dulce și binecuvântata pace o întâlnești.

Vilele albe ale Sinaei, din vale, scânteind în văpaia roșiatică a soarelui ce dă să apară, se ivesc îndată ce-ți cobori privirea. Viața tumultoasă de oraș bătea sonoră cu valurile mulțimei ei, chema pretutindeni până dincolo în veșnicie.

Orășelul e frumos și luxos, înconjurat de dealuri catifelate pline cu păduri și poene, și ori-ce grabă ai avea te seduce să rămâi la el. Colo jos trece Prahova, curată și albăstrue când e senin, galbenă, murdară când e furtună, ce-și urmează drumul între minuni de flori domol și liniștit spre vale. Cei dintâi oameni ce-i întâlnești când cobori sunt țăranii vânzători de „Floarea reginei“ în buchete drăguțe și nevinovate. Străzile sunt drepte și curate. In acest loc dornic de libertate, departe de calea marilor drumuri, întâmpini viață mai frumoasă, mai omenească, un trai mai ridicat și o mai mare grijă pentru tot ce e frumos, care lipsește acolo unde omul își duce îngenunchiat amărâtul trai de azi pe mâine ca vai de capul lui. In acest loc retras întâlnești mărturia simțului de frumusețe aleasă în tot ce vezi, în împodobirea cumpănită a odăilor de locuință, în alesătura culorilor, în liniile îmbrăcămintei. Oamenii chiar par mai vioi, mai mândri, mai frumoși, în acest loc.

BUȘTENI

De la Sinaia, în sus, un petecel de drum peste un muncel, și dai de Bușteni, un orășel strâns lângă spinarea munților pe cari strălucesc culmi.

Drumul e de o frumusețe rară. La margine de drum înfloresc tot felul de flori: In răcoarea munților florile sunt mai gingașe, mai albe, mai roșii, mai verzi. Și ce tulpini lucii, rumene, ce frunze verzi ca zmaragdul clar și curat. Intreg drumul e parfumat de mirosuri: mii de fluturi cad adormiți, atrași par'că de mirezmele vrăjite, împrăștiate. Totul ți-se pare așa că frumusețea s'ar fi desfăcut aci pentru prima oară în toată splendoarea ei. Și îmi pare că și Atotputernicului îi pare rău mult că a pus în aceste locuri așa de minunate însușiri pe care nu le-a împărțit în rai chiar.

De cum eși din gară ajungi în bulevardul Carol ce face un semi-cerc când cotești spre Azuga.

Cum ești în bulevard un puhoi de oameni întâlnești. Asta este strada cea mai umblată, aci se întind berăriile, măcelăriile, restaurantele, cofetăriile, farmacii.

In mijloc este biserica, covârșitor de interesantă din punct de vedere al architecturii cum și al sculpturilor caracteristice ce cuprinde. O mare boltă sferică în linii delicate e o minune de frumusețe, o comoară scumpă de artă.

Inflorituri de gust, frunze și arabescuri, săpături înclinate ori încolăcite toate le găsește ochiul.

Sunetul clopotelor e stins; glasul lor nu se mai aude. Mirezmele florilor și salcâmilor din prejurimi se împrăștie în aer.

Ioan M.

Regină de-o zi

IN ŢARA SOMALILOR

— Urmare şi sfârşit —

— Nu ştiu, cum, d-ră, zise comandantul apropiindu-se de Jeana, nu ştiu cum să fac să mă ertaţĭ că v'am pus in contact cu o asemenea svânturatică. De aci înainte voiu lua măsurĭ, ca să nu maĭ insulte pe nimenĭ aci; de altfel toţĭ vă respectă, vă iubeşte, până într'atât că şi-ar sacrifica şi viaţa. Nu vă temeţĭ de nimic.

Jeana isbucni în plâns.

— Ce înseamnă această ridiculă acuzare, de a nu voi să mă mărit, întrebă Jeana după ce se maĭ linişti din plâns.

Landrin o întrerupse cu blândeţe:

— Noĭ ar fi trebuit să te prevenim.

— Este adevărat?

— Da. După el, liberarea noastră era cu acest preţ.

— Doamne! strigă d-ra Angerolles înspăimântată. Trebue să vă condamn să pieriţĭ toţĭ, pentru a mă scăpa de această infamie?

— Preferaĭ o soartă aşa de îngrozitoare?

— Nicĭ odată! Maĭ bine m'aţĭ ucide înainte... din fericire.

— Nicĭ d-ta nicĭ noĭ nu vom muri d-şoară. Aveţĭ încredere.

Noĭ suntem aci. Vă vom păzi bine, eŭ răspund. Gândeşte însă că-ţĭ poate veni orĭ-ce de la englez şi de la această corsicană. Şi acum, spune-mĭ cine îţĭ dă apă?

Jeana arătă pe negru.

— Vă rog însă a nu-l pedepsi.

— O! d-şoară, din potrivă, merită recompensă. D-le Courville, urmă Landrin, fiĭ bun şi întreabă pe Jâ, de unde a adus apă pentru d-ra?

— De acolo! zise Jâ, arătând părţile la spatele cărora trebuia să fie oraşul considerabil pe care 'l stăpânea Abu-Bakar.

— Departe? In oraş chiar?

— Nu, afară din oraş.

— Fântână sau rîu?

— Un rîuleţ.

— Mulţumesc. Dar unde o porneştĭ, d-le Kook?— întrebă Landrin, văzând pe acesta că se îndreaptă spre coliba Celesteĭ.

— Mă duc la d-na Corniau.

— De prisos; acum eştĭ prizonierul meu.

— Eu, prizonier?

— Luaţĭ pe acest individ; d-luĭ, ca un trădător, a fost acela care, cu ajutorul semnelor, a făcut să fim aşa de viu atacaţĭ maĭ deunăzĭ. Matieu!

— Comandante?

— Ştiĭ să facĭ nodurĭ, băete?

— Da, d-le comandant.

— Eĭ, atuncĭ leagă-l bine să nu maĭ poată face semne Sultanuluĭ.

Şi acum, voĭ, amiciĭ meĭ, reluă Landrin adresându-se marinarilor, veţĭ afla cum oamenii de inimă, ca voĭ, ascultând de sceleraţĭ ca aceştia puteaţĭ fi conduşĭ a săvârşi cele maĭ marĭ nenorocirĭ.

Printre voĭ, aŭ fost şi imprudenţĭ, carĭ se asociau la trădare. Nu vreaŭ să'ĭ cunosc. Mâine dimineaţă, voĭ avea nevoe de tot curajul vostru. Vă e sete, ştiu unde putem găsi apă! Ne vom duce să luăm. Pot să mă bizuĭ pe voĭ?

— Da, pe toţĭ! răspunseră în cor.

— Şi acum, fie-care să'şĭ lustruiască puşca; mâine în zorĭ de zi vom face aceia ce francezeiĭ trebue să facă în tot-d'auna: Vom ataca!

XIV

Marinariĭ nu maĭ aveau nicĭ un pretext să se maĭ răsvrătească. De-o parte Cook şi Celeste, păziţĭ, păreau incapabilĭ de a maĭ face ceva. La orele 7 dimineaţa, toată lumea era sub arme. Opt oamenĭ fură puşĭ spre paza răniţilor, sub ordinele luĭ Barrisson, care turba de a nu se duce şi el, ca să'şĭ desfăşoare valoarea. Palangrotte şi Tartyfume eşiră din coliba lor, armaţĭ până în dinţĭ.

— Doctore, zise Landrin, unul din oamenĭ ar trebui să păzească pe d. Cook si pe d-na Corniau.

— Bine, comandante.

— Câţĭ invalizĭ îţĭ rămâne?

— Şease.

Courville se aşezase în rând cu marinariĭ.

— Şi d-ta viĭ cu noĭ? il întrebă Landrin.

— Da, căpitane.

— Eu aşĭ fi preferat...

— Nu insistaţĭ întrerupse Stefan, ţiu să mă bat şi eu ca toată lumea.

Zece minute maĭ târziu, marinariĭ «Oceanuluĭ», în număr de 52, plus ofiţeriĭ, plus Vaillant, Courville şi ceĭ doĭ meridionalĭ care înaintau cu Torix, se îndreptau, cu pas solid şi regulat în spre una din părţile oraşuluĭ ascuns, ca şi râul în a treia cută a pământuluĭ.

— Ar face bine să stea în ariergardă. Sultanul.

— Dacă îşĭ arată vârful nasuluĭ e prăpădit.

Departe de tot, în spre stânga, Vaillant zări doĭ Somalĭ, înarmaţĭ, carĭ făceau pe străinĭ, şi scoborau în spre mare.

Erau prea departe ca să li se poată vedea faţa; erau şi întorşĭ cu spatele.

— Băgare de seamă, copiĭ! zise Landrin. Maĭ depărtaţi-vă puţin, ca săgeţile să nu ne copleşească.

Somaliĭ erau comandaţĭ de Abdalah, fiul sultanuluĭ.

Tactica luĭ era de a lăsa să se apropie naufragiaţiĭ pentru ca, la un moment dat, să năvălească cu războiniciĭ asupra lor.

Courville, cu capul sus, ochiul sigur, foarte liniştit, spuse luĭ Landrin:

— Suntem prea aproape.

Drept orĭ-ce răspuns tânărul comandant porunci foc.

O detunătură aşa de violentă isbucni în aer, încât Somaliĭ se zăpăciră.

— Inapoĭ, copiĭ! Trebue să'ĭ atragem cât maĭ mult spre noĭ.

Somaliĭ cădeau cu grămada. Tartyfume nu trăgea nicĭ un glonte degeaba.

La spatele lor, pe marginea măreĭ, ceĭ doĭ inşĭ pe carĭ 'ĭ zăriseră se apropiau cu paşĭ liniştiţĭ de stâncile geniurilor, ca şi cum voia să privească bătălia fără a se expune.

Nimenĭ nu se ocupa de aceştĭ doĭ flueră-vânt.

Deodată vre-o 50 de Somalĭ se despărţiră la dreapta şi la stânga şi începură să alerge spre fortăreaţă.

— Nu lăsaţĭ pe nicĭ unul să treacă! Foc, foc!

Ceĭ doĭ Somalĭ urcau spre platformă, cu ajutorul uneĭ frânghiĭ, pusă probabil în acest scop.

Dacă Jâ, a căreĭ atenţie era concentrată spre bătălie, s'ar fi uitat din întâmplare, ar fi văzut pe ceĭ doĭ Somalĭ şi poate i-ar fi recunoscut.

Unul din eĭ ajunse pe ridicătură, unde se aşeză să aştepte şi pe celalt, privind în acelaş timp prin crăpăturile pardoseleĭ spre a vedea ce se petrece pe terasă.

Erau doĭ tinerĭ zdravenĭ, pe carĭ dacă Tartyfume şi Courville i-ar fi recunoscut, ar fi fost foarte surprinşĭ.

Barisson, care pândea cu ochĭ marĭ peripeţiile lupteĭ, văzu într'un moment că Landrin era în pericol şi, adunându-şĭ ceĭ opt oamenĭ, alergă în ajutorul luĭ.

In spatele luĭ, ceĭ doĭ Somalĭ, ascunşĭ, păreaŭ că abia aşteaptă ca acesta să ia o hotărire.

Courville, fără a'şĭ da seamă că era inferior, se repezi ca un nebun asupra luĭ Abdulalah şi'ĭ trânti treĭ gloanţe.

Rănit, tânărul şef somal îĭ înfipse, la rândul său, lancea în piept. Dar în momentul acela Landrin, alergând în ajutorul nenorocituluĭ său prieten,

cu o lovitură de revolver zdrobi creerul luĭ Abdulalah.

Ştirea despre moartea luĭ Abdulalah răspândindu-se ca fulgerul printre negri, aceştia se descurajară, avântul lor se stinse.

In acest timp Barrisson, ne maĭ putându-se stăpâni, lăsă pe platformă pe Jâ şi alergă în fugă spre eĭ.

Sub cort, d-ra Angerolles şi Micşunica, care se juca, sărea, trăncănea singură, pe când pianista, în culmea îngrijorăreĭ, nu da atenţie la ceea ce se petrecea în jurul eĭ.

Presimţirĭ grozave o chinuiau.

Micşunica, foarte vioae, se apropiase de pat şi găsise un revolver, pe care d-ra Angerolles îl scosese la îndemână.

El era lucitor; pentru micuţa fată obiectul era nou, curios. Ea îl luă, îl întoarse, îl răsuci. Apoĭ ducându'l Jeaneĭ, o întrebă:

— Ce e asta, Jeano? Spune-mĭ?

— Nenorocito!—strigă d ra Angerolles— du-te de'l pune jos. Asta omoară.

In acest moment uşa cortuluĭ se deschise. Un negru, cu umerĭ marĭ de Hercul, intră ca o furtună. Jeana abia îl zări. Somalul, fără a zice un cuvânt, o luă şi eşi afară. Biata fată dete un ţipăt de groază.

Micşunica zări pe hrăpitor. Inţelese ea? E destul să spunem că mica fetiţă se agăţă de hainele somaluluĭ pentru a'l reţine. Biata copilă nu putea împiedica pe hoţ să meargă, dar nu'l slăbea de loc; într'o mână ţinea revolverul, iar cu cealaltă se ţinea de haina hoţuluĭ şi ţipa cât o lua gura. Şi astfel hoţul eşi din cortul Jeaneĭ târând după el pe Blanşeta.

Toate acestea se petrecură într'o clipită.

Pe platformă nu maĭ era decât Jâ, care întorcându-se la ţipetele feteĭ, fu apucat de tremur şi groază văzând pe omul care furase pe Jeana.

Bietul băiat rămase ca împietrit văzând şi pe un al douilea Somal întinzând braţele pentru a primi, la rândul luĭ, pe d-ra Angerolles.

Cu o voce răguşită, Micşunica nu înceta de a striga. Greutatea eĭ, deşi mică, împiedica totuşĭ mersul bandituluĭ, care cu o mână închidea gura Janeĭ; el se impacientă de a avea între picioare pe mica copilă încăpăţânată şi iĭ dete un picior; în avântul luĭ însă, Jâ îl văzu căzând în genunchĭ sub greutatea pradeĭ luĭ, pe care o ţinea să nu'ĭ scape sau să se rănească.

Blanşeta, zărind pe Jâ, lăsă pe Somal şi alergă la el, întinzându-ĭ revolverul şi spunându-ĭ:

— Asta omoară!

O flacără sângerândă trecu prin ochiĭ credinciosuluĭ prieten al naufragiaţilor; cu o repeziciune ne maĭ auzită luă arma din mâna fetiţeĭ şi se asvârli asupra calăuluĭ victimeĭ. Inchizând ochiĭ, descărcă revolverul în capul omuluĭ care se ridica. Acesta, se clatină şi căzu cu d-ra Angerolles în spre care Micşunica alerga, neştiutoare de pericol.

Cel-l'alt negru, îndreptându-se spre Jâ, cu cuţitul în mână, Jâ, maĭ trase un al doilea foc. Apoĭ nu maĭ văzu pe nimenĭ înaintea luĭ.

La picioarele luĭ, mortul şi cuţitul compliceluĭ său. Jâ luă arma şi se aplecă pe puţ pentru a se asigura dacă cel din urmă, cazuse la fund. Şi'l văzu când aluneca pe frânghie.

Jâ, inspirat, tăie frânghia cu cuţitul, şi se auzi un ţipăt. Al doilea negru, în urma uneĭ căderĭ oribile zăcea in adâncimile puţuluĭ.

Jâ, respectuos, ajutând pe Jeanna a se ridica şi Micşunica beată de bucurie, sărea şi săruta gura bravuluĭ băiat, care şi el însuşĭ o strângea în braţe râzând de bucurie ca un nebun. Văzând apoĭ, după ce se maĭ desmeticiră, cadavrul la picioarele lor, se uitară şi recunoscură pe Nour.

Barrisson, se întoarse şi el spunând că tovarăşiĭ lor, triumfaŭ de hordele selbatice şi erau învingătorĭ.

Când văzu şi el cadavrul luĭ Nour, rămase încremenit.

Apoĭ, Jâ, invitând pe Barrisson a se apleca în puţ adăogă:

— Abou Bakar.

Acesta nu era încă mort. Gemea, prăpădit, sdrobit pe nisipul din fundul puţuluĭ, scoţând din când în când câte un urlet de durere.

XV

Landrin victorios, se întorcea acum în spre Stâncile geniurilor precedat de femeĭ, pe aĭ căruĭ umerĭ erau amfore marĭ, pline cu apă dulce pe care o cuceriseră cu atâta vitejie.

Din nenorocire avea şi el şeapte morţĭ, pe carĭ iĭ duc ca să'ĭ îngroape cu solemnitate, şi pe rănițĭ printre carĭ era şi Stefan Courville, foarte grav atins de lancea luĭ Abdulalah, şi pe care'l duceau patru oamenĭ cu marĭ precauţiunĭ.

Când Landrin în fruntea marinarilor luĭ ajunse pe terasă unde zăcea cadavrul luĭ Nour, d-ra Angerolles, care până aci fusese prada uneĭ nervozităţĭ îngrijijoare, cum îl văzu alergă la el. Landrin nu ştia cum să'şi explice spaima vădită a Janeĭ, nicĭ cadavrul acela întins. Intrebând pe Barrison, acesta spuse că el nu fusese acolo, dar numaĭ Jâ, sau d-ra Angerolles puteau să'ĭ dea lămurirĭ.

Micşunica povesti tot ce se întâmplase, căcĭ Jeanna nu putea scoate un cuvînt de atâta emoţie.

Landrin, aflând că numaĭ o minune iĭ reda pe aceea pentru care el şi-ar fi dat viaţa, se întoarse către d-ra Angerolles. Cu ochiĭ în lacrămĭ, iĭ întinse braţele, fără ruşine, ca un erou, şi tânăra fată se aruncă plângând la pieptul luĭ.

Landrin era cel maĭ demn; nicĭ unul din ceĭ-l'alţĭ nu simţise un moment ciudă contra luĭ.

D-ra Angerolles îl iubea. Toţĭ făcură ovaţiĭ Micşunichiĭ, purtând-o în triumf în jurul platformeĭ în mijlocul vivatelor.

In onoarea eĭ se dete şi un tun. Ea rîdea ca o nebună sărutând pe toată lumea. Şi apoĭ vroi ca şi Jâ să împartă gloria cu ea. Il ridicară şi pe el pe umeriĭ unuĭ marinar care în beţia victorieĭ născocea fel de fel de năsbutiĭ. Jeana, la o parte, plângând de fericire, se linişti puţin câte puţin.

Din nefericire, era şi o umbră în acest fermecător tablou. Treĭ-sprezece oamenĭ grav rănițĭ, cereau îngrijirile luĭ Barisson.

Cel maĭ rău din toţĭ rănițiĭ era cocoşatul.

— Dragul meu, zise el d-ruluĭ, cu un zimbet trist, păstrează îngrijirile d tale pentru ceĭ carĭ pot fi scăpaţĭ, eu voĭ muri şi, zău, nu sunt cel maĭ nenorocit.

Toţĭ alergară lângă el.

— Să vă aduceţĭ aminte de mine, vă rog. Aduceţi-vă aminte, câte odată, de acest nenorocit pe care natura l'a pocit, pentru a'ĭ pune în suflet ambiţiĭ imposibile.

Ascultaţi-mă şi nu mă găsiţĭ prea ridicul. Nu mă numesc numaĭ Courville. Sunt marchizul de Mont-Aigre, baron de Courville, etc.

Să mă îngropaţĭ în această stâncă. Pe mormint gravaţi-mĭ numele. Fără a ţine seamă de infirmitatea mea, plecasem cu intenţia de a cuceri o ţară şi a mă face rege unde-va. E o nebunie, nu e aşa? Rugaţĭ pe d-ra Angerolles, să vie să'mĭ strângă mâna.

Nenorocitul işĭ dete sfârşitul fără a avea suprema consolare de a zice adio Jeaneĭ.

Moartea luĭ Stefan provocă luĭ Landrin şi Vaillant un acces de furie oarbă contra Somalilor.

A doua zi dimineaţa, Somaliĭ nu fură puţin surprinşĭ, când se ridică soarele, văzând în faţa casteluluĭ luĭ Abou Bakar pe Sultan care sta spânzurat de o frânghie. Aceasta fu lovitura de graţie.

Indigeniĭ păreau în această ocaziune un popor maĭ puţin barbar, căcĭ împinseră umilinţa până acolo, în cât veniră să roage pe Landrin a domni peste eĭ.

Această propunere îl făcu să zâmbească şi întorcându-se către Jeana o întrebă:

— Vreĭ să fiĭ suverană? Intreba-

rea luĭ însemna într'un chip foarte delicat solemna cerere în căsătorie.

— Vreau tot ce vreĭ, răspunse tânăra fată, plecând ochiĭ în jos.

— Glumesc, zise Landrin, dar voĭ rămâne Sultanul lor până când ne vom libera de aicĭ.

— Pe mine, fă-mă ministru de justiţie, sire, zise Palangrotte.

— Cu plăcere, d-le Taxile.

— Atuncĭ, dacă e aşa, fac pe Savinien sub secretar de Stat. Vino, Tartyfume, să aranjăm ceva, care nu cere întârziere. Gasconul, urmat de prietenul luĭ, se duseră în cortul unde erau Cook şi cu Celesta Corniau, care erau tot sub pază.

— D-le Englez, numitul Nour a murit erĭ şi sultanul Abou Bakar a fost spânzurat azĭ dimineaţă.

— A!..

— Nu'ţĭ vine la socoteală vestea asta, îmĭ pare rău!

— Ceva maĭ mult, Maestatea Sa Landrin I care azĭ a pus pe cap coroana Somalilor, m'a însărçinat cu procesul d-voastră. D-na Sigon, dacă nu va găsi în ţara asta un sultan care s'o ia de nevastă, va fi spânzurată, cât despre d-ta, d-le Cook, veĭ fi păstrat la răcoare pentru altceva maĭ bun.

Această sentinţă dată, Taxile eşi zicând marinaruluĭ care era însărcinat cu paza celor doĭ trădătorĭ.

— Aĭ grije! Răspunzĭ cu capul tău, de eĭ!

Somaliĭ carĭ veniseră cu coroana luĭ Landrin, erau în număr de 5. Unul din eĭ era îngrozitor de urît.

— Pe ăsta să'l dăm de bărbat d-neĭ Sigon, zise Taxile.

Zis şi făcut.

Se aduse d-na Sigon, care preferi a nu fi spânzurată, şi în două minute se făcu ceremonia cununieĭ şi plecară. Văzându-ĭ plecând, toţĭ se întrebau carĭ din amândoĭ erau de plâns, d-na Sigon care era tot aşa de urîtă, orĭ negrul. Micşunica, care era lăsată în voia eĭ, de când nu maĭ aveaŭ de ce se teme, alerga, se juca pretutindenĭ, făcând bucuria marinarilor, şi maĭ ales a luĭ Torix şi a luĭ Jă, care devenise un personagiu pe care toată lumea îl iubea.

A treia zi în spre seară, Blanşeta, jucându-se cu o minge, pe care i-o fabricase Torix şi jucăria căzând, se înţepeni într'o scobitură de stâncă, la spatele cortuluĭ Jeaneĭ. Fetiţa se sui ca o căpriţă pe o piatră mare pentru a'şĭ lua mingea, dar se înţepenise aşa de rău, în cât copila chemă pe Torix să'ĭ ajute.

Acesta desprinse o piatră, şi locul unde fusese mingea rămase ca o gaură măricică. Dete mingea fetiĭ, nebăgând în seamă gaura ce făcuse şi plecă lăsând fata la jocul eĭ.

Micşunica îşĭ urmă jocul dar de o dată fu atrasă de gaură, se furişă înăuntru apoĭ eşi repede chemând pe Torix.

— Tori, Tori, vino, aci este plin cu banĭ, vino de vezĭ!

Torix, cu cea maĭ admirabilă paternitate reveni la Blanşeta, care'ĭ arăta mânile pline cu monete de argint de o formă ciudată.

— Maĭ sunt mulţĭ, mica mea scumpă?

— O mulţime! o mulţime!

— Aşteaptă! şi se duse să prevină pe Landrin, pe când Micşunica făcea să sboare în aer monetele în locul mingeĭ.

— O! dar aci e o avere intreagă, zise Landrin, care se uita în gaură.

— A! comandante, aceasta, probabil, este comoara Sultanuluĭ!

— Aşa e! Aĭ să vedem cât era de mare averea luĭ! Cincĭ ceasurĭ numărară mereu. Suma totală se ridica la o sută treĭ-zecĭ şi douĭ de miĭ de talerĭ.

— Ce să facem noĭ cu toţĭ baniĭ aceştia?

— Vom aplica legea Franţeĭ. Micşunica care a descoperit-o va avea jumătate din eĭ.

— Si cea-l'altă jumătate?

— Ea revine propietaruluĭ Stânceĭ, zise Gasconul.

— Apoĭ, noĭ toţĭ suntem, d-le Tartyfume, căcĭ noĭ toţĭ am supus pe Somalĭ, şi o vom împărţi.

— Aşa e, dar merită şi Jă să i se dea vre-o 10 miĭ zise d-ra Angerolles.

— Bine înţeles!

Aşa se şi făcu. Fie-care călător, fie-care marinar avu partea luĭ, şi lesne se poate închipui ce sărbătoare se făcu la distribuirea acestuĭ noroc! Jă triumfa. Micşunica era fericită de a fi găsit atâţia banĭ şi pentru care toţĭ îĭ mulţumea.

Se încinse o petrecere nebună. De odată se auzi şi un tun bubuind; Somaliĭ credeau că serbătoarea merge inainte. Naufragiaţiĭ însă înţeleseră că era bastimentul liberator şi bucuria fu fără marginĭ. După multe pericole, vărul luĭ Jă ajunsese la Djibuti, tocmaĭ când se găsea acolo vaporul «Faucon», care veni cu vărul luĭ Jă pentru a libera pe naufragiaţĭ.

A doua zi, înainte de a se îmbarca, Palangrotte organiză o ceremonie caraghioasă. Cerea ca Landrin să cedeze efemera luĭ coroană Micşunichiĭ, şi proclamară pe mica fetiţă regină a Somalilor. Blanşeta întrebată însă răspunse că ea doreste să plece cu prietena eĭ, cu bunul Torix cu Jă, şi cu baniĭ eĭ.

— Atuncĭ, micuţa mea zi după mine aşa: abdic!

— Abdic! repetă ştrengăriţa.

— In favoarea...

— In favoarea...

— D-luĭ Cock.

— Perfect! strigă Tartyfume. O să'l lăsăm aci, are să fondeze o dinastie. Iată însă că în momentul decisiv Somaliĭ, prea fericiţĭ de soarta or, nu maĭ voiau să'ĭ lase să plece. Le deteră însă pe Englezul care găsi soluţia după gustul luĭ, dar care, în urmă, se simţea prost de tot.

Ceremonia căsătorieĭ in Anam

Schimbul vinuluĭ la Tayşĭ

China a avut Anamul printre provinciile eĭ atâtea secole, încât cele două ţărĭ aŭ păstrat în comun multe obiceiurĭ. In special, legile privitoare la căsătorie, aşa cum sunt încă practicate în Anam, nu sunt de cât o modificare a codurilor chinezeştĭ.

Tratativele preliminare ceremonieĭ sunt încredinţate unuĭ intermediar care, în oraşele anamite, exercită astfel o profesie mănoasă; este în acelaş timp omul care cunoaşte cele maĭ multe familiĭ, şi şeful protocoluluĭ matrimonial, reputat prin adânca luĭ cunoştinţă a eticheteĭ.

Tânărul care a remarcat o fată îl însărcinează a face vizită părinţilor acesteia. Dacă cererea e primită, familia tânăruluĭ îĭ scrie numele, vârsta, locul naştereĭ, pe o hârtie roşie, pe care intermediarul o duce familieĭ feteĭ, care îĭ dă o hârtie la fel.

Intermediarul hotărăşte data ceremonieĭ, şi cele două familiĭ încep a face scacrificiĭ în onoarea strămoşilor şi a le adresa rugăciunĭ.

Atuncĭ sună ceasul multiplelor solemnităţĭ carĭ constituesc ceremonia căsătorieĭ la Anamiţĭ.

Urmat de o procesiune de notabilĭ, tânărul se prezintă la familia logodniceĭ, căreia îĭ oferă darurĭ, consistând în nucĭ şi alte fructe. Dacă aceste darurĭ sunt primite, el se consideră din momentul acesta ca membru al familieĭ şi trăeşte de atuncĭ încolo în casă. In clasele inalte, el se mulţumeşte a se întinde pe un covor timp de un moment, apoĭ se reîntoarce acasă şi nu maĭ vine la logodnică de cât la dată fixă.

Este data logodneĭ oficiale. Insoţit de rude şi de prietenĭ, toţĭ îmbrăcaţĭ în cele maĭ frumoase veştminte, şi precedat de cântătorĭ din fluer, aduce logodniceĭ un mare număr de darurĭ: brăţărĭ, stofe de mătase, lumânărĭ roşiĭ, două cupe micĭ pline cu alcool de orez, un purcel fript, fără să uite nucile şi fructele.

Când aceste darurĭ aŭ fost puse pe un altar în capela familieĭ (saŭ într'o sală transformată ad-hoc), cele două lumânărĭ roşiĭ sunt aprinse şi ceĭ doĭ

tați, apoi cele două mame, îngenuche împreună în fața altarului, adresând rugăciuni sufletelor strămoșilor. Un prânz la care domnește o etichetă severă, termină solemnitatea.

în procesie la logodnică, înconjurat de o mulțime de rude și prieteni și precedați de servitori încărcați cu daruri.

Convorbirile încep în fața casei, apoi toată lumea intră spre a se așeza în ju-

Urmat de rude, ginerile aduce viitoarei sale soții numeroase cadouri

Ajungem în sfârșit la ziua căsătoriei, însemnată prin cele mai impunătoare serbări. Tatăl logodnicului adună toate rudele în fața altarului strămoșilor

rul altarului, la picioarele căruia se prosternă, înainte de a se oferi darurile. In timpul acesta, tatăl logodnicului a citit cu glas tare inventarul daru-

Toți invitații se așează în formă de semi-cerc și luând câte o trestie beau în sănătatea mirilor

și le prezintă pe tânărul ce va să se însoare.

Pentru a treia oară acesta se duce

rilor aduse.

Cei doi tineri sunt atunci conduși într'o cameră în care se află un altar

închinat divinităților căsătoriei; se aprind lumânări, se ard mirezme; și părinții le urează o lungă posteritate și-i conjură să rămână uniți până la moarte.

E momentul cel mai solemn. Altă dată, fata își ridica atunci vălul și tânărul se prefăcea că-i vede atunci pentru întâia oară fața. Acum ea se mulțumește să se prosterne de patru ori în fața s^tului, politeță pe care el nu i-o întoarce de cât odată. Apoi își dau unul altuia câte o cupă de vin de orez și ceremonia e sfârșită. Ea e urmată de un banchet la care participă tânăra pereche.

Am descris aci ceremoniile căsătoriei în uz în districtele civilizate ale Anamului și când e vorba de o căsătorie zisă de primul grad, căci un anamit care se însoară a doua sau a treia oară, se mulțumește să iscălească cu familia un contract de vânzare. In unele provincii, mai cu seamă la Tayușii munteni, ceremonia vinului ia o formă curioasă, după cum arată ilustrațiile noastre.

După prezintarea celor doui logodnici un vrăjitor îi pune să șadă în fața unui ulcior mare plin cu vin de orez și, încrucișând două trestii lungi, le prezintă celor doui tineri, urându-le viață lungă și posteritate. După aceasta, toți nuntașii se așează în cerc în jurul ulciorului și beau în sănătatea soților, trăgând fie-care din câte o trestie.

DIN LARGUL MAREI

LA GIBRALTAR

Intrăm pe porțile lui Hercule, în strâmtoarea Gibraltar și înaintăm pe lângă stânca engleză în rada portului. Romanii și Fenicienii nu ar mai recunoaște astăzi acest munte împodobit cu clădiri și grădini minunate, pe care ei îl numeau *Mons Calpe*; poporul englez a pus stăpânire peste stânca deșartă și calpă în 1704 și sfredelind-o în lung și în lat, a așezat forturi și baterii formidabile, a acoperit-o cu pământ roditor, în care a semănat și a așezat plantații bogate, a zidit în apă cheiuri de apărare pentru valuri, adăpostind escadra Mediteranei și a tăiat stânca, acolo unde muntele s'a împotrivit prin formele lui, concepției și închipuirei de înfrumusețare a minței omului.

Așa îmi deslușesc luminile puternice, ce jucau în vălvătăi de flacără pe coasta orientală a muntelui, astă noapte spre ziuă, pe când ne apropiam de strâmtoare; lucrătorii spărgeau stânca prin exploziuni dese, care bubuiau în zare, ca niște tunete surde și urmau

în lumina galbenă a faclelor, netezirea pietreĭ pentru nouile clădirĭ ale cetăţeĭ.

Pe o terasă curată de nisip întinsă pe promontoriul munteluĭ, staŭ înfipte farul şi semaforul de semnale. Pare-că se trage o pânză la o parte şi răsar pe poalele munteluĭ, sumedenie de case maure albe, căzărmĭ de cărămidă înalte, zidul ce şerpueşte pe ţărm înconjurând fortăreaţa şi greoaele, nemişcatele forturĭ plutitoare ale escadreĭ, cuirasatele şi crucişetoarele floteĭ Mediterane a Angliei.

Ca să luăm locul de ancoraj, trecem printre maĭ multe corpurĭ de vase vechĭ, depozite de cărbunĭ ancorate, vase carĭ amintesc prin găurile aşezate pe treĭ rândurĭ, flotele de luptă ale veaculuĭ al XVII-lea, compuse din vase marĭ de lemn cu treĭ punţĭ, cu bateriĭ orânduite dealungul punţilor în treĭ caturĭ.

Aceştĭ veteranĭ martorĭ aĭ trecutuluĭ, îţĭ deşteaptă o veneraţie sfântă pentru aceĭ eroĭ, carĭ s'aŭ stins în mijlocul luptelor crâncene pe punţile acestor vase, la Calvi saŭ la Saint Vincent, la Abukir saŭ Trafalgar, spre a întinde pe apă stăpânirea navală a Angliei.

O şalupă saltă prin valurĭ uşoară, mergând aproape de vasul nostru ca să afle starea de sănătate a echipajuluĭ vasuluĭ. După câteva vorbe, un unglez ce înseamnă într'un carnet informaţiunile luate, înţepenit bine pe picioarele lungĭ şi drepte pe puntea şalupeĭ care joacă, face semn de liberă intrare.

Inaintăm încă puţin în fundul băeĭ şi se iaŭ toate măsurile de ancorare. O uruitură prelungă, vesteşte căderea ancoreĭ şi vasul merge puţin înapoĭ, ancora prinde bine; oameniĭ trec la barcă, desfac frânghiile şi barca se lasă încet până ce atinge pltscăind apa, jucând în valurĭ ca o scoică uşoară.

Scoborâm împreună cu comandantul în barcă, lăsând să fâlfâe la pupă pavilionuluĭ românesc, sub culorile căruia ne mândrim adăpostiţĭ de cinstea şi numele uneĭ ţărĭ frumoase.

Barca sare ca un marsuin prin valurĭ, marinariĭ se opintesc cu inimă lovind apa cu putere. Iată-ne în portul vechiŭ, lângă o scară de lemn, pe care suim spre poarta cetăţeĭ.

Un păzitor bătrân cu obrajiĭ rumenĭ şi ososĭ, ne opreşte şi ne invită într'o gheretă de lemn. Primim fiecare, câte un bilet albastru, pe care se scrie un aviz, care ne înştiinţează că nu putem rămâne în cetate decât până la prima lovitură de tun de la apusul soareluĭ.

Pe străzile netede ca asfaltul, tăiate în piatra munteluĭ în liniĭ drepte, soldaţiĭ garnizoaneĭ apar în tunicĭ roşiĭ, albastre saŭ subţirĭ de pânză, prin faţa gheretelor curate de santinele, aşezate din distanţă în distanţă pe lângă porţile cetăţeĭ.

Ce uşoare costume de pânză *kaky*, pe soldaţiĭ carĭ fac garda interioară a cetăţeĭ. Pălăriile uşoare prinse la o parte, pantalonul şi haina strânsă, simple, fără nasturĭ şi semne lucitoare, ghetrele de piele castanie peste pantofĭ, daŭ ţinuteĭ caracterul serios al veştmintelor ideale ale soldatuluĭ de infanterie, aş cum le cere împrejurările adevărate ale războiuluĭ.

Oraşul cu o populaţie de 7000 locuitorĭ este o piaţă întărită militară; cazărmile şi locuinţele soldaţilor se ridică clădite în piatră dealungul străzilor, cu balcoane lungĭ de fier pe care fâlfâesc rufe colorate întinse.

Străzil sunt înguste dar curăţenia ne arată numaĭ de cât fizionomia modernă a oraşeluluĭ.

Parchetul curat al saloanelor, nu e maĭ îngrijit ca aceste căĭ tăiate artistic în piatră şi netezite ca tencuiala pe o faţă de clădire.

Casele de stil spaniol şi maur, se amestecă printre construcţiĭ în piatră severe la înfăţişare, strângând lărgimea străzilor sub umbra lor rece. Teraşele se aştern pe coperişurĭ, îngrădite în coloane de zidărie, peste care se încolăcesc plantele de un verde viŭ, atârnând perdele de frunze dealungul pereţilor.

Nu ştiŭ de ce îmĭ vine să deosebesc viaţa furnicăruluĭ de pe stradă, de tăcerea visătoare a locuinţelor pe lângă care trec; îmĭ pare că jos în stradă trece carul glorios al guvernatoruluĭ, vin şi se duc ostaşiĭ cetăţeĭ cu zâmbetul triumfuluĭ în suflet şi pe buze, trec mândri soldaţĭ aĭ escadreĭ engleze, carĭ sub amiralul Rookes luară Spanieĭ Gibraltarul, iar acolo, în casele tăcute, cu ferestrele închise de gratiĭ, plâng supuşiĭ spanioli pământul lor pierdut, învăluiţĭ în negura plină de jale a trecutuluĭ.

Prin acest du-te vino de oamenĭ în haine de sărbătoare, soldaţĭ, bătrânĭ trec însoţiţĭ de nevestele şi copiiĭ lor, în tunicĭ roşiĭ cu cauce rotunde pe o parte a capuluĭ; aceştia sunt artileriştiĭ cetăţeĭ.

Marinariĭ par maĭ stăpânĭ pe puterea lăuntrică a cetăţeĭ, căcĭ strânşĭ în grupurĭ străbat largul străzeĭ, cântând în cor un cântec de războiŭ. E o veselie ce nu se poate zugrăvi, ea joacă pe feţele soldaţilor ca un fior neisprăvit de viaţă şi energie.

Tabloul are nuanţe şi culorĭ carĭ de carĭ maĭ viĭ şi ciudate. Printre cetele soldaţilor cu mustăţile afumate de pipă, pintre flanelele albastre ale marinarilor, printre hainele de sărbătoare ale mulţimeĭ, un maur nu e o figură simplă şi lipsită de farmec; el trece gânditor ca un vis din nopţile Alhambreĭ, înfăşurat în mantie cu glugă de mătase, cu gleznele goale, cu capul acoperit de pânza moale a turbanuluĭ. Pe faţa luĭ misterioasă de ceară, se citeşte gloria Grenadeĭ şi epopeea trecutuluĭ maur, mărirea lor apusă în luptele cu Ferdinand şi Izabela, în ultimele zile de domnie ale aceluia care între lacrămile de durere, vărsă ultimul suspin pe pământul pierdut, dând colineĭ numele de Suspinul Mauruluĭ, adică marele Boabdil saŭ Abu-Abdalah.

Trăsurĭ uşoare, cu caĭ micĭ, graşĭ, rotunzĭ şi vioĭ, îmbrăcaţĭ în hamurĭ de curele nouĭ, cu jugurĭ de lemn lustruit pe după gâturĭ încordate, trec cu iuţeală prin faţa noastră, lăsând în urmă sunetul copitelor cailor, carĭ lovesc asfaltul albicios al străzeĭ, într'un ritm scurt, prelungindu-şĭ ecoul până departe.

Intâlnim pe comandant, care despărţindu-se de noĭ a mers la agentul de navigaţie al S. M. R. să ia locul unde trebue să descărcăm mărfurile vaporuluĭ nostru. Ne spune că punctul terminus al călătorieĭ noastre, va fi docul *Sharpnes*, un punct de transit aşezat în fundul canaluluĭ Bristol. O bubuitură de tun ne vesteşte că trebue să părăsim cetatea. Ne strecurăm prin mulţime pe străzile ce fug de pe înălţimĭ, ca risipite dintr'un mănunchiŭ de raze şi ajungem la poarta cetăţeĭ, unde garda pregăteşte ceremonia închidereĭ porţeĭ cetăţeĭ, spre a încredinţa cheia guvernatoruluĭ garnizoaneĭ.

Eşim şi la cheŭ coborâm în barca ce ne duce la vapor, pe coşul căruia fumul ese în bucle groase negre, dovedind că e gata de călătorie.

Tragem ancora, lanţul răsună cadenţat scurgându-şĭ zalele în puţ, vasul porneşte maĭ încet, maĭ iute şi în cele din urmă, se aşterne la drum, gonit din spate de o rafală rece de este, care suflă în repetite rândurĭ pe deasupra apeĭ, risipind în aer pânze străveziĭ de apă sărată.

Se înoptează. Canalul pare maĭ larg de cât arată harta, ţărmul Africeĭ fuge în umbră, peste cele 8 mile ale strimtoareĭ, iar pe vârful stânceĭ la Tanger, farul aprinde o lumină vie, strălucind în zare ca un diamant.

Uitându-te înapoĭ, te cuprinde un somn, o reverie, căcĭ se pare că un vis ne grăit de fermecător răsare din apele măriĭ, un brâŭ de focurĭ şi luminĭ din altă lume încinge poalele Gibraltaruluĭ şi printre feeria de raze ce scânteiază pevârfuriĭ catargelor la cuirasatele escadreĭ, luna spulberă praf de argint în unde şi pe munte, împreunând feeria natureĭ cu bogăţia de lumină a coasteĭ.

In oceanul Atlantic

Oceanul, pustiŭ, nesfârşit de apă, ne întâmpină cu valurĭ regulate, lungĭ

prin golurile cărora vasul scoboară alunecând ca pe rotile. Sunt de cuart pe comanda vasuluĭ şi văd o lumină pe ţărm. Răsfoesc cartea farurilor şi după caracteristica foculuĭ, recunosc că este farul Trafalgar. Noaptea împresoară în negură formele uscatuluĭ şi în umbra zăreĭ valurile se gonesc la larg în depărtărĭ nemărginite. S'aud sgomote, glasurĭ înăbuşite şi strigăte de luptă în apropiere, saŭ glasul valurilor, ca un freamăt de pădure, se strânge în clocotul apelor, ca să trezească din ceaţa vremilor, victoria floteĭ engleze de la Trafalgar ? In apele acestea, sub creştetele argintiĭ de valurĭ, ce licăresc icĭ şi colo în palida lumină a luneĭ, doarme sufletul uneĭ armate grozave, care strânse forţele uneĭ flote de 33 vase, ca să înfrângă pentru totdeauna puterea navală a Angliei. Pare că vezĭ înşirându-se în linie vasele înalte, corpurile negre uriaşe, fantomele înaripate, carĭ purtaŭ pe vârfurile catargelor gloria Franţeĭ şi cea din urmă rază de speranţă a Spanieĭ, plutind în bătaia vântuluĭ spre inamicul hotărât, inamicul îndrăzneţ care arătase în baia de Abukir măsura geniuluĭ săŭ naval; de o parte o flotă numeroasă, cu comandantul înfricoşat de oroarea şi scenele războiuluĭ, cu echipagele formate din fără de pereche al aceluĭ amiral, care umpleaŭ vasele îndeplinind o pedeapsă crudă, nu o datorie sfântă către ţară, de altă parte o flotă maĭ mică, dar însufleţită de dragostea războiuluĭ pentru împărăţia măreĭ, şi de sufletul fără de pereche al aceluĭamiral, care dete Anglieĭ gloria neperitoare a înfrângereĭ de la 19 Octombrie 1805 din apele Trafalgaruluĭ, victoria cu care Anglia îşĭ tălmăci visul şi aspiraţiunile sale maritime, luând în stăpânire întinsul domeniu al mărilor.

Oceanul în clocotitoarea sa lume, închide multe paginĭ din lupta aceasta teribilă şi fioroasă; de ce priveştĭ împrejur, se pare că deosibeştĭ în închipuire, imagina curată a cestuĭ duel de moarte, între nefericitul Villeneuve şi geniul fără de seamăn Horaţiŭ Nelson.

Flota franceză e largă şi neisprăvită, golurile rup pe distanţe marĭ linia de bătae, lăsând inamiculuĭ spărturĭ prin care forţele sunt uşor de risipit şi pus în desordine.

Nelson îşĭ pune flota pe două liniĭ, căcĭ trebue să lovească ariergarda inamică şi centrul, izolând avangarda de puterile principale ale linieĭ. Pe catargele vasuluĭ amiral englez *Victory*, care poartă destinele victorieĭ în numele şefuluĭ săŭ, pavilioanele combină în zare semnalul : *Anglia speră că fiecare om îşĭ va face datoria sa. (England espects every man will do his duty)*. Urale nesfârşite primesc semnalul, prin care Nelson vorbeşte în numele mareĭ Britaniĭ, amintind ce datoreşte fie-care om, putereĭ sale maritime.

Collingwood isbeşte cu *Royal-Sovereign* în linia floteĭ aliate; Nelson îşĭ simte inima svâcnind din piept de bucurie, coboară în cabina sa şi îşĭ face ultima rugăciune : ,,*Dea Domnul ţăreĭ mele şi pentru binele întregeĭ Europe, o victorie glorioasă şi deplină ! Încredinţez viaţa mea Creatoruluĭ. Binecuvântate să fie sforţările ce facem pentru a servi credincios ţara, căreia îĭ încredinţez destinul şi dreapta cauză pentru care lupt*".

Apoĭ se închină şi se sue pe punte, înveşmântat în vechiul săŭ frac de amiral, cu pieptul acoperit de cele maĭ strălucitoare decoraţiunĭ, de şi ofiţeriĭ îl îndeamnă să lase decoraţiile, spre a nu fi ţinta vaselor inimice, care se apropie maĭ mult de *Victory*.

Redoutable s'a apropiat bord lângă bord, de vasul amiral şi ploaia de gloanţe îĭ acopere pânzele, ce spânzură ciuruite pe vergĭ; puntea luĭ Victory e un lac de sânge, o movilă de corpurĭ incremenite de moarte !

O lovitură nefericită, un glonţ porneşte din gabia luĭ *Redoutable* şi străbate umărul eroului, el cade cu faţa la pământ: căpitanul săŭ de pavilion Hardy îl ia cu marinariĭ pe braţe şi-l coboară în postul sublocotenenţilor, spre a-l ţine încă în viaţă.

Dar ariergarda e între două focurĭ, linia e spulberată şi avangarda în neputinţă de a da vre-un sprijin floteĭ împresurate.

Bucentaure a sfârşit împotrivirea sa fără folos; Villeneuve caută o barcă să-l ducă la un alt bastiment, spre a urma ultimele sfirţărĭ pentru salvarea victorieĭ.—Obuzele engleze cruţă însă apa, de toate aceste mijloace de a scăpa cu orĭ-ce chip viaţa nefericituluĭ Villeneuve şi astfel comandantul floteĭ aliate, se predă la bordul vasuluĭ *Mars*. Bătălia e hotărâtă, Nelson poate dormi somnul şi liniştea dulce a eroilor, împresurat de trofeele lupteĭ, carĭ plutesc desfăcute de pânze şi catarge, fără nicĭ un apărător; dar el se încordează şi dă ultimul consiliŭ, care nu i-a fost respectat : ,,*Ancoraţĭ flota noastră*", apoĭ cu lacrămĭ în ochĭ, se roagă să nu i se arunce corpul în mare şi să nu uite nimenĭ pe Lady Hamilton, acea frumoasă curtezană cu care amiralul petrecu cele maĭ dulcĭ clipe din viaţa sa rătăcitoare.—Lady Hamilton fu însă dispreţuită de poporul englez ca un mijloc imoral de petrecere al amiraluluĭ şi în trecutul sfânt şi mare al luĭ Nelson, această femee deschise un pasaj urât de dragoste animală de intrigă şi pasiune oarbă, care întunecă puţin câte-va raze din strălucirea aceluĭ geniŭ maritim.

Poporul englez însă, totdeauna recunoscător oamenilor carĭ aŭ lucrat la temelia de granit a Mareĭ-Britaniĭ, primi corpul luĭ Nelson ca cel maĭ preţios avut al ţăreĭ sale şi îl aşeză alăturĭ de învingătorul de la Waterloo, marele geniŭ militar, ducele de Weligton, în biserica St. Church Paulus din Londra, acolo unde se păstrează cele maĭ sfinte comorĭ ale istorieĭ Anglieĭ, acoperindu-l de laurĭ şi onorurĭ, trecându-l la nemurire în toate rugăciunile, ca pe cel maĭ desăvârşt eroŭ al vremilor, care desfăşură pe oceane şi mărĭ, stindardul supremaţieĭ navale a Anglieĭ.

In Trafalgar Square, o columnă de 120 metri străpunse cuprinsul ca să înalţe figura amiraluluĭ în înălţimĭ maĭ curate, maĭ senine, unde staŭ geniile, unde începe lumea eroilor, iar pe soclul eĭ, englezeĭ sculptară paginile lupteĭ grozave de la Trafalgar. Astfel se răsplăti temeritatea şi meritele lustruluĭ geniŭ, care se stinse în aceste ape, pe de-asupra cărora atâţea muritorĭ, aŭ împânzit oceanul, încrucişând drumurile lor maritime. Să ridicăm ochiĭ către cer şi să privim cu inima plină de admiraţie imaginea măreaţă a luĭ Nelson, uitând pasiunile sale de om, dragostea sa neînfrânată de Lady Hamilton.

Aci sunt ape pătate cu sângele bravilor marinarĭ aĭ timpurilor şi Trafalgar ca şi Saint-Vincent, unde Jervis învăţă pe Nelson şcoala bătăliilor navale, să fie pentru noĭ icoane curate, pe care adorându-le cu inima caldă, să le păstrăm cu drag în minte, ca nişte pilde ale veacurilor, despre oameniĭ carĭ aŭ întemeiat cea maĭ puternică marină din lume, despre isprăvile unor geniĭ, carĭ apar la spaţiĭ depărtate de timp, ca să înfigă în eternitate, originele lumeĭ viitoare.

I. Bălănescu-Danubian

Atacul trenurilor în America

Conductorul Wilson îşĭ urmă liniştit povestirea.

Era vorba de atacul din nopţile trecute, făptuit asupra trenuluĭ de Hugo. Doĭ banditĭ se urcaseră în trenul ce pleca spre Hugo (o staţie din America, între Denver şi Kansas). Unul din eĭ înarmat cu maĭ multe revolvere, pătrunsese în vagonul conductoruluĭ şi punându-ĭ un sac în mână îl sili să se ducă la fiecare din călătorĭ şi să le ceară tot ce aŭ maĭ scump la eĭ. De nu, moartea.

Conductorul Wilson luă sacul şi fu nevoit să asculte de bandit.

Toţĭ călătoriĭ fură nevoiţĭ să se supună. In urmă maĭ era de luat nişte lucrurĭ de la un singur călător anume M. W. Y. Fay d'Anaheim, din California, un bătrân de vre-o 60 anĭ.

Fiindcă nu era prima oară când se ducea în călătorie spre căutarea aurului, bătrânul nu se sperie la vederea banditului. Conductorul veni să-ĭ spue să dea tot ce are maĭ scump la el. Fay însă în loc să scoată portofelul, scoate un revolver, cu mult maĭ bun ca al banditului. El îndreptă țeava în ochiĭ banditului care, înspăimântat, fugi. In acest timp cel-l'alt bandit trase semnalul de alarmă. Trenul îşĭ micşoră viteza, ceeace dădu prilej bandiților să sară cu o parte din obiectele furate. Trenul ajungând în stația Hugo d'Est (Colorado) lângă orăşelul Aroya, telefonul fu pus în comunicație cu toate stațiile din districtul Maha, arătând întâmplarea.

Este ştiut că pentru prinderea bandiților americanĭ, este un corp special de detectivĭ intitulațĭ ,,Union Pacific". Aceştia fură puşĭ imediat în cunoştiință de lucrurile petrecute. Imediat pe nişte caĭ iuțĭ, eĭ porniră după hoțĭ. Fu deajuns o mică urmă, ca ceĭ doĭsprezece detectivĭ să isbutească. Treĭ zile şi treĭ nopțĭ eĭ nu maĭ descălecară. Intr'o zi, pe când soarele arzător răsfrângea razele sale calde, ceĭ 12 detectivĭ în drumul lor deteră de un stârv de cal. Aceasta a fost cea maĭ bună probă, că unuia din toțĭ îĭ murise calul de oboseală; după vre-o doĭ kilometri găsiră alt cal mort. Acum fără dor şi poate socotiră că bandițiĭ vor fi prinşĭ. Intr'adevăr, după un sfert de ceas eĭ zăriră doĭ oamenĭ fugind. Se apropiaŭ de satul Wiliand. După vre-o două minute hoțiĭ dispărură. In goana cailor, detectiviĭ ajunseră în sat. La una din casele mărginaşe, eĭ zăriră o familie stând afară şi discutând. Detectiviĭ descălecând întrebară pe proprietarul caseĭ:

— Care este valoarea caseĭ dv.?

— Cincĭ miĭ dolarĭ, răspunse fermierul.

— Bine, ține 6 miĭ dolarĭ şi casa să treacă în stăpânirea noastră cu tot ce e în ea, răspunse şeful detectivilor.

— Perfect, casa e a dv.; luațĭ tot ce avețĭ nevoe.

După maĭ multe socotelĭ şeful ceru un chibrit şi un braț de paie. Paiele fură aşezate împrejurul caseĭ. In acest timp bandițiĭ, surprinşĭ de flacărĭ, începură să tragă cu puşca. Unul din bandițĭ făcu o sforțare să iasă, dar fu ucis. Cel-l'alt ieşind prin uşa ce o deschisese puțin tovarăşul mort, ieşi şi îndreptând-o spre şeful detectivilor, încercă să-l lovească, dar căzu înainte de a putea trage un singur glonte. Banditul după figură părea a fi mexican.

Spre seară detectiviĭ îndeplinindu-şĭ misiunea, se întoarseră în Goodlands Kansas şi a doua zi plecară spre Cheyeuna cu un tren special.

Trad. de **G. Rosin**

CÂNTĂREȚII CU BALAFONUL

Cântecele extravagante pe carĭ le execută cântărețiĭ negri prin satele africane sunt aceleaşi pretutindenĭ: un sgomot ciudat. Instrumentele sunt foarte primitive.

Cântărețĭ din balafon

Colțĭ de fildeş în formă de goarnă, coarde întinse pe bambu, având ca cutie de resonanță un fel de tivgi, constituesc viorĭ grosolane, simple chitare. Sunt de asemenea instrumente d muzică, crătițele, oalele ieşite din uz.

Câteva instrumente însă arată cu toate astea o artă maĭ rafinată. Aşa este *balafonul*, care se găseşte prin multe ținuturĭ ale Africeĭ.

In ilustrația ce publicăm se poate vedea doĭ cântărețĭ cu *balafonul*.

Instrumentele acestea sunt maĭ sonore decât acelea cu carĭ cântă negriĭ din Guinea saŭ de pe Coasta de fildeş. Lucrul acesta se poate constata uşor, căcĭ cântărețiĭ ating cu bețe fiecare notă, întocmaĭ ca țiganiĭ carĭ cântă cu țimbalul.

Vetor.

DIN VIAȚA RUSEASCĂ

TREI MORȚI

— de **LEO TOLSTOI** —

Era lumină. Pe drumul poşteĭ la trap, mergeaŭ două trăsurĭ. In prima trăsură se aflaŭ două dame. Una era o doamnă palidă şi slabă, cealaltă era camerista eĭ, cu obrajiĭ rumenĭ şi vioae. Părul uscat şi scurt îĭ aluneca de sub pălăria decolorată, o mână roşie într'o mânuşe ruptă pe care adesea o netezea. Pieptul eĭ desvoltat era acoperit cu un plastron de olandă din care respira greŭ; aci ochiĭ negriĭ şi viciĭ urmăreaŭ prin fereastră câmpiile din treacăt, aci cu teamă privea pe doamnă şi cu nerăbdare rotea ochiĭ prin interiorul trăsureĭ. In fața eĭ pălăria domneĭ se clătina atârnată de fereastră, iar pe genunchiĭ eĭ dormea un cățeluş; picioarele le sprijinea pe cutiile ce ocupaŭ fundul trăsureĭ, care uşor se loveaŭ în zăngănitul ferestrelor şi a resorturilor.

Impreunând mâinile pe genunchĭ şi închizând ochiĭ, doamna se legăna sprijinindu-se de perne cu spatele şi tuşea încrețind uşor sprâncenile. Avea pe cap o scufă albă şi un tulpănaş albastru care eraŭ legate în jurul gâtuluĭ eĭ palid. Pe sub scufă se vedea o dungă dreaptă, despărțind printr'o cărare părul eĭ blond şi lins, şi această cărare lată şi albă părea puțin palidă ca la un mort. O piele ofilită puțin gălbue, abia forma nişte încrețiturĭ pe trăsăturile delicate şi frumoase ale feței eĭ care îĭ înroşea umeriĭ obrajilor. Buzele-ĭ uscate le muşca mereŭ, genele-ĭ subțirĭ nu se încrețea şi pardesiul eĭ de voiaj făcea cute drepte pe pieptul eĭ slab. Cu toate că ochiĭ îĭ eraŭ închişĭ, totuşĭ pe figura eĭ se citea oboseală, escitare şi o obişnuită suferință.

Lacheul dormita pe capră; vizitiul din timp în timp striga vesel îndemnând la drum pe ceĭ patru caĭ marĭ, plinĭ de sudoare, iar câte odată se întorcea către vizitiul ce conducea cealaltă trăsură. Urmele roatelor drepte şi groase, din iuțeală, acopereaŭ drumul plin de noroiŭ şi var. Ceruĭ era cenuşiŭ şi rece; o ceață umedă acoperea câm-

ţiile şi drumul. In trăsură vântul sufla şi mirosea a apă de colonia şi praf. Bolnava ridică capul şi uşor deschise ochii. Ochii ei mari negri, erau strălucitori.

— Din nou! — ea vorbi şi împinse nervos cu degetele-i subţiri şi delicate, pulpana perdesiului cameristei sale, care abia îi atinse piciorul şi gura ei se strâmbă din cauza boalei. Mitriţa cu amândouă mâinile îşi ridică pardesiul, repede se sculă şi se aşeză mai în fund. Faţa ei fragedă se înroşi. Frumoşii ochi strălucitori ai doamnei urmăreau cu lăcomie toate mişcările servitoarei. Bolnava se sprijinea cu amândouă mâinile pe perne şi voia să se scoale pentru a se aşeza mai sus, puterea însă nu o ajuta. Gura i se strâmbase şi toată înfăţişarea i se pocise ca expresiunea unei slabe ironii.

— Oare nu mă vei putea ajuta!... Ah, nu mai am trebuinţă!... Eu însă nu pot. Numai să nu-mi pui după spate pachetele tale, te rog foarte mult... Nu mă atinge căci nu ştii ce-mi pricinueşte aceasta! Doamna închise ochii şi deodată ridicând ploapele zări pe cameristă. Mitriţa observând-o îşi muşcă buza de jos. Un gemăt adânc eşise din pieptul bolnavei şi înainte de a-l sfârşi, începu a tuşi. Intoarse capul şi-şi sprijini pieptul pe amândouă mâinile. Când tusea încetă, ea din nou închise ochii şi continuă a sta nemişcată. Ambele trăsuri ocoliră intrând pe o stradă din sat. Mitriţa îşi ridică o mână a sa groasă şi făcu semnul crucei.

— Ce este? întrebă doamna.

— Gara, escelenţă.

— Voesc să ştiu de ce ai făcut semnul crucei?

— O biserică, escelenţă.

Bolnava se întoarse către fereastră, şi începu uşor a-şi face semnul crucei, privind cu atenţiune biserica cea mare din sat, pe dinaintea căreia tocmai trecea trăsura.

Amândouă trăsurile se opriră lângă gară. Din cea din urmă se scobori soţul ei şi doctorul apropiindu-se de bolnavă.

— Cum vă mai aflaţi doamnă? o întrebă doctorul, pipăindu-i pulsul.

— Ei bine, scumpa mea, nu eşti prea obosită? — o întrebă soţul ei în limba franceză. Nu voeşti să te dai jos?

Mitriţa, aranjând pachetele, se ghemui într'un colţ, pentru a nu împedica discuţia.

— Destul de bine, totul e ca şi înainte,— răspunse bolnava. Nu mă voi da jos.

Soţul după câtva timp intră în gară. Mitriţa dintr'un salt sări din trăsură şi în vârful picioarelor fugea prin curtea acoperită cu noroiu.

— Dacă eu sunt bolnavă, aceasta nu înseamnează că d-v. nu puteţi fuma, zise zâmbind bolnava doctorului, care în continuu stătea în picioare lângă trăsură. Nimeni dintre ei nu se interesează despre mine,—adăogă în sine, când doctorul o părăsi şi se urcă iute pe scările gărei. Ei sunt sănătoşi şi nu suferă. Ah! Dumnezeul meu!

— Ei bine, dragă Eduard Ivanovici —zise soţul întâlnind pe doctor, şi cu un zâmbet vesel îşi freca mâinile. Am spus să-ţi aducă necesarul, ce crezi de aceasta?

— Bine, răspunse doctorul.

— Ei bine, cum ţi se pare? — suspinând întrebă soţul, pierzându-şi din ce în ce vocea şi ridicându-şi sprâncenile.

— Am mai spus că nu e posibil să ajungă în Italia, nici chiar până la Moscova! Mai ales pe vremea asta!

— Ce e de făcut? Ah! Dumnezeul meu, Dumnezeul meu! Soţul îşi acoperi ochii cu mâinile. Dă-l încoace— strigă el lacheului, care tocmai îi adusе necesarul.

— Ar trebui să rămână, răspunse doctorul, ridicând din umeri.

— Spune dragul meu ce putem face? răspunse soţul. Am uzat de toate pentru a o reţine: i-am spus de bani, de copii, pe cari forţaţi a trebuit să-i lăsăm acasă, de interesele mele, —de nimic, de nimic nu a voit să ţie seamă. Ea face planuri de viaţă în străinătate ca şi cum ar mai fi încă sănătoasă. Dar dacă i-aşi descoperi starea ei, aceasta ar face-o să moară.

— Dar ea e aproape moartă, Vasile Dimitrievici, aceasta trebue să ştii. Omul nu mai poate trăi când nu mai are plămâni şi plămânii nu mai pot creşte. E foarte trist, dar ce-i de făcut? Grija ta şi a mea e ca ea să aibă o moarte cât mai liniştită. Acum ea are nevoe de asistenţa unui preot, iar nu de a unui doctor.

— Ah! Dumnezeul meu! Dar, domnule, înţelege-mă bine! Cum pot să-i amintesc acum de ultima-i datorie? Nu, nu, fie ce o fi, nu-i voi spune nimic! Toţi îi cunosc bunătatea.

— Totuşi încearcă să o îndemni să rămâe şi să aştepte venirea ernei, — continuă dctorul, scuturând din cap cu gravitate, — altfel se poate întâmpla nenorocirea pe drum.

— Alexandrino, Alexandrino, strigă fiica gardistului cu jacheta pe cap sărind scara murdară—vino repede să vezi pe doamna Sirkina; am auzit că călătoreşte în streinătate pentru o boală de plămâni. Nici odată nu am văzut înfăţişarea bolnavilor de ftizie.

Alexandrina apăru pe prag şi amândouă, mână în mână, fugiră în stradă. Cu paşii înceţi eşiră înaintea trăsurei şi se căzneau a o privi prin fereastra lăsată în jos. Bolnava întoarse capul către ele, dar când le înţelese privirile curioase îşi încreţi fruntea şi imediat se întoarse.

— Maica Domnului! — strigă fica gardistului iute întorcând capul. Ce frumoasă era şi acum cum e! E grozav! Ai văzut-o bine, Alexandrino?

— Da! Ce slabă e! — adăogă Alexandrina. Să ne facem că mergem la puţ şi s'o mai vedem încă odată. Uite s'a întors şi nu o văd tocmai bine. Ce păcat e, Marioaro!

— Ce noroiu!—strigă Marioara, şi sărind, fugi spre casă.

— Se vede că sunt grozav de bolnavă, se gândea bolnava. Dacă aşi sosi mai curând în streinătate, acolo cred că mă voi vindeca!

— Ei bine, scumpa mea, cum te afli?—o întrebă soţul venind către trăsură cu mâncarea în gură.

— Mereu aceeaşi întrebare se gândi bolnava!—şi mai poate mânca! răspunse ea indispusă.

— Ascultă, scumpa mea! Mă tem că starea ta se va mai înrăutăţi vioajând pe acest timp, şi Eduard Ivanovici spune acelaş lucru. Nu ar fi mai bine dacă ne-am întoarce?

Supărată, tăcu.

— Când vremea va fi mai bună poate şi drumul va fi mai uşor; şi când tu vei fi mai în putere, atunci vom putea călători cu toţii din nou.

— Iartă-mă! Dacă nu m'aşi fi supus ţie mai de mult, acum poate aş fi de mult în Berlin şi poate chiar sănătoasă.

— Ce putem face îngeraşul meu; aceasta îmi era imposibil, tu ştii bine! Şi acum dacă ai mai rămâne o lună, te vei face şi mai bine, îmi voi sfârşi şi eu ocupaţiunea mea şi astfel ne vom putea lua copiii împreună...

— Copiii sunt sănătoşi, iar eu sunt prăpădită de bolnavă...

— Inţelege, scumpa mea, că pe un aşa timp, dacă boala ţi se va agrava pe drum, cel puţin acasă să poţi..

— Ce acasă? Să mor acasă? strigă bolnava eşită din fire. La cuvântul „moarte" bolnava se înfricoşă privindu-şi soţul şi îl întrebă implorându-l. El îşi lăsă ochii în jos şi tăcu. Gura bolnavei de odată se strâmbă ca la un copil şi lacrămile curgeau şiroae din ochii ei. Soţul îşi acoperi faţa cu batista şi tăcut se dete la o parte.

— Nu, voi călători înainte, spuse bolnava, ridicându-şi ochii către cer, împreunând mâinle rugătoare şi începând a bolborosi cuvinte fără rost: Dumnezeul meu! De ce?—zise ea, şi lacrămile curgeau, curgeau şiroae. Se rugă mult şi cu credinţă, dar inima-i rămase împietrită şi îndurerată; cerul, câmpiile şi drumul erau cenuşii şi închise ca şi înainte; aceeaşi ceaţă de toamnă căzu iarăşi pe drumul noroios, pe trăsuri şi pe caftanele vizitiilor, cari vorbeau cu vocile lor groase şi vesele, ungând şi înhămând caii la trăsuri...

. . . .

*

Trăsura era gata, vizitiul însă nu se grăbea. El intră în camera în care locuiaŭ vizitiĭ. Acolo era cald, întunerec, un aer tare făcea să miroasă odaia murdară, a pâine coaptă, varză şi blănĭ. In odae se aflaŭ câţĭ-va vizitiĭ; bucătăreasa îngrijea de toate lângă sobă, de-asupra sobeĭ *) dormea un bolnav pe nişte blănĭ.

— Teodor, heĭ Teodor! zise tânărul vizitiŭ bolnavuluĭ, care tocmaĭ intra în odae îmbrăcat într'o blană de oae şi cu biciul la brâŭ.

— Lasă-l pe Teodor! spuse un alt vizitiŭ; du-te că te aşteaptă la trăsură.

— Vreaŭ să-ĭ cer cismele luĭ, răspunse tânărul; ale mele sunt foarte rupte—scuturând din cap şi ascunzându-şĭ mănuşile de piele la brâŭ. Poate doarme? Teodor, heĭ Teodor!— strigă din noŭ tânărul apropiindu-se de sobă.

— Ce... vreĭ?—se auzi o voce slabă, arătându-se un obraz zbârcit cu părul roşcat de pe sobă. O mână mare, slabă şi păroasă, se căznea a-şĭ acoperi cu o blană umeriĭ îmbrăcaţĭ cu o cămaşe murdară. Dă-mĭ să beaŭ, dragul meŭ! Ce vreĭ?

Tânărul aduse o ulcică plină cu apă.

— Ascultă, Teodor!începu el cam încurcat,—poate nu maĭ aĭ trebuinţă de cizmele tale cele noĭ? Dă-mi-le mie, poate tu nu te veĭ maĭ servi de ele!

Bolnavul plecă capul obosit către ulcică şi muindu-şĭ în apă mustăţile-ĭ lungĭ şi subţirĭ, bău cu lăcomie. Barba luĭ lungă şi nepieptănată era murdară; cu multă greutate îşĭ pironi ochiĭ turburĭ către tânăr. Bând, voi a-şĭ ridica mâna pentru a-şĭ şterge buzele, dar nu putu şi-şĭ şterse numaĭ mustăţile cu o mânecă a blaneĭ. Respirând din greŭ tăcea, privind ţintă în ochiĭ tânăruluĭ, neavând putere de a-ĭ vorbi.

— Poate le-a promis cuiva?—întrebă tânărul. Vezĭ, afară e noroiŭ, şi trebue să plec la drum; mă gândeam dacă aş cere cismele luĭ Teodor, probabil el nu va maĭ avea nevoe de ele. Aĭ nevoe de ele, spune?

In gâtul bolnavuluĭ clocotea ceva, făcând zgomot; lăsă capul în jos şi începu să tuşească cu multă greutate.

— Oare maĭ are nevoe de cisme?—strigă bucătăreasa supărată; de două lunĭ nu maĭ părăseşte soba. Priveşte-l cum se canoneşte; pe mine singură mă doare, numaĭ când îl aud. La ce i-ar maĭ folosi acum cismele? Nu se înmormântează cu cisme noĭ... Le drept vorbind, e timpul a-mĭ cere ertare de la Dumnezeŭ pentru păcatele mele! Cum suferă! Nu ar fi bine să-l mutăm în alt loc? Am auzit că sunt în oraşe spitale şi nicĭ el nu face bine că ocupă singur tot colţul sobeĭ! Nimenĭ ea o întreagă familie când ea e caldă; partea de sus a sobeĭ înlocueşte patul. nu maĭ are loc. Şi maĭ vrea încă să fie curat!

— Vino, Sergiŭ, grăbeşte-te, domniĭ te aşteaptă!—strigă intrând conductorul poşteĭ.

Sergiŭ tocmaĭ voia să plece neprimind nicĭ un răspuns, dar bolnavul, pe când tuşea îĭ făcu un semn că avea să-ĭ spuă ceva:

— Ia cizmele, Sergiŭ—zise bolnavul înecându-se din cauza tuseĭ; odihnindu-se apoĭ puţin continuă: ascultă, să-mĭ cumperĭ o cruce de piatră, după ce voĭ muri,—adăogă el cu o voce răguşită.

— Mulţumesc, Teodor! voĭ lua cismele şi-ţĭ voĭ cumpăra o cruce de piatră; pentru Dumnezeŭ, voĭ cumpăra-o.

— Eĭ, oamenĭ bunĭ, auziţĭ cu toţiĭ? atât maĭ putu zice bolnavul şi din noŭ îşĭ plecă capul tuşind.

— De sigur am auzit,—zise unul dintre vizitiĭ. Vino Sergiŭ, vino, chemându-l dn noŭ conductorul poşteĭ.

(Va urma).

---

*) In casele ţăranilor ruşĭ sunt sobe de zid construite în aşa fel, că pot dormi pe

DIVERSE

Câţĭ oamenĭ se nasc.— O statistică de curând întocmită a făcut următorul calcul:

Sunt în general cam 37 milioane de naşterĭ; cam vre-o 100.000 pe zi; vre-o 4.300 pe oră; 72 pe minut şi cam unu şi...? pe secundă.

*

Bărbierul luĭ Wilhelm.— O curiositate remarcabilă e marea asemănare ce există între bărbierul luĭ Wilhelm şi el.

Un adevăr—care poate fi luat ca o notiţă umoristică—spune că cu ocazia uneĭ vizite a împăratuluĭ la Windsor, locuinţa regală a regeluĭ Anglieĭ, bărbierul fu luat drept împărat, în plimbările luĭ, şi salutat pînă la pământ cu toate onorurile cuvenite.

Se face mare haz de întâmplarea aceasta.

*

No. 13—cu noroc.—In vechime numărul acesta era considerat ca un simbol norocos. Dovada se poate face cu înlesnire dacă căutăm prin istoriile iudeilor, perşilor, indienilor, etc. Aceasta ne-o dovedeşte fel de fel de întocmirĭ vechĭ.

Astfel iudeiĭ au avut 13 oraşe în carĭ era serviciul preoţimiĭ; 13 preoţĭ marĭ se trag dela Aron; 13 regĭ au stat în consiliul bătrânesc; în a 13-a zi din luna «Nisan» se pregăteşte prima serbare şi serviciul religios pentru «Paşte», iar celebrul «foc sacru» era întocmit exact din 13 mirosurĭ.

Acest număr 13 a fost luat drept norocos pînă în evul mediu, când se schimbă în număr fatal.

Dar nu numaĭ la iudeĭ, ci şi la alte popoare era luat drept număr fericit 13. Aşa în Spania: anul era întocmit în 4 părţĭ de 13 săptămânĭ, iar în vechime la bascĭ, vechiŭ popor care locuia în munţiĭ Pirineĭ, săptămâna avea 13 zile. Secolul la eĭ avea 52 de anĭ, adică de 4 orĭ câte 13 anĭ. Fie-care pagină avea 13 rândurĭ, etc.

Trad. de **Ioan T. Manolescu.**

Toţi abonaţii la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azi, la următoarele mari şi de valoare premii:

1) **O sobă «Godin» No. 3**, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare,** cu 2 ţevi, cal. 12,din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard,** modelul cel mai noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie**, cal. 22, **Pieper-Bayard,** semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, 44, calea Victoriei, furnizorul Curţei Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;

6) **Una măsuţă de toaletă**, cu oglinzi de cristal;

7) **Una maşină de cusut** de mână;

8) **Două frumoase tablouri.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer**, str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China,** foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină**, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei, 54.

13) **Una fructieră**, argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon,** B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil**, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann**, strada Lipscani, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora».
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 luni la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 luni la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorţi, abonaţilor «Ziarului Călătoriilor».

Preţul abonamentului: Lei 5 pentru un an, Lei 2.60 pentru 6 luni.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAŢILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziţia cea maĭ splendidă din localitate

Un salonaş modern

compus din: o canapea, două fotoliurĭ, patru scaune şi o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă **I. Brezoiu**, calea Rahoveĭ, 50, unde se găseşte în permanenţă o bogată şi aleasă expoziţie de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliurĭ şi o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie şi bambu **Littman**, strada Lipscanĭ, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, şoseaua Mihaĭ-Bravul, No. 37 şi strada Şerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victorieĭ, No. 107.

O SCOARŢĂ ROMÂNEASCĂ ŞI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Naţional** de ţesăturĭ româneştĭ de sub conducerea doamnelor Cosco şi Duţescu, calea Victorieĭ, 110, cel maĭ eftin şi maĭ bine asortat magazin în toate felurile de lucrărĭ româneştĭ de pânză, lână şi mătase

UN SALONAŞ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victorieĭ, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ŞI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapiţerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat şi o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victorieĭ, No. 53.

O bicicletă, o puşcă de vânătoare şi un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete şi arme *B. D. Zissmann*, calea Victorieĭ, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut şi o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victorieĭ, No. 54.

1 pendulă de perete şi 6 linguriţe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «*Ceasornicăria Colţeĭ*».

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururĭ.

O dormeuză, 2 fotoliurĭ şi un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapiţerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu treĭ capace pentru bărbat

1 brăţară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante şi rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă şi preţioasă broşă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutiĭ de cremă, pudră şi săpun «Flora» în cutiĭ speciale făcute anume pentru abonaţiĭ noştri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d-nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regeluĭ şi Regineĭ, comandate anume pentru premiĭ.

Toţĭ aceĭ carĭ se abonează cu începere de azĭ maĭ primesc gratuit şi un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII.—No. 720. 10 BANI IN TOATA ŢARA Mercuri, 23 Februarie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « 1/2 « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

Urcarea în tren a cămilelor. — (Vezi pag. 4984).

LA FRONTIERA INDIILOR

Cămilele în tren

Era la expoziția universală din 1900 un tabloŭ curios: reprezinta drumul de fier din Djibuti urcând cu mândrie și repede spre capitala luĭ Menelik de alungul deșertuluĭ, pe când pe lângă linie o caravană de cămile se târa mizerabil prin nisip și câte-va animale cădeaŭ moarte de oboseală și sete.

Dar drumul de fier este costisitor și nu parcurge tot deșertul.Cămila rămâne indispensabilă pentru ceĭ carĭ fac poliția Sahareĭ, a Arabieĭ, a țărmurilor golfuluĭ Persic saŭ al câtor-va țărĭ vecine cu India engleză.

Nu credeam cu toate astea că trupele mehariște atât în Algeria cât și în Africa aŭ avut ocazia să-șĭ transporte cămilele cu drumul de fier. Lucrul acesta însă s'a întâmplat de curând și a fost făptuit de către Englezii din India.

Se știe că golful Persic este unul din cele maĭ active cuiburĭ de contrabandă de arme. Cea maĭ mare parte din acest trafic este destinată spre a furniza instrumente de războĭ triburilor afgane carĭ sunt într'o permanentă agitație la frontiera de nord-vest a Indieĭ. Puștĭ și munițiunĭ sunt transportate de bărcĭ arabe, debarcate în unul din micile porturĭ de pe coastă de unde caravanele le transportă dealungul Belucistanuluĭ.

Mijlocul cel maĭ simplu de a stăvili acest comerț clandestin este de-al surprinde în punctul de debarcare, lucru la care se dedaŭ Englezii. Dar vânătoarea aceasta de.... puștĭ aŭ trebuit s'o facă eĭ și în interiorul țăreĭ.

Câte-va companiĭ din reg. 14 de Siks, având să opereze contra triburilor din regiunea Noshki și Rabat, la frontiera de nord-vest a Indieĭ, aŭ fost nevoite să ia cu ele cămile, căcĭ le-ar fi fost imposibil să cumpere în acea țară, unde toate animalele acestea porniseră la pășunat.

A fost un evenimet când s'a procedat la stațiunea din Iacobabad la această imbarcare grea.

Și fiindcă era iarnă și cămilele nu puteaŭ fi expuse griguluĭ, a trebuit să le pună în vagoane închise.

Nu prea le-a plăcut acest transport și s'aŭ împotrivit în fața acestor cutiĭ în care trebuiaŭ să fie introduse, ele care sunt obicĭnuite cu spațiile vaste. A fost nevoe să fie trase cu frânghiĭ de gât, de corp și de nas spre a le sui în vagoane. Și când intrară înăuntru, ele fură puse cu forța în genunchĭ peste un strat de nisip.

Pentru încărcarea a 120 cămile, câte șease într'un vagon, a fost nevoe de cincĭ ore. Una singură însă a refuzat cu energie să intre în vagon, cocoașa fiindu-ĭ de altmintrelĭ de o mărime neobicĭnuită. 15 oamenĭ aŭ târât-o în genunchĭ în vagon!

C. Arg.

DIN VIAȚA RUSEASCĂ

TREI MORȚI

— de LEO TOLSTOI —

— Urmare și sfârșit —

Sergiŭ repede își descălță cismele luĭ rupte și le aruncă sub laviță. Cismele cel maĭ noĭ ale luĭ Teodor eraŭ tocmaĭ potrivite pe picioarele luĭ și Sergiu tot privindu-le eși.

— Bune cisme! Dă-mĭ voe să le ung— spuse un alt vizitiŭ, care ținea un pămătuf în mână, pe când Sergiu se urca pe capră și lua hățurile în mână. Oare țĭ le-a dat de pomană ?

— Imĭ pare că râvneștĭ ?—zise Sergiŭ, sculându-se puțin și aranjându-șĭ poalele blaneĭ. Hi, hi, dragiĭ meĭ, strigă Sergiŭ întorcându-se către caĭ și pocnind din biciŭ; amândouă trăsuril cu pasagerĭ, geamantane și cufere, își reluă vertiginos drumul pe șoseaua noroioasă, dispărând în ceața cenușie a toamneĭ.

Vizitiul bolnav rămase în odaia aceea infectă deasupra sobeĭ și neputând tuși se întorcea cu greutate în altă parte tăcând.Toțĭ veneaŭ, mâncaŭ și eșeaŭ din odae, până-seara-nu-l maĭ auzeaŭ. Inainte de a se însera, bucătăreasa intra și își lua scurteica cu care eraŭ învelite picioarele.

— Bine, bine, ce spuĭ Teodor ? — murmura Nania. Spune-mĭ unde te doare ?

— Tot înăuntrul mă doare, nu maĭ știŭ ce.

— Și gâtul te doare, când tușeștĭ ?

— Da, toate mă dor ! A venit moartea Nanio, of, of, gemu bolnavŭl.

— Acopere-țĭ picioarele, uite așa ! zise Nania, trăgând pe el blana și eși.

Noaptea abia licărea în odae lumina uneĭ opaițe.Bucătăreasa și vr'o zece vizitiĭ sforăiaŭ zgomotos, dormind pe jos și pe lavițe. Numaĭ bolnavul gemea, tușea și se mișca ușor pe sobă. Când se revărsă de ziuă bolnavul încetă de a maĭ geme.

— Am visat ceva curios, spuse bucătăreasa, întinzându-șĭ corpul în zoriĭ zileĭ, când noaptea tocmaĭ se îngâna cu ziua. Am visat că Teodor venise 'aci și spărgea lemne. „Dă-mĭ, îmĭ spuse el, voesc să-țĭ ajut Nanio !" Dar eŭ îl întrebaĭ : Poțĭ să spargĭ lemne ? El însă apucă toporul și începu să spintece repede, repede la lemne și așa de tare că surcelele sburaŭ în toate părțile. Cum ? il întrebaĭ—tu nu eștĭ bolnav?" Nu, spuse el, acum sunt sănătos !" Și iar începu să spintece. Mi-a fost frică, am țipat și m'am deșteptat. Oare el maĭ trăește. Teodor, heĭ Teodor, strigă femeia !

Teodor nu răspunse.

— Oare-ĭ adevărat, el nu e mort? Să mergem să-l vedem—zise unul dintre vizitiiĭ deștepțĭ.

O mână ușoară acoperită cu un păr blond, atârna de pe sobă rece și palidă.

— Mă duc să-ĭ spun șefuluĭ. Imĭ pare că nu maĭ trăește,—zise vizitiul.

Teodor nu avea rude, căcĭ era de departe. A doua zi l'a înmormântat în cimitirul cel noŭ, lângă o pădurice.

Și bucătăreasa, câteva zile după aceia, povestea tuturor visul eĭ spunând că ea a fost cea dintâiŭ care a bănuit că murise.

Sosi primăvara; pe străzile umede ale orașuluĭ, printre grămezile de băligar șerpuiaŭ micĭ râulețe ; oamenĭ cu haine deschise și glasurĭ limpezĭ treceaŭ în sus și în jos. In grădinĭ muguriĭ se desfăceaŭ pe arborĭ, ale căror ramurĭ eraŭ legănate de o adiere ușoară a unuĭ vântuleț căldișor.

Pretutindenĭ curgea, pretutindenĭ pica picăturile cristaline ale apeĭ... Vrăbiile stângace fluturaŭ ciripind. Razele soareluĭ revărsându-se p'o parte a străzeĭ, făcea totul să lucească ca și cum garduri case și arborĭ se mișcaŭ.... Veselie și tinerețe domnea în cer și pe pământ ca și în inimile oamenilor.

Pe una din străzile principale, în fața uneĭ case bogate, eraŭ așternute niște pae curate; în casă locuia aceiașĭ doamnă muribundă care se zorea așa de mult să plece în străinătate. In ușa camereĭ ședea rezemat soțul eĭ și o femee cam în vârstă. Pe canapea se afla un preot, lăsându-șĭ ochiĭ în jos și acoperindu-ĭ din când în când cu poalele opitrahiruluĭ. Intr'un colț pe un fotoliu mare ședea plângând bătrâna mamă a muribundeĭ. Lângă ea o servitoare ținea în mâinĭ o batistă curată așteptând ca să i-o ceară când bătrâna va avea nevoe ; altele-ĭ frecaŭ tâmplele și-ĭ sufla pe sub bonetă în părul eĭ cărunt.

— Dumnezeŭ să-țĭ ajute scumpa mea,—zise soțul către femeia în vârstă care stătea în picioare lângă el; — așa de mult se încredea în dumneata și știĭ așa de bine să-ĭ vorbeștĭ, îndeamn'o draga mea, du-te, du-te.... El toc-

mai voia să-i deschidă uşa, însă verişoara lui îl reţinea, îşi sterse ochii de câteva ori cu batista şi apoi clătină din cap.

— Imi pare că nu se mai cunoaşte că am plâns,—zise ea, deschizând uşa şi intrând.

Soţul era foarte agitat şi consternat. Se îndreptă către soacra sa, dar după câţiva paşi, se reîntoarse, trecu prin cameră şi se apropie de preot. Acesta-l privea ridicând ochii către cer suspinând. Barba-i puţin căruntă o ridica în sus şi în jos.

— Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, zise soţul.

— Ce-i de făcut? — zise preotul din nou suspinând şi iarăşi sprincenile-i şi barba i se ridica şi se lăsa în jos.

— Scumpa mea soacră e încă aici— zise soţul aproape disperat,—ea nu va mai trăi după această nenorocire! O iubeşte aşa de mult, atâta o iubeşte căci nu mai ştiu cum... Dar dacă sfinţia Voastră aţi încerca să o consolaţi şi s'o îndemnaţi să plece?

Preotul se sculă şi se îndreptă către bătrână.

— Aceastâ-i adevărat, inima unei mame nimeni nu o poate pricepe! — zise el, — totuşi Dumnezeu e compătimitor.....

Faţa mamei începu a se mişca convulsiv şi o apucă un sughiţ isteric.

— Dumnezeu e milostiv—continuă preotul, când ea se mai linişti puţin. Vă spun, că în parohia mea era un bolnav într'o stare mai rea de cât a Mariei Dimitrievna, şi ştiţi oare că un simplu burghez l'a vindecat cu ierburi, într'un timp relativ scurt? Acest burghez se află şi acum în Moscova. I-am spus deja lui Vasile Dimitrici, că poate încerca cel puţin să mai consoleze bolnava. Cu ajutorul lui Dumnezeu totul e posibil!

— Nu, sfinţia ta, ea nu va mai trăi! —zise bătrâna.—Eu ar trebui să mor, dar Dumnezeu o vrea pe ea.

Şi sughiţul o încătuşă într'atâta că leşină.

Soţul îşi acoperi faţa cu amândouă mâinele şi fugi din cameră.

In coridor întâlni pe un băeţaş de şease ani care abia respira din cauza fugei după suriora lui mai mică.

— Imi permiteţi a aduce copiii la mama lor?—întrebă guvernanta.

— Nu, ea nu mai vrea să-i vadă, aceasta ar irita-o!

Băiatul se opri un moment, privi cu atenţiune pe tatăl său şi deodată într'un ţipăt vesel alergă din nou în galop.

— Uite-o tătăică, pae că ar fi un cal negru! — strigă arătând pe surioara sa.

Pe când în cealaltă cameră verişoara şedea lângă bolnavă şi cu îndemânare se silea a-o pregăti pentru moarte. Doctorul lângă o fereastră îi prepara o băutură.

Bolnava, îmbrăcată cu un capot alb, şi înconjurată de perne, şedea în pat, privind liniştită pe verişoara sa.

— Ah! scumpa mea! zise ea intrerupând-o pe neaşteptate. Nu mă pregăti! Nu mă privi ca pe un copil. Sunt creştină. Ştiu că nu voiu mai trăi mult, ştiu că dacă soţul meu mi s'ar fi supus mai de mult, acum poate a'şi fi în Italia şi probabil aş fi chiar sănătoasă. Toţi îi spunea aşa. Dar acum totul e imposibil! Poate aşa a fost voinţa lui Dumnezeu? Cu toţii avem păcate, le ştiu, dar cred că cu bunătatea lui Dumnezeu toţi vom fi ertaţi. Mă căsnesc de a mă pricepe. Şi eu am avut multe păcate, draga mea, şi am suferit mult, foarte mult! M'am căznit a-mi purta liniştit suferinţele mele.

— Trebue să-ţi adus un preot, da, îngeraşul meu? Te vei simţi şi mai bine, când te vei griji—zise verişoara sa.

Bolnava clătină din cap aprobând.

Verişoara eşi şi făcu semn preotului.

— E un înger,—zise soţului cu lacrămile în ochi. Pe când pe el îl podidi lăcrămile.

Preotul intră în dormitor. Bolnava era fără cunoştinţă, astfel că în prima cameră domnea o tăcere mormântală.

După cinci minute preotul se reîntoarse, îşi puse epitrahirul şi aşezându-şi părul lui lung:

— Dumnezeu fie binecuvântat, că s'a mai liniştit puţin, zise el,—şi voeşte să mă vadă.

Verişoara şi cu soţul ei voi să intre împreună.

Bolnava plângea încet, privind o icoană.

— Te felicit scumpa mea—zise soţul.

— Mulţumesc! Ce bine mă simt, ce dulceaţă neexprimabilă simt — vorbi bolnava şi un surâs uşor îi apăru pe buzele-i subţiri.—Ce bun e Dumnezeu, e adevărat? El e milostiv şi a tot putinte!

Şi din nou cu rugăminte ferbinte îşi îndreptă ochii plini cu lacrămi către sfânta icoană.

Şi deodată îşi reaminti de ceva.

Apoi făcu un semn soţului ei.

— Nici odată nu voeşti să-mi faci aceea ce eu te rog—zise ea cu o voce slabă şi turburată. Soţul întinzându-şi urechea o ascultă cu atenţiune.

— Ce voeşti scumpa mea?

— De câte ori am zis că doctorii nu înţeleg nimic. Există simpli ţărani, care lecuesc. Sau.... preotul a zis.... el cunoaşte.... burghez... trimete...

— Unde?....

— Dumnezeul meu, nu voeşte nimic să înţeleagă!....

Şi bolnava îşi increţi sprincenile închizând ochii. Doctorul se apropie şi-i luă mâna. Pulsul îi bate din ce în ce mai slab. Şi făcu un semn soţului ei. Bolnava observă acest gest şi se uită înfricoşată. Verişoara ei se întoarse plângând.

— Nu mai plânge căci mă canoneşti şi pe mine şi pe voi—zise bolnava. Voi îmi risipiţi ultima-mi linişte.

— Ingeraşule, tu! ţipă verişoara ei, sărutându-i mâna.

— Nu, sărută-mă pe buze căci mâna se sărută numai morţilor. Dumnezeul meu, Dumnezeul meu!

Seara nenorocita era un cadavru. Cadavrul era aşezat într'un cosciug pe un catafalc în salonul cel mare al casei bogate. In camera cea mare cu uşa inchisă veghea un dascăl, citind cu o voce pe nas psalmii lui David. Lumina clară a făcliilor de ceară, în sfeşnice de argint, cădea pe fruntea palidă a moartei, pe mâinile-i grele ca ceara şi pe cutele împietrite ale capacului, ce cu oroare era aşezat pe picioarele moartei. Dascălul citea şi recita, neînţelegând bine ce citeşte şi în tăcerea mormântală din cameră, cuvintele lui vibrau stranii şi dispăreau în aer. Din timp în timp se auzea din depărtare vocile şi paşii copiilor.

Când tu îi vei acoperi faţa vei înmărmuri"—spuse din Psaltirie!" Când tu le vei lua sufletul, ei vor muri şi se vor preface in ţărână. Când tu le vei trimite sufletul tău, ei vor reînvia.— Fie numele Domnului binecuvântat în vecii, vecilor".

Faţa moartei era severă şi maestoasă. Nici fruntea-i rece, nici buzele-i încleştate nu se mai mişcau. Ea e toată atenţiune. Oare acum mai pricepe aceste cuvinte adânci?

....

După o lună, pe mormântul moartei se construi o capelă. Insă pe mormântul vizitiului Teodor nu există nici o cruce, ci numai iarba verde ce crescuse singură, care mărturisea existenţa unei foste vieţi omeneşti.

— Va fi păcat Sergiu, zise bucătăreasa Nania,— dacă nu vei cumpăra o cruce lui Teodor. Până acum mereu spuneai că e iarnă, azi însă trebue să-ţi ţii promisiunea; aceasta ai promis chiar în faţa mea. El a venit la tine şi te-a îndemnat,—dacă tu nu vei cumpăra-o, el va mai veni încă şi atunci nu te va mai ruga ci te va gâtui..

— Oare eu am refuzat?—răspunse Sergiu,—îi voiu cumpăra neapărat crucea pe care i-am promis-o şi cred că o rublă şi jumătate e deajuns. Nu am uitat, dar cum s'o aduc? Când voiu eşi la oraş voiu cumpăra-o.

— Şi până atunci ai putea să-i pui o cruce de lemn!—interveni un vizitiu bătrân—de altfel rău faci că-i porţi cismele lui.

— De unde aşi putea lua o cruce?

Dintr'un trunchiŭ nu se poate face o cruce.

— Nu maĭ spune prostiĭ; se poate face dintr'un trunchiŭ. Ia toporul, du-te în revărsatul zorilor în pădurice şi acolo îĭ veĭ putea face crucea. Veĭ despica un frasin mic, şi iată că veĭ căpăta o cruce bună. De sigur că munca nu costă banĭ şi cu nimica aproape veĭ cinsti pe pădurar. Eŭ nu de mult mi-am făcut o oişte foarte bună în locul celeĭ rupte... şi nimenĭ nu m'a văzut.

Dis de dimineaţă, înaintea zorilor, Sergiu luă un topor şi se duse în pădurice.

Totul era acoperit de o rouă groasă şi rece, abia căzută şi neajunsă încă de razele soareluĭ. Orizontul devenea din ce în ce maĭ limpede şi lumina luĭ se reflecta pe cerul acoperit de norĭ subţirĭ. Nicĭ un firişor de iarbă de pe jos, şi nicĭ o frunză nu se clătina. Numaı câte odată liniştea era întreruptă de zborul pasărilor din desişul pădureĭ saŭ de vre-un zgomot de pe pământ.

De odată un zgomot ciudat, straniŭ natureĭ, începu să vibreze şi la moment înceta la marginea pădureĭ. Şi iar se auzea acelaş zgomot, la fel repetându-se la trunchiul unuĭ copac puternic. Vârful luĭ straniŭ se clătina, frunzele-ĭ verzĭ murmuraŭ ceva, şi o pitulice şuerând sta pe o cracă, sbura în sus, şi agitându-şĭ coada, se aşeza apoĭ pe un alt copac.

Toporul din ce în ce suna şi maĭ surd în jos; sucele albe cădeaŭ pe iarba plină de rouă şi prin loviturile de topor se auzeaŭ nişte trosniturĭ slabe. Pădurea se clătina în sus şi în jos şi la moment e îndrepta smucindu-se groaznic din rădăcinĭ. Pentru moment totul părea liniştit şi apoĭ din noŭ pădurea se îndoia, trunchiĭ trosneaŭ rupându-şĭ şi aplecându-şĭ crăcile căzând la pământ. Zgomotul topoluluĭ şi al paşilor intra în tăcere. Pitulicea începea să fluere şi zbura şi maĭ sus. Crăcile ce atinea în sbor se clătinaŭ din timp în timp şi se opreaŭ ca şi celelalte. Copacii păreaŭ încă şi maĭ frumoşĭ cu crăcile lor nemişcate.

Primele raze de soare străbăteaŭ prin norĭ lucind şi reflectându-se pe cer şi pământ. Negura dispărea prin unde între coline, o rouă sclipitoare licărea prin iarbă şi nişte norĭ albĭ şi luminoşĭ fugeaŭ pe cerul albăstriŭ. Stolurĭ de păsărele nevinovate alergaŭ prin desiş, ciripind mulţumite — frunze verzĭ şi majestoase, — ce sburaŭ şi se legănaŭ pe vârfurile copacilor şi crăcilor verzĭ căzând pe copacul doborât.

Tradus din limba Esperanto cu permisiunea autoruluĭ de

Miluţă Simion

IMPRESII DE CĂLĂTORIE

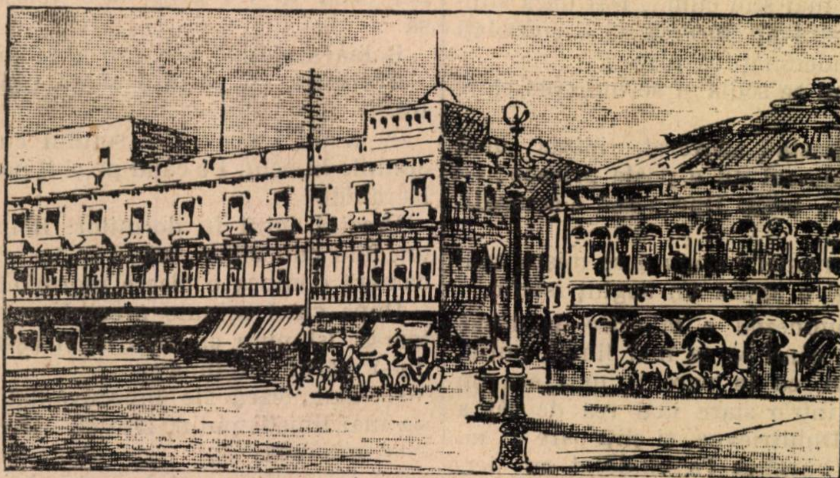
DIN AMERICA DE SUD

La Guakil unde am făcut prima descindere pe pământ de la plecarea noastră din Panama, am avut impresiunea că vizităm o localitate de băĭ ce se găsia instalată de ocazie acolo. Toate casele de lemn, străzĭ neregulate fără trotuarurĭ şi răŭ pavate, magazinele un fel de barace de bâlciu. Un tramvaĭ nenorocit tras de un cal care ducea lumea la port, o bărbierie primitivă şi o cofetărie şi maĭ primitivă încă, unde ne-am restaurat. Lume puţină şi răspândită fără rost, femeĭ carĭ circulaŭ acoperite pe cap şi în prejurul gâtuluĭ cu nişte şalurĭ negre ce atârnaŭ până jos, pare că veniaŭ saŭ mergeaŭ la o înmormântare; un local de poştă prăfuit şi murdar. Acesta este portul Guakil, portul cel maĭ însemnat al RepubliceĬ Ecuatoruluĭ, care de altfel are mare importanţă şi ca loc de descindere pentru interiorul republiceĭ. De la Guakil pentru a merge la Quito în capitală, călătoriĭ merg călare pe catârĭ timp de 8 zile. Un preot Belgian ce venia de acolo ne-a spus că Quito este locul cel maĭ frumos din lume ca vegetaţie, ca poziţie şi ca climă; dar atuncĭ pentru ce nu fac drumurĭ? Această întrebare mi-am pus-o adesea. In toată America de Sud, maĭ toate satele acestea micĭ maĭ mult saŭ maĭ puţin sunt lipsite de mijloacele de comunicaţie, fie că n'aŭ banĭ, fie că n'aŭ braţe, astfel că Europeanul ce soseşte în ţările lumiĭ celeĭ nouĭ, de la început are displăcerea acestor greutăţĭ.

De la Guakil, după treĭ zile de ocean, am ajuns la Paita, cel dintâiŭ port Peruan. Port de desolaţiune însă! Nu mi-am închipuit loc maĭ trist şi maĭ sterp. După cuvenita carantină când am descins în Port, picura a ploaie, şi mi s'a spus că de 9 anĭ nu plouase. De nouă anĭ! Mi se părea că n'am înţeles bine. Cum, de nouă anĭ? Dar atuncĭ cu ce, cum se face vegetaţia?—Dar nu se face! — Şi într'adevăr, nu era un arbore, nu era fir de iarbă — nu era nicĭ o pasăre. Eraŭ însă prăvăliĭ şi otelurĭ destule iar mişcare relativ destul de mare. Am observat chiar şi un teatru.

— Pentru ce dar trăiţĭ aci şi cu ce? De unde apă, de unde nutreţ?—Totul vine din interior—mi se răspunse—pe catârĭ şi comerciul este foarte viu: trestie de zahăr, cacao, bumbacul.

Toată coasta Peruvieĭ este aşa de tristă şi întîrzierea vaporuluĭ prin porturĭ pentru încărcare ne obosise fiziceşte şi moraliceşte. Acest drum lung l-am făcut în 21 de zile: De la Panama la Callao, portul principal din Peru, şezând prin porturĭ în carantine. Cu o noapte înainte d'a sosi în Callao am avut o furtună care ne-a făcut să cunoaştem pacea Pacificuluĭ. Dimineaţa ajungând în port, pasagerii eraŭ zăpăciţĭ; abia ne puteam susţine pe picioare. Fiica mea delicată şi mult indispusă, abia a putut lua trenul ca să ne ducem la Lima. Peruvianiĭ sunt foarte mândri de capitala lor, chestiune de patriotism negreşit, căcĭ departe este, foarte departe să aibă de ce fi mândri cu ea.

Hôtel de France din Lima

O piaţă mare, pătrată, formează centrul oraşuluĭ de unde se zăresc diferite strade în lung şi curmeziş, dispoziţie frumoasă de altmintrelea şi care o găseştĭ în toate oraşele şi orăşelele AmericeĬ. Dar ca construcţiunĭ nimic interesant şi nicĭ frumos; case de lemn, bisericĭ de lemn, şi aceasta din cauza cutremurilor ce sunt aproape zilnic; s'ar zice că pământul acolo nu este stabil. In opt zile cât am stat în Lima ne-am legănat de treĭ orĭ,—cam mult pentru cine nu are deprinderea. Tot ce am văzut maĭ frumos în acest oraş a fost grădina Muzeuluĭ şi aceasta prin faptul că vedeam pentru prima oară palmierĭ giganticĭ, bananierĭ, etc. iar ca flarĭ partere admirabile. Lumea vine la preumblare în trăsurĭ,

tramvae și pe jos, lume elegantă și de asemenea, ofițeri chipeși purtând uniforma franceză, armata fiind instruită de comandanți francezi, priveliști plăcute, rendez-vous de flirt și de cochetărie ca în toate țările latine. Din toate popoarele Americei de Sud, Peruvianii sunt cei mai adevărați descedenți spanioli. Ei aŭ păstrat eleganța și distincțiunea nobililor lor conquisatori. Muzica în Parc cânta valurile Dunărei de Ivanovici. Privind fisionomiile ce mult se asemănaŭ cu ale noastre și ascultând duiosul vals din țara mea, am avut iluziunea că suntem la noi, de și mii de mii de mile ne despărțiaŭ de draga noastră țară. Este de observat cum nu te găsești strein în aceste țări: unitatea de limbă, unele obiceiuri ce reamintesc pe ale noastre, felul de trai aproape identic ca al nostru, te fac să te obicinuești curând în America de Sud.

Cu toată atracțiunea ce prezinta Lima, după o ședere de 10 zile a trebuit să pornim tot înainte în țara cea mai de sud a Americei, în Bolivia. Plecând din Lima, doctorul examinându-ne cordul și găsindu-ne în bună stare, ne-a urat călătorie bună; prietenii ce făcuserăm acolo ne dedeaŭ instrucții cum să ne îngrijim sănătatea în acele locuri, recomandându-ne în deosebi să nu ne încărcăm prea mult stomacul, căci ne-ar putea fi fatal ajungând la *Crucero alto*, stațiune ce se află la 4500 metri înălțime asupra nivelului mărei. Mărturisesc că nu prea înțelegeam de ce atâtea precauțiuni; profane fiind, nu ne dădeam seamă ce perturbare poate să-ți facă înălțimea. A trebuit să ajungem acolo pentru ca să văd ce lipsă de aer aveam și ce opresiuni simțiam. Am plecat deci, oare-cum îngrijați.

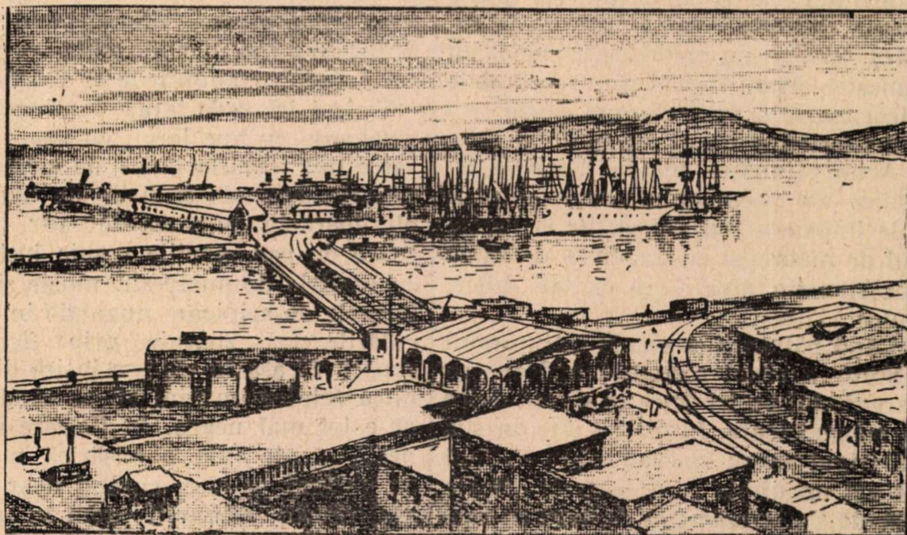
Dela *Callao* la *Mollendo* am făcut iar vre-o 4 zile pe marea displăcută, timpul înaintând a fi tot mai cald și marea tot mai rea, vaporul de ne suferit de și purta pomposul nume de „Imperial".

Mollendo este un port trist și greŭ de abordat. De obicei Oceanul este iritat și valurile lui se isbesc cu furie de stânci; vaporul se oprește la o distanță considerabilă de pământ și descinderea în barca ce se apropie și se depărtează de scara vaporului după cum o poartă mișcarea apei este dacă nu primejdioasă, destul de spăimântătoare. Intrarea în port de asemenea este îngrijitoare; de multe ori bărcile nu pot să descarce pasagerii la debarcader; un fel de scripet având atârnat la extremitate un coș, se lasă până în barcă; în această barcă șovăindă. Pasagerii luând loc în coș unde pot intra 4 persoane, sunt ridicați în aer la o înălțime de 5—6 metri, legănați așa de mișcarea scripetului câteva minute d'asupra apei și apoi depuși pe pământ. Mi se spunea tot timpul că așa vom descinde la Mollendo. Oceanul fiind înfuriat, las să se gândească ori cine dacă eram liniștită; din fericire valurile în momentul debarcărei fură mai clemente și bărcile ce ne conduceaŭ, deși cu șovăiri destul de mari, aŭ putut ajunge la țărm. Apoi agățându-ne repede de frînghia scărei portului, sărind din barcă, descinserăm în portul bine cuvântat al Peruviei, Mollendo.

Mollendo! Ori de câte ori mă gândesc la sosirea noastră acolo, două sentimente se deșteaptă în mine: unul de grijă și altul de neplăcere, impresia nefavorabilă ce mi-a produs. Un otel de scânduri ca toate construcțiile din Peru; la acesta, cu totul primitiv, ne duserăm să ne odihnim; odihnă însă nu ai în acea baracă, lumea dă năvală, aleargă și vine toată noaptea pe galeria saŭ mai bine zis pe tinda ce înconjură acea bizară construcție, iar copiii de pe stradă se joacă sgomotos fără a fi supărați de nimeni ori până la ce oră voesc, seara și dimineața din zori. Zăpăciți de nesomn și osteniți, abia ne-am urcat în tren dimineața pentru a continua călătoria noastră. Dumineca și noaptea, trenul nu circulă în acele locuri, așa că fiind Sâmbătă, pentru ca să nu pierdem o zi zadarnic în Mollendo, am plecat de zor.

Trenul începe a urca, urcă, suflă puternic făcând curbe continue, adesea foarte scurte. Pe marea Cordilieră a Anzilor vegetație nu este. Bănci de nisip, o mare de nisip pe care vântul o ridică în spirale formând valuri, un soare arzător și din ce în ce tot mai puternic, care îți dă dureri de cap; această priveliște o ai tot timpul; din când în când zărești, prin văile acestor munți verdeață și locuințe, un fel de oaze ca și în deșerturi, iar stațiunile niște barace arzătoare, ce ești mulțumit a întâlni pentru ca să se mai schimbe uniformitatea aridă a drumului; femei și copii te întâmpină cu apă și cu o abondență nespusă de fructe de tot felul. Femeile sunt îmbrăcate europenește în felul femeilor noastre de la mahala, purtând pe cap însă mari pălării albe de Panama, cu totul masculine, ce nu aŭ nici un fel de grație; fructele, cea mai mare parte savuroase d. e. portocale, persici, grenade, grenadille, tunas, etc., fel de fel de numiri și de specii necunoscute în Europa, dar mai cu seamă o varietate nespusă de (platonos) banană și ananasul; suculente, parfumate și răcoroase la mâncare, cum nu se poate descri.

Toate aceste bogății de fructe, flori și alte producte ca mais (porumb) trestia de zahăr, etc., sunt aduse din acele oaze de prin văile munților despre cari am vorbit și a căror cultură este fără de seamăn de bogată.

Callao, port în Peru

După o zi de drum, seara am ajuns la Arequipa, oraș relativ frumos, cu un otel mai convenabil, unde am fost prea mulțumiți să rămânem. Despre Arequipa nu aș avea mult a spune, toate aceste orașe ale Peruviei se aseamănă unele cu altele și cum, după cum am mai zis, Peruvienii sunt oameni plăcuți, nu te simți rău în țara și orașele lor, chiar când vii direct din Europa și obosit fiind de drum și de înălțime. In Arequipa am petrecut numai o noapte, aceea a sosirei noastre acolo și a doua zi luând tramvaiul electric care făcea serviciul între otelul nostru și gară, am plecat spre a continua călătoria noastră către Bolivia. Drumul de la Arequipa în sus e tot mai greŭ, tot mai amețitor; către amiază începurăm a nu prea ne da seama de starea noastră: o somnolență gradată ne apăsă fără însă să putem adormi, un rău de cap cu o amețeală și grețuri. Toată lumea în vagon pă-

rea narcotizată, fiecare, cu capul plecat pe masă saŭ lungit pe câte o canapea, respira greŭ, suferia.

După 8 ore de drum de fer am sosit la ţărmurile Boliviei, la Lacul Titicaca, un lac la 4000 de metri altitudine!

Din volumul d-neĭ **de Capri**

ALPHONSE DAUDET

OGLINDA

La nordul Germanieĭ, pe ţărmul limpedeluĭ fluviu Niemen, a sosit o floare de 15 anĭ, roză ca petala migdaluluĭ, cu ochĭ negri arzătorĭ. Ea vine pe aripele zefiruluĭ amoruluĭ tocmaĭ din ţara dulce a colibrilor şi curmalilor.

N'a ascultat la suspinele rudelor şi oamenilor care-ĭ spuneaŭ: Nu pleca de aci că-ĭ frig acolo şi veĭ muri. Tânăra ,,Lotus" nu credea în iarnă şi nu cunoştea frigul de cât din substanţele răcoritoare; şi apoĭ alta era cauza: era îndrăgostită şi nu se temea de moarte.

Acum ajunsese sus în negurile roşiatice ale Niemenuluĭ, cu evantaiele sale împănate, cu pologurile şi hamacul de mătase şi cu o colivie aurită cu păsările din ţara eĭ ce cântaŭ dulce, dulce.....

Când bătrânul şi veşnic înfriguratul ,,Nord" a văzut sosindu-ĭ o floare pe care Sudul i-o trimetea ca o rază dulce şi mângâietoare, fu mişcat şi cum ştia că frigul aspru şi crud n'are să facă de cât un nimic din această floare blândă s'a îmbrăcat ca de vară cu raze aurii s'o primească.

Fata nevinovată şi neştiutoare fu înşelată; ea luă căldura aceasta brutală, apărătoare şi înşelătoare a Norduluĭ ca pe o căldură veşnică, verdeaţa aceea eternă drept o verdeaţă de primăvară şi agăţându-şĭ hamacul eĭ de mătase între 2 brazĭ aşezaţĭ în fundul imensuluĭ parc, îşĭ face vânt cu evantaiele şi se legănă cât ţinu ziua.

Dar bine, îşĭ zise ea surâzătoare, e doar destul de cald aicĭ la Nord.

Cu toate acestea tot o stăpânea frica. De ce n'aŭ şi casele acestea marĭ verande? De ce oare zidurile aşa de groase, covoarele atât de călduroase, tapetele acestea? de ce oare? Dar sobele enorme de paianţă, stânjeniĭ de lemne îngrămădiţĭ uniĭ peste alţiĭ în curte, piele de vulpĭ, zibeline ce le port cucoanele, mantalele duble şi triple, blănurile catifelate din toate dulapurile la ce pot ele oare să slujească?

... In curând fu explicarea.

Intr'o dimineaţă pe când se deşteptă, floarea Suduluĭ simţi că un fior o străpunge. Soarele nu se zărea.. dispăruse şi din cerul urâcios de o culoare plumburie miĭ de steluţe cădeaŭ întinzând pe pământ un covor întins alb, catifelat ca sub arboriĭ de bumbac vara....

Iarna! Iarna! Ninge! Vântul furios suflă îngrozitor vrând par'că să'şĭ arate tăria; sobele duduie puternic îndesate cu buştenĭ. In coliviile aurite colibri argintiĭ nu maĭ ciripesc; aŭ amuţit. Micile şi sublimile lor aripĭ pătate albastru, roz, galben, auriŭ, verde, rămân înţepenite, şi ce milă simţi la gândul să sărmanele păsărele mor de frig văzându-le aşa amorţite de frig strânse unele lângă altele cu ciocurile sgârcite şi cu ochiĭ ca gămăliile acelor. In parc, pe brazĭ, hamacul tremură plin de zăpadă iar crengile brazilor sunt adevărate ciubuce sticloase.

Fetiţa nu maĭ poate să iasă de loc din casă. E frig.

Sgriburită şi ghemuită lângă foc ca şi păsăruicele din colivie îşĭ petrece toată vremea zileĭ privind doar la flacărea roşiatică a sobeĭ ce i se pare soare în amintirile eĭ vrăjite.

Visând îşĭ vede ţara, luminoasă şi arzătoare, cu ape largĭ, cu sucul cugător din trestiile înalte de zahăr, cu boabele de mals şi firile de bumbac plutitoare în pulberea de aur, apoĭ lesele de pae, nopţile veşnic înstelate cu candele dumnezeeştĭ, muşte şi milioanele de aripioare nuanţate în toate culorile carĭ zbârnie prin florĭ şi copacĭ. Şi aşa în vis i-se înşiră dinnaintea ochilor imaginĭ viĭ pe când afară e tot maĭ negru. In fie-care dimineaţă scoate câte o păsărică moartă cu surâsul pe cioc: curând doar douĭ maĭ rămân sgribuiţĭ unul în altul.

Azĭ dimineaţă e prea frig; floarea nu poate să se scoale. Frigul o strânge, o ameţeşte. Totul e trist.

Oraşul e ca şi mort cu stradele aşa tăcute. In palatul eĭ ca să-şĭ maĭ alunge durerile şi gândurile triste ea face să lucească fluturiĭ evantaielor privindu-se în nişte oglinzĭ împodobite cu ciucurĭ şi pene indiene. Tot maĭ triste, maĭ negre şi maĭ jalnice se înşiră zilele în neant şi cu ele şi viaţa fetiţeĭ ce tânjeşte, se stinge în dantelele pologuluĭ. O întristează că nu poate să vadă flacăra sobeĭ din pat.. Din restimp întreabă: e foc?—N'auzĭ fetiţo! cum troznesc lemnele arzânde din căminul aprins.

Oh! să văd!.... să văd! In zadar! flacărea veselă par'că e prea departe. Nu poate nicĭ măcar să o zărească.

.... Şi asta o înebuneşte.

Intr'o seară maĭ urâtă ca celelalt, cum sta visătoare, ofilită pe marginea pernelor şi cu ochiĭ mereŭ îndreptaţĭ spre această sublimă flacăre nezărită, amantul eĭ se apropie de ea zicându-ĭ:

— Vreaĭ să admirĭ focul?... eĭ! bine staĭ puţin!

Şi tremurând îngenunchie dinaintea căminuluĭ străduindu-se să-ĭ trimită flacăra minunată a foculuĭ, cel puţin o rază!

— O vezĭ!... Nu... nu! încă.... dar primind în ochĭ un val roşiatic de raze viĭ: Oh! o văd! zise veselă floarea şi muri zâmbind, îmbrăţişându-l pe el cu două flacărĭ în fundul ochilor.

Ioan Manolescu

CONTRABANDIŞTII

Pe maĭ toată lungimea Prutuluĭ, contrabanda se exercită pe o scară întinsă.

Nu arare, noaptea pe lună, un ochiŭ curios ar putea vedea cum se desprinde de sub vre-un mal adumbrit de lozie, un pachet şi pleacă, plutind pe apă, parcă ar fi dus de o mână nevăzută spre malul rusesc, e rachiŭ saŭ citurĭ, bine înpachetate şi trase prin tr'un fel de cablurĭ aşezat în apă, pregătite anume de maĭ înainte pentru trebuinţe. Orĭ un şirag de boturĭ sforăitoare, care plutesc pe luciul apeĭ abia încreţită de valurĭ: sunt contrabandele de caĭ ruseştĭ.

Unul după altul trec, frumoasele animale, în linie dreaptă; de coada celuĭ dintâĭ e legată pana de la căpăstrul celuĭ de al doilea, — şi tot aşa până la cel din urmă, de coada căruia se ţine contrabandistul. Trec cu toţiĭ ca nişte umbre, fără nicĭ un sgomot de cât acel al răsuflărilor puternice ale animalelor.

Meşteşugul de contrabandist nu e uşor. Trebue multă practică şi iscusinţă şi maĭ cu seamă multă şiretenie pentru ca un contrabandist să scape de vigilenţa santinelelor de pe ambele malurĭ ale râuluĭ. Viaţa îĭ este în joc; de cel maĭ multe orĭ şi-o primejdueşte pentru lucrurĭ de nimic.

Dealmintrelea toţĭ locuitoriĭ de pe malul Prutuluĭ sunt foarte bunĭ înnotătorĭ. Născuţĭ şi crescuţĭ pe malul apeĭ, cunosc pe degete toate luncele, toate coturile şi vadurile de trecere, iar adâncimele cele maĭ marĭ şi volburile cele maĭ periculoase nu-ĭ intimidează. Copiĭ de nouă-zece anĭ, ba, şi maĭ micĭ, se joacă în apă, înotând şi aventurându-se, ca nişte puĭ de raţă, prin locurile cele maĭ periculoase ale râuluĭ, cu o abilitate uimitoare.

Am cunoscut un flăcăŭ nălţuţ şi subţirel ca o nueluşă, uscăţiv şi bălan la faţă, care se arunca de pe un mal foarte înalt într'o volbură foarte adâncă, recunoscută ca cea maĭ periculoasă din înprejurimĭ,—şi apoĭ apărea la suprafaţă cu un pumn de nisip, smuls din fundul aceleĭ prăpăstiĭ, care înghiţise o mulţime de oamenĭ.

Intâmplarea a douĭ ţăranĭ românĭ

pe care o redaŭ maĭ jos, va arăta cum se îndeletnicesc contrabandiştiĭ.

O zi de vară, năbuşitoare. Soarele ardea cu putere; cerul de un albastru lăptos prevestea apropierea uneĭ furtunĭ. Inspre seară o boare de vânt începu să înfioare frunzele plutaşilor de prin luncile risipite pe malul apei, prefăcându-se apoĭ într'o vîntoasă turbată, rostogolind noriĭ grămădiţi pe cer, într'o goană nebună. O ploae torenţială umplu văzduhul de tunete şi fulgere, pe urma căruia hăugaşele săpate de şivoaele de apă, arătaŭ cât de neîndurată fusese cu pământul.

Ploaea trecu înainte; vremea începu să se maĭ liniştească. Singur vântul scutura picăturile de apă de pe frunzele pomilor.

Apa Prutuluĭ venea tulbure şi spumoasă, iar din când în când răzbătea, prin cuprinsul nopţeĭ răcoroase, bubuiturile surde ale malurile surpate ce se rostogoleaŭ în apă.

Timpul era minunat pentru contrabandă. Ceĭ douĭ ţăranĭ trecură Prutul înot şi se afundară într'o pădurice de lozie de pe malul rusesc. După ce împletiră o leasă din nuele, începură să încarce pe dânsa haracĭ. Când totul fu gata, desprinseră din desime leasa. Unul dinaintea şi altul dinapoia acestuĭ noŭ gen de plutitor, il îndreptară spre curentul apeĭ. Gândul lor era să acosteze, tăind oblic apa, într'o luncă de pe malul românesc. Incărcătura grea, vasul şubred şi apa mare, făceaŭ plutirea anevoioasă. Ceĭ douĭ contrabandiştĭ munceaŭ din răsputerĭ. Luna, când şi când, apărea iscoditoare printre spărturile nourilor alungaţĭ de vânt, aruncându-şĭ luminele sale recĭ peste acest tabloŭ ciudat... Şi poate că ceĭ douĭ ar fi izbutit să-şĭ ajungă ţinta, dacă o santinelă rusească nu i-ar fi zărit. O scurtă poruncă şi... un fulger brăzdă întunericul urmat de o detunătură.

Glonţele şueră pe deasupra capuluĭ contrabandistuluĭ care sta dinaintea imbarcaţieĭ. Situaţia devenea tragică. Impuşcăturile nu vor întârzia să se repete. Alarma fusese dată, santinelele de pe malul românesc eraŭ dar înştiinţate că ceva suspect se petrece pe apă, decĭ şi ele aşteptaŭ pregătite, şi cine ştie dacă un alt glonte nu l'ar putea atinge?

Ca o adeverire a celor gândite de contrabandist, o altă înpuşcătură răsună şi glontele se perdu în maldărul de haracĭ.

O inspiraţie îĭ veni nenorocituluĭ: scoase un gemăt adânc, ca a omuluĭ rănit, se ridică în picioare ca o nălucă agitând braţele în aer, şi... se aruncă în apă. Bun înotător, isbuti după puţi timp, înotând pe sub apă, să se reîntoarcă înapoĭ la malul rusesc, şi să se ascundă după o mâncătură. Dar santinela bănuitoare, cercetă cu luare aminte şi-l descoperi; cotrabandistul se aruncă din noŭ în apă iar glontele carabineĭ ricoşă pe faţa eĭ.

Spre norocul celuĭ urmărit, de data aceasta izbuti să se dosească sub un mal înalt, deasupra căruia ciriteiĭ şi erburile soluluĭ îĭ ofereaŭ o bună ascunzătoare.

Când totul se linişti şi după ce se hodini în deajuns, contrabandistul trecu Prutul înnot.

Ce înnotător minunat! Numaĭ capul afară din apă, fără a face cel maĭ mic sgomot, şi fără a înfiora, prin mişcările luĭ, faţa apeĭ, măcar cu o umbră de val, ajunse la malul românesc.

*

Cât pentru al doilea tovarăş, rămas singur pe plasa cu haracĭĭ, târât de curent, merse toată noaptea până când se înpotmoli într'un banc de nisip, îngrămădit acolo de apele turburĭ ale râuluĭ.

Se lumina de ziuă când părăsi contrabanda adusă cu atâta trudă, pentru ca maĭ târziu să se folosească de dînsa.

Trebui să facă la întoarcere maĭ bine de 10 kilometri, pe jos, pentru ca să ajungă acasă la dânsul.

Truda aceasta era întru câtva bine meritată, căcĭ scăparea îĭ fusese cu mult maĭ uşoară de cât a tovarăşuluĭ săŭ.

Nelini

DIN ŢARA ZULUSILOR

MOARTEA LUI MOROSI

Episodul pe care-l vom povesti în mod sumar, este aproape epilogul aceluĭ războĭ zululandez ale căruia peripeţiĭ reamintesc moartea atât de tristă a fiuluĭ luĭ Napoleon III.

Ceĭ douĭ eroĭ aĭ războiuluĭ, un adevărat duel de moarte, fură dintr'o parte colonelul Bayly, ofiţer abil şi energic, şi, de cealaltă parte, faimosul Morosi, şeful puterniculuĭ trib al Baphutilor.

Acesta din urmă, chiar de la începutul *revolteĭ Cafrilor*, cum o numeaŭ Englezii, carĭ, foarte simplu îşĭ apăraŭ ţinuturile lor năvălite — făcu pe *Capé Mounted rifles*, pe *Volunters* diverselor oraşe, pe *Nodehouse Border Juards* să simtă puterea braţuluĭ săŭ de oţel.. Silit să se retragă puţin câte puţin în faţa succeselor atât de scumpe dobândite de către Englezĭ şi aliaţiĭ lor indigenĭ, nu încetă totuşĭ de a se opune până la terminarea campanieĭ.

In cursul luneĭ Aug. 1879, totuşĭ fu nevoit să bată cu totul în retragere şi se refugiă, împreună cu tribul săŭ de neînvins, pe o enormă stâncă, care trebui să ilustreze apărarea sa. Muntele acesta îşĭ perdu de atuncĭ numele săŭ primitiv, pentru a lua pe acel al eroulu negru, care îşĭ găsise în el o glorioasă retragere.

Intâia încercare de a'l scoate din formidabila-ĭ poziţiune în care se găsea foarte bine apărat, aduse o mare desordine printre agresoriĭ săĭ. Guvernământul colonial trimise atuncĭ înpotriva luĭ pe colonelul Brabant, care îl asedia după toate regulile strategieĭ moderne; perdu vre-o sută de oamenĭ şi se retrase dimpreună cu *Volunteersi* şi *Jeomeniĭ* săĭ, care, pentru a'şĭ scuza înfrângerea, declară sus şi tare, că poziţia ocupată de bătrânul şef Cafru, era cu neputinţă de luat.

De sigur, muntele cu pereţiĭ săĭ stâncoşĭ, cu coarnele sale, şi maĭ cu seamă cu bariera sa verticală, înaltă maĭ bine de cincĭ metri, care forma la bază un cerc continuŭ, era o fortăreaţă naturală cu greŭ de luat.

Totuşĭ, fiindcă în interesul pacificăreĭ colonieĭ Capuluĭ, se cerea, orĭ cât ar fi costat şi cât maĭ neîntârziat, prinderea acestuĭ Morosi, înprejurul numeluĭ căruia începuse a se crea o legendă cum că ar fi invulnerabil, guvernământul de la Cape-Town trimisă înpotriva „rǎsculatuluĭ", pe un ofiţer pe a căruia aspră energie se punea mare temeiŭ; acest ofiţer, ale căruia merite, pe vremea lunguluĭ războĭ din Zululand, fură din cale afară şi cu drept cuvânt apreciate, era marele colonel Bayly.

El sosi la 25 Octombrie în lagărul pe care-l ocupaŭ descurajate, trupele care făceaŭ asediul, lagăr stabilit la o mică depărtare de *Morosi's Mountain*, saŭ muntele luĭ Morosi, şi luă pe dată conducerea operaţiunilor.

De la prima sa recunoaştere făcută înprejurul munteluĭ de granit, care servea de retragere supremă tribuluĭ Baphaitilor, îşĭ concepu planul atacului asupra căruia se şi opri definitiv.

Fără a perde un singur moment, luă dispoziţiile preparatoriĭ pentru asaltul pe care-l pregătea.

Ceru de la magaziile din Aliwal, situat la o depărtare de 120 mile, un mare număr de scărĭ, care sosiră în lagăr în treĭ zile, graţie boilor de la Cap, conduşĭ în mod abil de către Hotentotĭ şi care merg mult maĭ iute de cât boiĭ noştri.

Scările acestea eraŭ escortate de către 150 Fingoesĭ şi Tambukĭ însărcinaţĭ cu manevrerea lor.

Indată ce fură descărcate din furgoane, colonelul Bayly le încercă: eraŭ în acelaşĭ timp foarte flexibile şi scurte de cincĭ picioare.

In câteva ceasurĭ ofiţeriĭ şi soldaţiĭ se puseră pe lucru, scările fură întărite şi lungite, şi trupele, gata de luptă, putură în timpul nopţeĭ să se odihnească puţin, să guste acel repaus apăsător, care precede bătăliilor sângeroase, după cum liniştea apăsătoare

din atmosferă precede teribilelor furtunĭ tropicale.

Forţele de care dispunea colonelul eraŭ în realitate destul de slabe : 380 de oamenĭ din trupele Metropoleĭ, socotiţĭ şi ofiţeriĭ, şi 545 de negri aliaţĭ, cu 40 de artilerişti, treĭ tunurĭ de răzhoiŭ şi un vechiŭ obusier. Dar dorinţa cât şi înflăcărarea acesteĭ micĭ armate eraŭ escelente şi şeful eĭ o ştia hotărâtă de a sfârşi odată cu acest Morosi, care în două rândurĭ îĭ impusese nişte retragerĭ umilitoare.

La orele zece seara, lagărul fu ridicat. Anglo-indigeniĭ, plecară într'un marş tăcut şi repede în spre munte şi sosiră pe la miezul nopţeĭ.

Noaptea era fermecătare. Luna strălucea în toată splendoarea eĭ, ceea ce permise artilerieĭ de a întreţine un foc iute şi continuu asupra diferitelor puncte ale poziţiuneĭ, fie ca pentru un asalt real, fie drept nişte demonstraţiunĭ destinate ca să înşele pe Cafri asupra adevăratelor puncte atacate.

Pe la ceasul unu, dimineaţa, tunurile amuţiră, scările fură aşezate în zece puncte de odată şi suişul începu.

Aceasta era momentul psihologic. De la cea maĭ mică ezitare atârna rezultatul de peste zi saŭ din timpul nopţeĭ.

Ofiţeriĭ fură ceĭ dintâiŭ, care se urcară pe scările şubrede ; dar de pretutindenĭ asaltatoriĭ fură întâmpinaţĭ cu o ploae de bolovanĭ şi cu focurĭ de carabine care însă graţie semi-întunericuluĭ, făcură din fericire maĭ mult sgomot de cât răŭ.

Un negru voinic apăru la lumina luneĭ

Cu toate acestea, după aproape treĭ sferturĭ de oră de sforţărĭ, de încercărĭ reînoite cu atâta îndrăzneală, de tenacitate şi de perseverenţă şi de nesucces, nicĭ un Englez nu putu pune picioru pe blestematul zid, deasupra căruia străjuiaŭ sute de capete negre cu ochiĭ scânteetorĭ.

Colonelul Bayly ca şi Wellington la Waterloo, cuprins de o mânie neputincioasă, îşĭ rupse mânuşile cu dinţiĭ, când obusierul, după ordinul dat servanţilor de a reîncepe focul cu băgare de seamă, aruncă un proiectil, bine îndreptat, şi pătrunse într'o grotă, în care Morosi îşĭ făcuse depozitul de pulbere. O explozie violentă sfărmă stânca şi înroşi cerul, aruncând pentru un moment confuzia printre apărătoriĭ.

Profitând de această clipă de desordine, locotenentul Springer să urcă pe o scară şi ajunse la înălţimea barierei naturale. Iera cât pe ce să se sue pe ea când un Cafru apăru, cu puşca la umăr şi trase în el. Dar locotenentul se plecă repede, astfel că pe când glontele îĭ atinse casca, ucise cu un glonte de revolver pe negru şi dintr'o săritură fie cel dintâĭ care porni să se urce pe streaşina zidului.

Scoase un ,,ura!" care găsi îndată un dublu ecoŭ, căcĭ locotenenţiĭ Galdsworthy şi Winslow eraŭ deja lângă dânsul, înboldindu-şĭ oameniĭ care începură a-şĭ excalada întăritura.

La aceste treĭ strigăte de victore răspunse, de la o înălţime de zece metri, un strigăt teribil, gutural şi ascuţit, un strigăt de larmă şi de furie. Dintr'o sinuezitate de stâncă se desprinse un negru voinic şi apăru în plina lumină a luneĭ, înbrăcat cu o manta zdrenţuită.

Era Morosi.

El părăsise ascunzătoarea sa de unde dirijă mişcările războinicilor săĭ, pentru a sbura în fruntea lor, înpotriva năvălitorilor retragereĭ sale supreme.

Cu toată tăria lor, Englezii, printre care se aflaŭ şi soldaţĭ şi ofiţerĭ, ar fi fost probabil respinşĭ, dacă în aceiaşĭ clipă dinspre cealaltă parte a munteluĭ comandantul Maclean nu ar fi isbutit să escaladeze, la rândul săŭ, întăritura.

Prinşĭ între două focurĭ, Cafriĭ, timpĭ de treĭ ceasurĭ, opuseră o rezistenţă teribilă, murind în mod brav la posturile lor, fără a da înapoĭ un pas.

Când Morosi îşĭ văzu bătrânul săŭ trib redus la o mână de luptătorĭ, dintre care ceĭ maĭ mulţĭ rănţĭ, se urcă pe un creştet de stâncă, cu câte un pistol în amândouă mâinele; cu un gest de o demnitate supremă, lipi ţeava unuia de frunte, aceluialalt o aşeză pe inimă şi apăsă trăgacele....

Puţiniĭ rămaşĭ încă în viaţă, printre care şi maĭ multe femeĭ, se predară locotenentuluĭ Springer, pe care colonelul Bayly îl făcu căpitan chiar pe *Morosi's Mountain*, a căruia vitejie deschise drumul Englezilor.

Trad. de **Neli**

Aventurĭ primejdioase la Pieile Roșiĭ

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

CAP. I.

Mă găseam în Statele-Unite din America, în 1848, adică la o epocă când tot vestul țăreĭ nu era decât o pădure imensă, populată de câteva coloniĭ rare și de indienĭ, dușmaniĭ albilor. Acolo unde azĭ se ridică orașe înfloritoare, pe drumul care parcurge azĭ calea ferată de la San-Francisco la New-York, Pieile roșiĭ își construiau colibele; acolo eĭ ucideau cu toptanul bivolĭ, urșĭ, lupĭ, pantere, jaguarĭ, fără a maĭ număra crocodiliĭ și șerpiĭ cu clopoțeĭ. Eu ardeam de dorința de a cunoaște aceste regiunĭ aproape inexplorabile. Eram de 25 anĭ, vorbeam englezește ca un american, eram curagios ca un adevărat francez și Dumnezeu îmĭ dăruise umerĭ largĭ și o lungime de 5 picioare și 10 degete.

Nu mă temeam decĭ nicĭ de om, nicĭ de fiară. Hătărăĭ dar să încerc aventura.

Călare pe un cal sdravăn, mă îndreptaĭ spre vest, în statul Missuri, și când văzuĭ că orĭ-ce urmă de civilizație dispăruse cu desăvârșire din țara din împrejurime, mă opriĭ la un colon numit Laban Ragget. Bietul om nu avea alte bunurĭ decât casa luĭ, construită din trunchiurĭ de arborĭ aproape despicate; sub această scoarță aspră însă se ascundea o inimă de aur și mult bun simț. Familia luĭ era foarte numeroasă; ea se compunea din soție, fiice, o mulțime de nepoțĭ, un frate care se numea Edom Ragget, alte două surorĭ ale nevestĕĭ și cincĭ băețĭ aĭ luĭ: Simri, Joab, Othina, Elihu și Obed. Niște băețĭ sdravenĭ! Era o plăcere să'ĭ priveștĭ când plecau la pădure, cu securile lucind pe umerĭ și cu ce iuțeală doborau copaciĭ.

Mă siliĭ să urmez și eu pilda lor și în câteva lunĭ devenisem tot așa de sprinten ca și eĭ și săpasem o mare întindere de pământ.

La epoca aceea jurnalele carĭ ne veneau de departe, anunțau că în California se descoperise straturĭ de aur de o bogăție ne maĭ pomenită. Toțĭ ne aprinserăm. Seara, împrejurul focului care pâlpâia într'un cămin mare de piatră, nu maĭ vorbirăm decât de minele de aur. Ce ocazie măreață de a face avere niște oamenĭ cu brațe de oțel și sănătoșĭ, cum eram noĭ! In adevăr, am strânge o grămadă enormă de aur dacă ne am duce în California. Și de ce nu ne-am duce!

In timpul acestor desbaterĭ sosi în oraș un om pribeag. Avea o căruță frumoasă și o pereche de caĭ sdravenĭ; el nu avea decât douĭ băețĭ și căuta să închirieze o arendășie.

Laban îl chiemă la el și'ĭ zise:

— Poate că vom putea face târg amândouĭ. Eu am chef să mă duc ceva maĭ departe, înspre vest. Aceea ce poțĭ face maĭ bine, este să'mĭ daĭ treĭ sute de dolarĭ, caiĭ și căruța mea și în schimb ți-aș da locuința.

Ocazia era prea frumoasă pentru ca emigrantul s'o lase să'ĭ scape.

Două zile după aceasta noĭ ne îndreptam spre Munțiĭ-Stâncoșĭ, pe carĭ trebuia să'ĭ trecem spre a ajunge la California.

Formam o trupă impunătoare, căcĭ maĭ multe familiĭ din vecinătate veniseră cu noĭ.

Un mare număr de căruțe mergeau în urma noastră, ducând femeile, copiiĭ, lucrurile și merindele. Ele erau marĭ de tot, cu patru roate foarte solid construite și acoperite de o pânză groasă, susținute de niște cercurĭ.

Laban avea două. Oameniĭ maĭ în vârstă erau călărĭ, iar tineriĭ pe jos, cu securea și cuțitul la cingătoare. Eu aveam un revolver care îmĭ servise în maĭ multe ocaziunĭ.

La început o luarăm pe țărmurile luĭ Missuri; aveam apă și fânețe din belșug pentru caĭ. De altfel aveam cu noĭ proviziĭ de orĭ-ce soĭ. Noaptea ne făceam corturĭ de pieĭ, sub carĭ se adăposteau femeile, copiiĭ și bătrâniĭ; noĭ ceĭ tinerĭ, dormeam sub cerul liber, și cum eram învățațĭ cu viața aspră, pentru noĭ era o plăcere de a dormi afară, la aer curat. După câte-va zile, întoarserăm spatele râuluĭ ca să intrăm în teritoriul Nebraska. Aflaĭ atuncĭ că «teritoriul», este o regiune, care nu are maĭ mult de 60 de miĭ de locuitorĭ, și care, în loc de a se guverna singură, cum fac Statele, este administrată de un guvernor numit de puterea centrală adică de președintele Statelor-Unite și de Congres, compus din Camera reprezentanților și de Senat.

Nebraska era departe de a poseda numărul trebuincios de locuitorĭ pentru a aspira la rangul de Stat. Țara prin care treceam, ne-o dovedea. Era un fel de pustiu arid și ars de soare.

Indieniĭ Dacotas, Pauvnies și Omahas, făceaŭ mereŭ năvălirĭ și nenorocirĭ aceluia carĭ le cădea în mână. In adevăr, ne gândeam maĭ puțin la eĭ, de cât la trupele de bivolĭ pe carĭ nădăjduiam a întâlni; ne bucuram dinainte, la ideea de a omorâ cățĭ-va și de a face câte-va fripturĭ delicioase.

Intr'o noapte, poposisem pe țărmurile unuĭ râŭ numit Micul Urs, care se varsă în râul Nibraska. In spre dimineață, începu să plouă, apoĭ se lasă o ceață groasă. Ar fi fost bine de stat sub corturĭ, dar vremea rea se apropia și trebuiam să iuțim drumul. Deja, toțĭ tovarășiĭ noștri o porniseră, și lucru ciudat, noĭ întârziasem. Sunri se puse în vârful uneĭ căruțe, unde erau suite femeile și copiiĭ. Obid și cu mine, ne suisem în alte, pe care o mâna Joab, și înainte de a strânge cortul, maĭ dam un ocol să vedem dacă nu se uitase nimic.

De odată, țipete îngrozitoare se aud aproape de noĭ, pe când o ploae de săgețĭ, spintecă ceața. Biețiĭ noștri caĭ, atinșĭ adânc, nebunĭ de spaimă și de durere se încolăcesc și nechiază.

— Inainte! înainte! strigăm noĭ luĭ Simri și luĭ Joab. Nu vă maĭ îngrijițĭ de cort.

Caiĭ biciuițĭ sdravăn, galopează spre o pădurice care se zărește de la distanță.

Laban Rogget, fratele luĭ, ceĭ treĭ l'alțĭ băețĭ și cu mine, alergam pentru a ajunge căruțele. O clipă arboriĭ ne ascunse pe tovarășiĭ noștri, apoĭ reapărură inconjurațĭ de o trupă numeroasă de indienĭ. Dușmaniĭ noștri, aveaŭ fruntea împodobită cu pene, corpurile zugrăvite cu roșu. Eĭ întorceau și răsuceau topoarele, scoțnâd țipete sălbatice, capabile de a intimida pe ceĭ maĭ curagioșĭ.

Cu toate acestea, d-na Rogget și cu tovarășele eĭ, apucase și ele securile și se apărau cum puteaŭ. Un mizerabil Piele Roșie, strecurându-se pe la spatele lor, luase unul din copiĭ și'l ducea. Țipetele sărmanuluĭ copilaș fură auzite de d-na Rogget, și cu o lovitură de secure, tăiă brațul hoțuluĭ, care se rostogoli la cățĭ-va pașĭ, urlând de turbare și durere.

Atuncĭ sosirăm și noĭ. Trebui să ne luptăm câte-va minute pentru a isbuti să degajem căruțele. Apoĭ, fără a înceta de a trage, o luarăm la fugă, căcĭ era evident că am fi fost perduțĭ dacă Indieniĭ se făceau stăpânĭ pe caiĭ noștri. Din depărtare se zăreau tovarășiĭ noștri plecațĭ înainte.

Nu-mĭ deslușeam de ce ne lăsau fără ajutor, și mă gândeam că și eĭ trebue să se apere contra Pieilor Roșiĭ, și că i-am fi respins ușor de am fi fost strânșĭ cu toțiĭ la un loc. Experiența mi-a dovedit că Indieniĭ, de și li s'a făcut reputația de oamenĭ bravĭ, sunt toțĭ așa de lașĭ pe cât sunt de cruzĭ, și'ĭ vezĭ luând la fugă, când le țiĭ pept și eștĭ la număr egal cu eĭ.

Noĭ alergam mereu. La fie-care moment, cădea câte un obiect din căruță, dar nu puteam opri ca să'l luăm.

Alergasem așa în goană, aproape un sfert de poștă, când Indienii, carĭ nu încetaseră de a ne bombarda, se apropiară amenințător. Mă pregăteam să trag în vre-o 4 dintre eĭ, carĭ erau la dreapta mea, când șueră pe la urechile mele un glonte. Mă dedeĭ repede înapoĭ și mă ascunseĭ după o roată; această mișcare bruscă mă scăpă. Doĭ din Indienĭ căzură, pe când ceĭ-lalțĭ doĭ, se duseră lângă camaraziĭ lor rămașĭ la o distanță respectoasă. Dar ce să făcuse Obed? De geaba mă uitaĭ prin toate părțile, nu'l zăriĭ. Strigaĭ la frațiĭ luĭ să oprească căruțele, și să vie la mine ca să'l căutăm. Vocea mea se perdu în mijlocul urletelor atât de stridente, par'că ar fi fost strigăte de diavolĭ. O nouă trupă de dușmanĭ, năvăli asupra căruțeĭ ocupate de femeĭ. Toțĭ alergarăm să le apărăm; gloanțele șuerau prin aer; eu simțiĭ o durere îngrozitoare, apoĭ totul dispăru dinaintea ochilor meĭ.

Când îmĭ veniĭ în fire, căutaĭ să mă ridic, dar căzuĭ țintuit la pământ. Un glonte îmĭ trecuse prin amândouă picioarele. O îngrozitoare poziție! In depărtare, cele două căruțe înaintau, tot înconjurate de Indienĭ, care, neapărat, nu așteptau de cât o ocazie favorabilă pentru a încerca un nou atac.

Orĭ cât de victorioșĭ ar fi fost prieteniĭ meĭ, nu le era cu putință a veni să mă caute. Ceața începea și ea a'ĭ ascunde privireĭ mele, și de odată, atât prieteniĭ cât și dușmaniĭ, dispărură cu toțiĭ! Sărmanul Obed fusese ucis, fără îndoială, și eu, aveam să stau acolo, până în momentul când Indieniĭ aveau să vină și să mă ciopârțească de viu! La gândul acestuĭ chin îngrozitor, simțiĭ că'mĭ îngheață sângele, dar energia mea se revoltă. La o mică distanță pe țărmurile unuĭ râu, creșteau tufișurĭ; mă târiĭ și eŭ pe mâinĭ cât avuseĭ putere și după marĭ suferințe isbutiĭ a mă ghemui sub un frunziș. Nicĭ acolo nu eram în siguranță, căcĭ Indieniĭ mă puteaŭ găsi.

Rănile mele îmĭ încleștau membrele, aproape să nu mă maĭ pot mișca de loc. Cu toate astea, pentru a înlătura de a nu fi ciopârțit, era absolută nevoe de a'mĭ găsi vre-un refugiŭ ca să nu mă găsească. Examinaĭ râul, și văzuĭ că era destul de adânc, ca apa luĭ să mă poată suporta, atuncĭ când nu așĭ maĭ fi avut putere de a înnota.

Imĭ puseĭ dar pe piept carabina mea încărcată, pistolul și praful de pușcă, adunaĭ tot ce aveam ca energie, și printr'o sforțare supremă, alunecaiu pe spate de-alungul râuluĭ, până în momentul când picioarele mele intrară în apă; curentul mă împingea, după cum prevăzusem și mă duse până în pădURIcea în care începuse lupta, dimineata, cu Indieniĭ.

Crăcĭ marĭ atârnau în apă; apucaĭ una din ele, și simțindu-mă maĭ reînviat de baia rece ce luasem, mă înălțaĭ cu putere, până ce dedeĭ de pământ. Sufeream așa de tare, că'mĭ curgea nădușeală pe frunte. Mă opriĭ un moment, apoĭ luându-mĭ pușca în dințĭ, urmaĭ a trece în altă cracă, căutând a nu face nicĭ un sgomot, de teamă de a nu atrage atenția vre-unuĭ Piele-Roșie, rămas în vecinătate. Ajunseĭ ast-fel în mijlocul unuĭ pom gigantic. O ramură enormă se desprindea de trunchiŭ. Isbutiĭ a mă așeza și abia atuncĭ răsuflaĭ în libertate văzându-mă complet ascuns într'un fel de cuib de frunziș. Era cu neputință să fiu zărit, chiar de ar fi trecut pe sub pomul în care eram pitulat; Indieniĭ nu puteau să se ia după urma mea prin apă; eram decĭ afară de orĭ ce primejdie. Cu toate astea, eram oare asigurat că scăpasem de aceĭ șiretĭ banditĭ? Ecoul nu repeta el descărcăturile puștilor lor? Ascultaĭ multă vreme, palpitând și plin de groază. Durerea ce mi-o pricinuia rănile mele, mă aduse la realitate. Apa rece oprise sângele de a maĭ curge și maĭ desumflase locul. Rupseĭ și eu batista de 'mĭ legaĭ rănile; apoĭ cu urechia țintită, ca să aud maĭ bine, așteptaĭ.

Soarele se ridica pe cer. Era o liniște plăcută. Câte odată tresăream la țipătul îndepărtat al unuĭ vultur. Frunzele se mișcară! Nu era de cât un șearpe cu clopoțeĭ care se urca pe trunchiu în sus, fără a mă zări. Imĭ plăcea maĭ mult vecinătatea luĭ de cât aceea a Pieilor Roșiĭ, pe carĭ tot mi se părea că'ĭ aud în depărtare. Mă căutau eĭ oare ca să mă ciopârțească? Cum aveau să vie? Fără sgomot, ca șerpiĭ, sau țipetele lor de războĭ și îngrozitoarele urlete aveau să'mĭ vestească apropierea lor?

Nicĭ nu-mĭ venea să maĭ fac o mișcare. A! de ce cedasem doruluĭ meu de a călători, fără nicĭ un interes?

Poate că'mĭ sunase ceasul din urmă! Viața mea, la ce'mĭ slujise până acĭ? Sfaturile buneĭ mele mame, mi le aduceam oare aminte acum? O mie de gândurĭ triste, o mie de regrete se învălmășeau în creerul meu aprins.

O rugăciune din copilărie îmĭ veni în minte. Mă rugaĭ și mă simțiĭ maĭ liniștit. Toată ziua trecu astfel. Veni noaptea. Nu fu cu putință să închid ochiĭ. Grijeĭ mele se maĭ adăoga și foamea. De maĭ multe orĭ, mi se întâmplase să nu mănânc o zi întreagă. Nu mi-ar fi fost nimic, dacă sângele ce pierdusem nu m'ar fi slăbit; mă simțeam că-mĭ vine rău.

Cu ivirea zorilor trebuiau să apară și prieteniĭ meĭ; nu au să mă lase așa și nicĭ pe sărmanul Obed.

In sfârșit, iată aurora se ivește. Căutaiu a'mĭ întind picioarele; îmĭ fu cu neputință a le mișca.

Ce lungĭ îmĭ părură ceasurile! De astădată nu mă înșelam. Auzeam în depărtare tinete, lungĭ urlete ale indienilor. Se apropiau din ce în ce maĭ mult. A, mișeiĭ, intrau în pădure! Doamne, dacă mă vor descoperi? Iĭ vedeam venind, ducându-se, căutând, desfăcând crengile. A, eram pierdut! Unul din eĭ m'a văzut! Incet, târându-se, se apropie de mine și cu fața veselă de o bucurie crudă, ridică toporul înspre mine.

Nu, nu venise nimenĭ. Nimic nu era adevărat din ce mi se păruseră. Era tăcere pretutindenĭ. Aiuram!

Deodată îmĭ aduseĭ aminte că aveam în buzunar o tabacheră cu tutun. Fumaiu o țigară cu nesațiu și imediat mă simțiĭ maĭ bine. Ziua o petrecuĭ fără nicĭ un incident. Incepuĭ a crede că indieniĭ nu maĭ aveau de gând să vie. Dacă m'aș scoborî din pom? Vaĭ, mi-ar fi fost cu neputință a mă maĭ sui înapoĭ! Și atuncĭ aș fi devenit prada sălbaticilor și a șerpilor, căcĭ simțeam că nu puteam face nicĭ zece pașĭ și nicĭ a sta în picioare. Noaptea veni iarășĭ. Imĭ atârnaĭ pușca de o cracă și mă lungiĭ cât putuĭ lângă trunchiul pomuluĭ, înlănțuindu-mĭ brațele de o altă cracă, ca să nu cad. Adormiĭ un somn adânc. A doua zi când mă deșteptaiu mă simțiĭ mult maĭ bine, dar muream de foame.

La o mică depărtare de pușcă se juca printre frunze un racun.

— Chiar de aș deștepta Pieile-roșiĭ, îmĭ ziseĭ eu, trebue să'l pregătesc pentru dejun, căcĭ mor de foame.

Desprinseĭ dar carabina, o puseĭ la ochĭ și traseĭ. Ce folos însă! Racunul căzu la rădăcina pomuluĭ, dar chiar de aș fi putut să mă scobor să'l iau, cum era să'l mănânc crud?

Pe când reflectam astfel auziĭ deodată în depărtare un strigăt. Era strigătul unuĭ om. Imĭ luaiu repede pușca și cu degetul pe trăgacĭ, așteptaiu, nemișcat și nerăbdător, să văd ce avea să se petreacă.

CAP. II

Mă așteptam să dau ochĭ cu fața arămie a uneĭ Pieĭ-roșiĭ. Auziĭ un sgomot ușor; niște pașĭ se apropiau cu multă băgare de seamă. Dăduĭ la o parte frunzele carĭ mă adăposteau și văzuĭ fizionomia sinceră a prietenuluĭ meu Obed Rogget. Era pitulat sub un tufiș și privea îngrijat în toate părțile.

— Obed! Obed! — îĭ strigaiu eu, uitând, în bucuria mea, orĭ-ce precauțiune. Sunt aci, pietene! vino de-mĭ ajută să mă scobor.

— Cum, Jeane, d-ta eştĭ? — răspunse Obed, care se şi grăbi să vie sub pomul unde mă aflam. Ce noroc!

— Nu eştĭ maĭ fericit ca mine, dar maĭ întâĭ de toate ajută-mă; îmĭ este cu neputinţă să mă dau jos singur.

— Dar şi mie îmĭ este greu să-ţĭ viu în ajutor. Priveste, indieniĭ m'au rănit la amândouă braţele.

Văzuĭ atuncĭ că bietul băiat era galben ca ceara şi abia se ţinea pe picioare. Cele două braţe, ţeapene, le ţinea lăsate în jos. Cu toate acestea nicĭ în pom nu maĭ puteam sta. Rupseĭ una din mânecile cămăşeĭ mele, o făcuĭ fâşiĭ, pe carĭ le înnodaĭ una de alta şi cu această sfoară născocită îmĭ lăsaiu în jos puşca şi pistolul; apoĭ, agăţându-mă cu amândouă mâinile de craca pe care şezusem, mă lăsaĭ în jos, pe o alta, unde mă opriĭ puţin ca să mă odihnesc. După aceea mă scoborâĭ pe o alta şi aşa maĭ departe, având grije să'mĭ ţin picioarele întinse, de teamă să nu le isbesc prea tare în momentul când voiu ajunge la rădăcina pomuluĭ.

In sfârşit, după o scoborâre dureroasă, atinseĭ din fericire pământul şi putuĭ strânge în braţele mele pe sărmanul Obed, maĭ ciopârţit decât mine.

Nenorocitul nu mâncase şi nicĭ nu băuse nimic din momentul când, fiind rănit, se ascunsese sub tufişul din care 'l scosese detunătura puşteĭ mele. Se plângea maĭ ales de sete.

Dar cum să ne procurăm apă. Iĭ arătaiu rîul, pe care el încă nu'l văzuse, şi punându-ĭ pălăria mea între dinţĭ, iĭ spuseĭ să se lase pe brâncĭ şi să ia cu dânsa apă. Aşa făcu. Apucaiu apoĭ cana noastră de gen nou şi apropiindu-o de buzele prietenuluĭ meu, iĭ dăduĭ să bea, spre marea luĭ bucurie. Se maĭ duse încă odată la rîu de luă apă şi atuncĭ fu rândul meu să beau din apa limpede şi rece. Am sorbit-o cu atâta plăcere, ca pe cel maĭ bun vin ce aş fi băut vre-odată în viaţa mea.

Descoperirăm apoĭ racunul impuşcat de mine.

— O, strigă Obed, zărindu-l, aĭ să'l mâncăm nefript, dar să'l mâncăm repede.

— Nu, iĭ răspunseĭ, adu-mĭ frunze şi uscăturĭ ca să aprind focul; uite, amnarul e la mine.

Obed nu aşteptă să'ĭ spun de două orĭ; într'o clipă trase cu picioarele lângă mine o mulţime de crăcĭ uscate, cărora le dăduĭ foc; apoĭ jupuiĭ racunul, îl înfipseĭ într'un băţ şi începuĭ a'l frige. Friptura noastră indiană fiind repede gata, o mâncarăm cu lăcomie, găsind-o delicioasă. De altfel racuniĭ, carĭ se găsesc foarte numeroşĭ în ţara aceasta udată de riul Mississipi, sunt foarte căutaţĭ de vânătorĭ. Racunul este un animal mic, de forma epureluĭ şi a şobolanuluĭ, dar de două orĭ maĭ gras de cât acest din urmă..

După ce dăduĭ luĭ Obed să mănânce, iar el mă ajută să mă depărtez de foc, îl examinaĭ rănile şi văzuĭ că ele nu erau aşa de grave după cum credeam la început. Câţĭ-va muşchĭ iĭ fuseseră sdrobiţĭ, ceea ce produsese o paralizie momentană, dar nu fusese nicĭ un os atins şi era foarte probabil că în scurt timp Obed avea să se vindece.

După ce 'l spălaĭ cu apă rece, îl legaĭ cum putuĭ maĭ bine şi apoĭ mă ocupaĭ şi de mine.

Vaĭ, mă încredinţaĭ că vor trece maĭ multe săptămânĭ până să pot umbla. In tot cazul, pentru un moment posedam, pentru noĭ douĭ, două braţe bune şi două picioare solide. Şi cum nu era în firea noastră să fim triştĭ, găsirăm că ne era bine şi aşa.

O singură mâhnire aveam: aceea că nu ştiam nimic de soarta prietenilor noştri. După ce vorbirăm mult despre eĭ, Obed mă părăsi pentru a se duce să'şĭ caute puşca, pe care o ascunsese într'un tufiş din apropiere. Se reîntoarse numaĭ de cât; acum aveam două puştĭ la îndemână şi două pistoale, căcĭ Obed, neputându-se servi de ele, mi le dete mie. Le examinaĭ cu luare aminte, le încărcaĭ şi le puseĭ de o parte la îndemână. Orĭ cât eram de neputincios, cu toate astea animal or om, care ar fi îndrăsnit să mă atace, ar fi găsit în mine un adversar de temut. Obed mă lăsă să-mĭ sfârşesc lucru, apoĭ îmĭ aminti că o mulţimime de obiecte căzuseră din căruţe, pe timpul lupteĭ. Voi să se ducă ca să se încredinţeze dacă Indieniĭ nu le luaseră. 'Mĭ dedeĭ toate silinţele ca să'l opresc din această cale, dar toate fură în zadar.

— Adio Jeane, îmĭ zise el plecând. Dacă nu mă reîntorc, să ştiĭ că tâlhariĭ aceştia de Pieĭ Roşiĭ, m'au dat gata. Dar înainte de a ajunge acolo, mă voĭ sluji de picioarele mele, şi le voĭ dovedi, că dacă braţele mele nu maĭ sunt bune de nimic, ele tot sunt încă sprintene şi libere.

Aceste ultime cuvinte mă duseră intr'o lume de reflecţiĭ foarte triste. Mă maĭ gândeam şi la viaţa mea trecută şi la situaţia actuală. Lungit sub pom mă gândeam astfel: cu capul rezemat de unul din braţe şi cu picioarele în spre foc, puţin câte puţin ochiĭ mi se închiseră şi adormiĭ de un somn dus. Când mă deşteptaĭ, un spectacol înfiorător îmĭ isbi privirea. Lângă mine, un şarpe enorm stă încolăcit. La ce'mĭ slujeau armele acum? Intr'o clipă, reptila se putea arunca asupră-mĭ să'şĭ înfigă colţiĭ veninoşĭ în gât.

Pistoalele îmĭ erau aci, şi nu cutezam să întind mâna de teamă ca o mişcare a mea să nu fie semnalul perzanieĭ mele. Singura nemişcare, nemişcarea absolută putea să mă scape. Şearpele putea să fie de vre-o 6 picioare lungime. Corpul luĭ galben, şi acoperit de pete negre, de-a lungul luĭ, era gros cât un picior de al meu. De odată îşĭ ridică capul scârbos, lătăreţ şi plin de solzĭ! Ochiĭ luĭ se fixară asupra mea. Abia îmĭ ţineam răsuflarea, şi în timp de câte-va clipe, carĭ îmĭ părură un veac, şearpele mă privea, şi eu nu'mĭ puteam lua ochiĭ de la el. Capul i se lăsă în jos, în sfârşit; simţeam că îmĭ era cu neputinţă a maĭ rezista multă vreme uneĭ asemenĭ încercărĭ. Inăbuşam! Mi se părea că ceva greu îmĭ apăsa pieptul, şi cu toate acestea nu îndrăzneam să fac nicĭ o mişcare.

Pentru a doua oară, reptila îşĭ ridică capul. Incet unul câte unul din inelele luĭ, se desfăcură. Auzĭ zăngănitul clopoţeilor carĭ îl producea coada luĭ, şi înţeleseĭ că se punea în mişcare. Maĭ mult ca orĭ când, trebuia să'mĭ stăpânesc nerviĭ de a vibra, muşchiĭ de a tresări. Monstrul se apropia aproape pe nesimţite; mă atingea. Grozăvie! se urca pe picioarele rănite. Mă siliĭ cu o supremă sforţare a rămâne nepăsător şi rece ca piatra. Mi se părea că am să mor, când de odată, auziĭ în depărtare un strigăt, şi recunoscuĭ glasul luĭ Obed. D-zeu să fie lăudat. Eram scăpat! Căutaĭ în toate părţile şearpele, dar dispăruse. Auzise, probabil apropiindu-se prietenul meu, şi pe mine crezându-mă mort, sau cel puţin în neputinţă de a'ĭ face vre-un rău, fugise de pericolul care se apropia.

Dar unde îmĭ era tovarăşul? In acest moment il auziĭ strigându-mĭ:

— Jeane, pregăteşte-ţĭ puşca, nu e nicĭ un moment de perdut.

Apoĭ îl văzuĭ sosind gâfâind, alergând cât putea. Nu se opri de cât când fu la spatele meu, refugiu, pe care nu l'ar fi căutat, bine înţeles, dacă nu s'ar fi găsit in imposibilitate de a se apăra.

(Va urma).

CĂTRE CITITORI

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vânătorĭ, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimese.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate direcţiuneĭ **«Ziaruluĭ Călătoriilor»**, *strada Brezoianu, 11, Bucureştĭ.*

IN ȚARA CUTREMURELOR

Tașkent-Capitala Turkestanuluĭ

In primele zile ale luĭ Ianuarie, violente cutremure aŭ făcut numeroase victime în Turkestan, și maĭ ales în împrejurimile Capitaleĭ luĭ—Tașkent. Se va citi deci cu interes descrierea aceste capitale care, cu drept cuvânt poate fi numită capitala țăreĭ cutremurelor.

Tașkent—castel de piatră — cucerit în 1865 de generalul rus Cernareff, în capul a numaĭ 1910 oamenĭ, a devenit astăzĭ unul din cele maĭ marĭ orașe ale imperiuluĭ și cel maĭ populat din Asia rusească. Ocupă un spațiŭ tot atât de mare ca Parisul, dar e slab locuit în raport cu întinderea luĭ. Afară de cartierul indigen, care și-a modificat foarte puțin înfățișarea de altă dată, orașul are un aspect modern, aproape american.

Bulevardele largĭ ce se întretae și se prelungesc pe câte maĭ multe verste, sunt mărginite de câte un dublu șir de arborĭ, pe carĭ rîulețele ce curg pe marginea trotuarelor îĭ udă neîncetat.

Casele, construite din lemn, sunt cele maĭ multe joase, din pricina deselor cutremure de pământ. De regulă ele aŭ câte o poartă acoperită și curțĭ umbroase înconjurat de ziduri. Aceste ziduri sunt făcute din cărămizĭ de humă, în care s'a amestecat paie tocate. Acoperișurile sunt de o împletitură de ramurĭ, peste care se așterne un strat gros de pământ care devine în curând pajiște. In timpul căldurilor marĭ casele sunt foarte răcoroase. Dar în sezonul ploilor, pământul se umflă, crapă, și câte odată acoperișul se nărueşte, surprinzând pe locuitorĭ în timpul nopțiĭ. Din pricina aceasta, acoperișurile sunt foarte bine întreținute.

In cartierul rusesc există tot confortul vieţiĭ moderne, și chiar defectele și corupția eĭ.

Orașul este foarte bine așezat ca să poată deveni unul din cele maĭ marĭ centre comerciale ale Asieĭ. La răspântia drumurilor Silesieĭ, Afganistanuluĭ și Persieĭ, legate de Europa prin drum de fier,, împreșurat de culturĭ superbe, carĭ se întind necontenit, viitorul orașuluĭ e asigurat.

Bazarul din Tașkent, grămădit ca un mușuroiŭ în mijlocul aceluĭ gheto indigen, e departe de a semăna cu cele din Bukara, Teheran, saŭ Tiflis și de a fi locul de întâlnire favorit al elegantilor și elegantelor gură-cască; este un oraș deosebit, un cartier autochton, al căruĭ substrat tătăresc a fost fărămițit de toate rasele ce s'aŭ perindat rînd pe rînd în Turkestan. Se simte acolo rânceezeala vecheĭ barbariĭ și a fanatismuluĭ în care adierea civiliațieĭ n'a pătruns de cât foarte puțin.

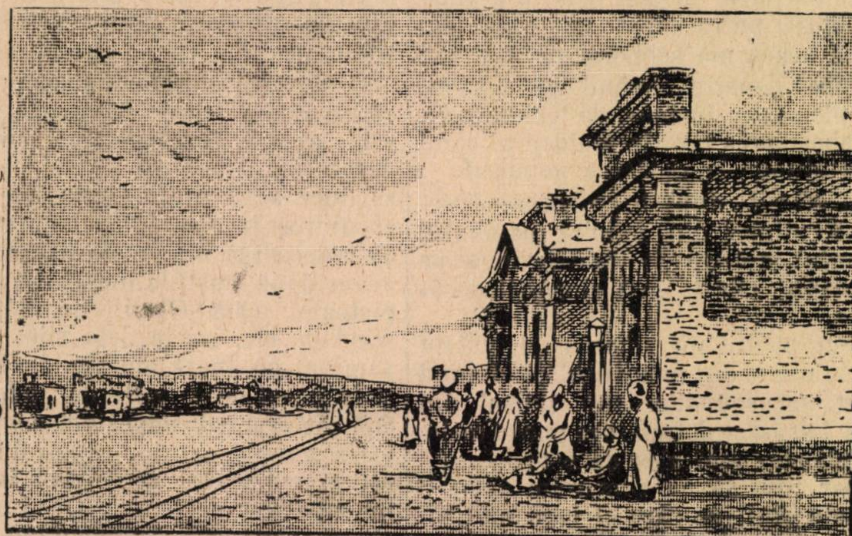
Ceea ce caracterizează bazarul din Tașkent, este împărțeala meseriilor în treĭzecĭ și două grupurĭ, și fiecare din acestea în treĭzecĭ și două de specialitățĭ, așa că, fiecare prăvălie ne vânzând de cât câte un articol unic, ca să facĭ târguelĭ trebue să cutreerĭ tot bazarul. Și D-zeŭ știe dacă lucrul e plăcut pentru siguranța și mirosul tăŭ.

Tașkent e o adevărată pepinieră de rase, având-și fiecare cartierul, templul, limba, costumul și tradițiile, însuflețite unele față de altele de urĭ și patimĭ pe carĭ veacurile nu le-aŭ putut potoli. Kașgarieniĭ, Afganiĭ, Persaniĭ, Bukariștiĭ îșĭ aduc produsele industrieĭ lor respective; ceĭ maĭ mulțĭ nu sunt de cât oaspețĭ trecătorĭ. Cazanurĭ. Aceștĭ adoratorĭ aĭ foculuĭ și-aŭ păstrat intact costumul național, părul lung, barba rasă, bonet rătund și papucĭ cu vîrful întors în sus. Obținând de la guvernul rusesc dreptul de a avea pământurĭ, ceea ce le era interzis înainte, se îmbogățesc prin camătă.

Câțiva țiganĭ sunt în general disprețuițĭ și trebue să se țină departe de restul populațieĭ. De altfel sunt ticăloșĭ și răĭ.

Nu e acelaș lucru cu evreiĭ carĭ, îmbrăcațĭ ca musulmaniĭ,cu cealmaua cu blană și lesne recunoscuțĭ prin perciuniĭ lor, exercitează cu o vădită superioritate profesiile liberale.

De când rușiĭ i-aŭ pus pe acelaș picior cu ceĭlalțĭ indigenĭ, eĭ aŭ acaparat marele comerț și speculează asupra tuturor mărfurilor, disputând terenul Slavilor și Armenilor.

Gara din Tașkent

Dar grosul populațiuneĭ sedentare din Tașkent e compus din Sarțĭ, carĭ par a fi fost primiĭ locuitorĭ aĭ orașuluĭ. Nu s'a putut afla încă origina aceste rase, dacă rasă este, căcĭ nu are tip predominant care să o distingă de celelalte.

Uniĭ consideră pe Sarțĭ ca un produs al amesteculuĭ dintre Uzbegĭ și Tadjikĭ.

Alțiĭ spun că cuvântul *sart*, în limbă tătărască, însemnează sedentar. Ceea ce e sigur e că ceĭ cărora li se dă acest nume fac castă a parte. Sartul este maĭ instruit, maĭ mlădios și maĭ întreprinzător de cât toțĭ ceĭlalțĭ din coreligionariĭ luĭ.

Kirghiziĭ staŭ deoparte, pe jumătate nomazĭ, trăind prin corturĭ. Eĭ se ocupă cu creșterea cailor și vitelor, țes pânzeturĭ grosolane, fabrică pâsle și fac din orez și porumb o băutură numită *buza*, pe care o vând în bazar, în zilele de târg, în ulcioare pline. Eĭ aŭ monopolul *kumisuluĭ*, lapte de mânză fermentat, pe care asiaticiĭ îl prețuesc foarte mult.

Tătariĭ sunt foarte numeroșĭ. Precedând pe rușĭ, cunosc maĭ bine țara și îșĭ datoresc îndemânăriĭ și cunoașteriĭ limbilor ruse și turce situația lor privilegiată. Eĭ slujesc de intermediarĭ între învingătorĭ și învinșĭ.

Hindușiĭ, originarĭ din Singapur (India) reunițĭ în acelaș caravanserai,vînd țesuturĭ din Cașmir, șalurĭ și muselinurĭ.

DIN ȚARA ZARANDULUI

Ocupațiunea locuitorilor

Ocupațiunea de frunte a românilor zărăndenĭ este lucrarea pământuluĭ și creșterea vitelor, apoĭ băeșitul și meseriile.

Lucrarea pământuluĭ e primitivă, cum s'a pomenit din moși-strămoșĭ. Abia în timpul maĭ noŭ s'a introdus icĭ colea plugul de fier și alte unelte maĭ perfecționate. Oameniĭ seamănă de obiceĭ păpușoĭŭ (cucuruz), grâŭ, secară și alac; numaĭ acum de curând s'aŭ început a se cultiva și alte plante

economice, cum e trifoiul,măzărichea, napiĭ etc. E curios însă că ogor nu se face maĭ de loc; îndată după culesul păpușoiuluĭ, locurile se ară din noŭ și se seamănă cu grâŭ saŭ cu secară. In chipul acesta pământul perde din puterea sa productivă, maĭ cu seamă, că guntoiul se face în măsură mică, ba în cele maĭ multe părțĭ nu se face de loc.

Tot asemenea e curios lucru cu pășunea. Sunt rarĭ comunele, carĭ să aibă pășune comună ; în cele maĭ multe părțĭ fiecare om își paște vitele în locul săŭ. Caiĭ și vitele în Zarand sunt de soiŭ mocănesc, de munte. In jurul Braduluĭ, Crișcioruluĭ și Baieĭ-de-Criș se află multe vite de coloare roșie, carĭ samănă cu vitele de soiŭ elvețian.

Pomicultura saŭ cultivarea pomilor este lățită în tot Zarandul și aduce bune câștigurĭ locuitorilor, deși nu se cultivă poame de soiurĭ alese și nobile; cu poame și legumĭ Zărăndeniĭ saŭ Crișeniĭ—cum se maĭ numesc eĭ—fac negoț lățit prin Munțiĭ-Apusenĭ și în alte părțĭ în afară de Zarand. Cu legumăritul se ocupă în măsură mare femeile din Țebea, Vaca, Ribița și Rișca, pe carĭ le vezĭ vânzând legumĭ la târgurile din Abrud, Roșia și alte locurĭ.

Asemenea se află maĭ în toate satele Zaranduluĭ mulțĭ *sfârnarĭ* de vite. Cuvântul *sfârnar*, *sfârnărie este* un termin ardelenesc și înseamnă un fel de negutător, care cumpără și vinde în târgurĭ, pe câștig, cu deosebire bucate și vite. Astfel sunt sfârnarĭ de bucate și sfârnarĭ de vite. Aceștia din urmă în Zarand se numesc *chiujerĭ*. *Chiujeritul* este decĭ negoț de vite și *chiusă* înseamnă târgul (vinderea saŭ cumpărarea) ce se face. Așa spre pildă când Zarandanul zice : ,,Nu-mĭ fac *chiusă* cu el" însamnă că : nu vreaŭ să vând saŭ să cumpăr de la el.

Un ram însemnat de câștig este *băeșitul*. Pământul Zaranduluĭ e bogat în metale nobile, carĭ se exploatează din timpurĭ vechĭ. Străbuniĭ noștri, Romaniĭ, încă aŭ avut pe aicĭ mine și s'aŭ ocupat cu spălatul auruluĭ.Acum, precm am văzut maĭ înainte, se scot metale nobile, dar cu deosebire aur, în mare belșug. Băile de aur se află în partea dinspre răsărit a Zaranduluĭ ; pe la Brad, Țebea, Mesteacăn etc. s'aŭ descoperit cărbunĭ de piatră și se exploatează de acum de curând.

O mare mulțime de Românĭ din Zarand se ocupă cu băeșitul, la care se pricep foarte bine. Băeșiĭ se ocupă în parte și cu economia, dar sunt numeroșĭ aceia, carĭ trăesc numaĭ din băeșit. Băeșul, precum știm, are un mod de viață deosebit de cel al plugaruluĭ; el câștigă maĭ mult de cât acesta, dar e și maĭ cheltuitor. Pe când plugarul din Zarand are traiŭ simplu și se îndestulește cu puțin, băeșuluĭ îĭ place a trăi maĭ bine, a se îmbrăca cu haine maĭ luxoase, maĭ scumpe și a face chiar pradă din câștigul săŭ pe băuturĭ și petrecerĭ, Dumineca și în sărbătorĭ, când e liber și poate și el gusta în tihnă aerul și dulceața razelor soareluĭ.

Băeșiĭ, carĭ aŭ fost maĭ cumpătațĭ, aŭ făcut stare bunișoară, uniĭ maĭ norocoșĭ s'aŭ chiar îmbogățit. Iată în privința aceasta un exemplu : Româniĭ din Crișcior, cu 15—20 de anĭ înainte eraŭ—cu o mică excepție—jelerĭ, fără pământurĭ și grădinĭ, dar în acest răstimp eĭ aŭ răscumpărat partea cea maĭ mare de proprietățĭ de la foștiĭ proprietarĭ, așa că proporțiunea de atuncĭ cu patru din cincĭ părțĭ domnească și numaĭ a cincea românească, a devenit astăzĭ tocmaĭ întoarsă ! Băile sunt aproape toate în mâinĭ străine, cu deosebire în mâinile unor societățĭ nemțeștĭ, carĭ dispun de capitalurĭ marĭ ; numaĭ icĭ-colea dămĭ și de câte un proprietar român de băĭ.

Cu *meseriile* încă se ocupă mulțĭ Românĭ din Zarand, dar nu ca ocupațiune principală, ci ca un isvor de câștig. Dintre meserĭĭ se lucră cu deosebire acele, de carĭ aŭ lipsă săteniĭ de pe Criș, așa dară ramurile de industrie de prima necesitate. In unele din aceste însă Zarandaniĭ sunt foarte dibacĭ și destoinicĭ. Astfel este s. p. *bărdășitul*. Bărdașĭ sunt în fiecare sat și eĭ fac clădirĭ întregĭ. Casa română în Zarand începând dela tălpĭ, până sus la acoperiș și până la ochiul de fereastră, e făcută de mâna română. Dar afară de aceasta e de admirat, cum acești bărdașĭ—oamenĭ fără car-

SUCCESELE UNUI TEATRU

Printre teatrele londoneze, teatrul Drury-Lane se bucură cu drept cuvînt de o reputație universală, maĭ ales din cauza minunateĭ sale punerĭ în scenă.

Ilustrația noastră arată pe doĭ actorĭ îmbrăcațĭ în costume de marabuțĭ, carĭ prin atitudinea lor grotescă stârnesc râsul publiculuĭ.

Pe o scenă relativ mică, conducătorul teatruluĭ a trebuit să pună o mun-

Douĭ actorĭ îmbrăcațĭ în costume de marabu

Acum acest teatru obține succese cu o piesă al căreĭ subiect e istoria minunată a unuĭ copil care are de amuletă un bob de fasole și care crește cu o repeziciune uimitoare.

că enormă spre a face ca să se miște maĭ mult de o sută persoane, câte apar în piesă.

Blaz.

te—fac turnuri de biserici şi poduri foarte trainice.

Afară de bărdaşi mai sunt *spătari*, în satele Rişca, Rişculiţa, Baldovin, Uibăreştĭ, etc. unde familii întregi lucră larna, la facerea de spete, pe cari le vând în Bănat şi în alte părţi, până prin România. Rotari se află în Leanţ, Ribicioasa, Dobroţ ş. a. In Băneşti tot satul e *tălpar;* ei îşi vând marfa pe la târguri şi meseria trece de la tată la fiu. Mai sunt apoi *măeştri de buţi, olari, petrari, cojocari, fauri* etc. *Impletituri de paie*, d. e. pălării şi corfe să fac în Bulzeşti, Tomnatic, Vaţa, Ribiţa, iar var se scoate în comunele Blăşeni, După-piatră ş. a. şi să transportă spre vânzare până pe la Deva şi Arad.

Afară de aceste e lăţită ferberea vinarsului. Mai la fiecare casă se află căldare de fert vinars, cel puţin pe sama casei, iar unii fierb cu buţile vinarsul spre vânzare.

Portul românilor din Zarand

In privinţa portului la Românii din Zarand se petrece acelaş lucru, ce-l observăm la poporul nostru în multe părţi ale Ardealului. Cu cât se află satele mai aproape de oraş şi cu cât ţăranii români vin mai mult în atingere cu străinii, cu atât portul lor este înfluenţat tot mai mult de aceştia şi de luxul din oraşe. Portul vechiu, original din Zarand mai bine s'a păstrat în părţile muntoase ale Zarandului, pe la Bucureşti, Rovine, Şesuri, Curechiu, După-piatră, ş. a. Apropiindu-se însă de locurile băeseşti şi de valea Crişului, portul este influenţat şi schimbat de porturile străinilor, ce se află pe acolo.

Dar şi în părţile aceste plugarii aŭ păstrat încă mult din portul românesc, aşa că putem zice, că la ei motivele sunt româneşti şi portul e numai corcit şi impestriţat cu străinism, pe când băeşii aŭ port mai de tot străin.

Deja pe la Criscior, Zdrapţi, Ţerăţel să observă aceasta schimbare în port. In comunele aceste, precum şi mai în jos în valea Crişului, pe la Brad, Baia-de-Criş şi Hălmagiu portul ţăranilor este corcit cu porturi străine.

Asefel deci portul românesc din Zarand—afară de cel al băeşilor—e de două feluri: mai orginal în munţi şi mai amestecat cu porturi străine în apropierea oraşelor şi minelor şi peste tot în valea Crişului, adecă în partea aceea a Zarandului, în care a pătruns cu deosebire cultura modernă şi unde să află aşezaţi mai mulţi străini.

Portul în munţi

In părţile muntoase bărbaţii poartă părul în plete, pălării cu margini late resfrânte în sus, cămeşi de pânză de casă şi de bumbac, cu guler lat, cusut cu arnici în felurite culori la bătrâni însă cu negru saŭ cu aţă albă; mânecile aŭ pumnuşei (pumnari) cusuţi cu arniciu. In Curechiu mânecile sunt de tot largi; tot aşa să deosebesc — cu privire la portul cămăşii — unii Români din Curechiu. Atât în părţile muntoase, cât şi în alte părţi în Zarand, cămaşa să poartă băgată în cioareci; în Curechiu însă sunt unii, cari o poartă peste cioareci, scoasă afară, dar nu prea lungă.

La brâŭ se poartă curea (şerpar) lată, şi în spate suman, „lecru" (numit şi ţundră) de lână, iar iarna iaŭ pe sub el cojoace înfundate saŭ şi desfăcute la piept şi cusute cu negru. Cioarecii sunt de lână albă, fără şinoare, iar opincile—încălţămintea obicinuită—aŭ gurguiu lung, încovoiat; în ele se încalţă cu obiele, peste cari trag un fel de ciorapi de lână, numiţi „*călţuni*" — de cari poartă şi femeile. Curelele de la opinci le înfăşură peste cioareci şi călţuni, dar numai de 4—5 ori în partea din jos a fluerului, aşa că marginea din sus a călţunilor rămâne neînfăşurată cam de un lat de palmă.

Femeile poartă pe cap năfrămi de boltă, numite „chischinee", de colori deosebite. Bătrânele însă iaŭ broboade albe de giolgiu, cu un capăt lăsat pe piept în jos, iar celalalt e dat peste umăr, pe spate; de laturi la urechi, broboada e prinsă cu bumbuşte (ace cu gămălie). Cămeşile sunt de pânză de casă saŭ de bumbac, cu guler lat, cusut cu arniciu în felurite colori. La unele se află de amândouă laturile chiotorilor doui pătraţi, cusuţi des cu arniciu de o coloare. Mânecile cămeşilor sunt largi, increţite cu „fodori" laţi, cusuţi cu flori pe margini, cât şi peste increţitură; mânecile mai sunt apoi cusute cu flori peste umăr până la fodori şi peste coate. Poalele sunt de pânză de casă saŭ din giolgiu, cusute pe din jos în „ochiuri" („ochiate") saŭ chindisite. Dindărăt poartă opreg, învrâstat în roşu, galbin, vânăt, negru ş. a.; la bătrâne însă opregul e negru. Dinainte aŭ şurţe din materie de boltă, bătrânele de lână neagră. Mai poartă apoi sumane scurte de lână albă şi pe sub ele iarna aŭ cojoace saŭ peptare. In picioare poartă călţuni albi de lână şi opinci cu gurguiu lung încovoiat, ca şi bărbaţii; mai rar să poartă şi cisme simple saŭ pe „ramă".

(Va urma).

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAŢILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI :

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziţia cea maĭ splendidă din localitate

Un salonaş modern

compus din: o canapea, două fotoliurĭ, patru scaune şi o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahoveĭ, 50, unde se găseşte în permanenţă o bogată şi aleasă expoziţie de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliurĭ şi o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie şi bambu Littman, strada Lipscanĭ, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, şoseaua Mihaĭ-Bravul, No. 37 şi strada Şerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victorieĭ, No. 107.

O SCOARŢĂ ROMÂNEASCĂ ŞI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

dela Bazarul Naţional de ţesăturĭ româneştĭ de sub conducerea doamnelor Cosco şi Duţescu, calea Victorieĭ, 110, cel maĭ eftin şi maĭ bine asortat magazin în toate felurile de lucrărĭ româneştĭ de pânză, lână şi mătase

UN SALONAŞ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victorieĭ, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ŞI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapiţerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat şi o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victorieĭ, No. 53.

O bicicletă, o puşcă de vânătoare şi un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete şi arme *B. D. Zissmann*, calea Victorieĭ, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut şi o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victorieĭ, No. 54.

1 pendulă de perete şi 6 linguriţe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colţeĭ»*.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic in ajururĭ.

O dormeuză, 2 fotoliurĭ şi un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapiţerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu treĭ capace pentru bărbat

1 brăţară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cerceĭ cu diamante şi rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă şi preţioasă broşă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar p=ntru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutiĭ de cremă, pudră şi săpun «Flora» în cuţiĭ speciale făcute anume pentru abonaţiĭ noştri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regeluĭ şi Regineĭ, comandate anume pentru premiĭ.

Toţi aceĭ carĭ se abonează cu începere de azĭ maĭ primesc gratuit şi un volum din: **Memoriile Regelui Carol I**

Anul XII.—No. 721. 10 BANI IN TOATA ŢARA Mercuri 2 Martie 1911

ZIARUL CĂLĂTORILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an in toată ţara
« 2.60 « 1/2 « « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

In singurătăţile mexicane. — (Vezi pag. 5000).

IN SINGURATAȚILE MEXICANE

Soarele, într'un cer albastru, atingea cel mai înalt punct din arcul lui. Gasconul Cassenac se așeză pe o piatră, sfârșit, învins de această singurătate mexicană, prin care rătăcea, pierdut de trei zile, fără a'și putea găsi nici drumul, nici cea mai păcătoasă hrană. Și locul unde se afla — un defileu chaotic între ziduri înalte — i se părea, cu sborurile mari de vulturi, că se scaldă într'o atmosferă de mort. Nu se mai simțea in putere de a înainta; stomacul îi era in dureri și capul zăpăcit. Era scris, va muri acolo!

Cu toate astea Cassenac nu fusese de loc fatalist, câte-va luni nainte când la știrea că unul din compatrioții lui descoperise un strat de argint nativ intr'un lanț de munți din pustiul Bolson, Mapimi în Mexic, și se îmbarcase, plin de speranța, de visuri de avere, și cu mare încredere în energia lui. Se bizuia pe îndrăsneala și sforțările lui ca să cucerească viziunea de aur, după care aleargă atâția oameni.

Tocmeala fusese repede făcută. Dar exploatarea era la începutul ei; trebuia mai întâi să se creeze instalațiile indispensabile. Cassenac nu'și făcu sânge rău. Ajuns, la debut, unul din cei dintâi, avea un mare noroc. Se pusese la lucru cu toată inima și nu se mira nici decum de această țară sălbatică și deșartă, care 'i amintea — zicea el — câteva colțuri ale Gasconiei.

O lună după sosirea lui fu însarcinat cu o misiune urgenta: aceea de a se duce la Jimene, la o sută kilometri de sud, sa cumpere cartușe de dinamită cari le lipseau, pentru a găuri stâncile. Călare pe cal, cu provizie și apă, făcuse drumul voios, fără a fi nevoit să se lupte cu fiarele sălbatice sau cu hoții și fără a suferi prea mult din cauza căldurei.

Intoarcerea însă era problematică; pe la jumătatea drumului Cassenac oprindu-se puțin ca să se odihnească, calul său fu mușcat de un tăun și speriindu-se, o rupse la fugă.

Cassenac se luă după el, dar degeaba. O zi întreagă alergă, până ajunse la marginea unei prăpastii, unde probabil bietul cal își sfârșise fuga nebună printr'o cădere grozavă.

In dăsagii de pe cal rămăsese provizia de drum și armele. Gasconul nu mai avea cu el decât apa și cartușele de dinamită, pe cari le vârâse în sân, ferindu-le astfel de arșița dogoritoare a soarelui, care adesea se ridica la 40 grade.

Tot răul pentru Cassanac era acum că, alergând după cal, pierduse drumul. Deși ținea extremitatea lanțului de munți, totuși el mergea în spre nord, căci învălmășala văilor și a prăpastiilor îl împiedecau cu desăvârșire de a'și regăsi stratul. La urma urmelor poate că l'ar fi descoperit el, dar foamea care il chinuia grozav îi sleise toate puterile. Bău însă puțină apă și mai găsind într'un buzunar o binecuvântata pastila de kola, îi mai veni puțin curaj.

Se ridică și se mai târî.

La cinci sute de metri trecătoarea se sfârșea brusc printr'un fel de cerc mic, fără altă eșire. Când ajunse acolo, Cassenac scoase un țipat de groază.

Era formidabil și funebru.

Pereții munților formau ziduri întunecoase și seci. De jur-împrejur erau săpate peștere și în umbrele lor Cassenac vedea alte umbre, lucruri sinistre. Puțin câte puțin ochii lui desluși acest haos. Peșterile, dintre cari unele aproape de el, cuprindeau milioane de schelete și de corpuri mumifiate. Așezați în rânduri, toți acești morți păreau ca 'și dăseră întâlnire pentru a asista la sfârșitul lui. Și Cassenac nu se gândi câtuși de puțin ca era poate în fața unui cimitir din Toltèques, aceste popoare cari în secolul al IV-lea se scoborâră spre sud și creară monumente însemnate.

In starea în care se găsea, nu culese din această descoperire decât impresii înfioratoare și spaima lui crescu și mai mult când, lăsându-și mai jos privirea, văzu în mijlocul circului douăsprezece tauri enormi de piatră cenușie, dintre cari unul i se păru că se scoală deodată din somnul secular și începe a se mișca. Cassenac, crezând că e o alucinație provenită din cauza foamei, se sprijini de zid cu amândouă mâinile; dar taurul se ridica deodata și mugi.

Sgomotul acesta rupse vraja tăcerei și omul, cu tot pericolul, respiră. Acest taur era un adevărat taur, pierdut ca și el în aceste locuri și care, înșelat de acele efigii, crezuse că 'și regăsise turma rătăcită. In goana nesfârșita prin acea singurătate se acoperise de un praf cenușiu. Balele îi curgeau și ochii îi erau însângerați. Descoperind pe Cassenac, se repezi asupra lui. Gasconul însă nu se dete la o parte, după cum îi poruncea spaima lui.

Murea de foame. Un taur, era o pradă, mare, îngrozitoare, dar însfârșit, o pradă!..

Cassenac simțea un fel de ușurare. Acum erau doui! Omul nu avea arme; printr'o mișcare instinctivă căută în buzunar și scoase un cuțit. Bestia avea coarne scurte, dar ascuțite... și puterea ei, pe cari și-o desfășură într'o goană sacadată, scurtă, în galop.

Cassenac văzu venind în spre el acel hoit sălbatec, brutal, enorm. Frica îi crescu. Cu toate astea nu fugi; se dete numai puțin la o parte în ultimul moment. Capul monstrului îi atinse ușor pieptul. El îl lovi cu cuțitul la întâmplare, în spate.

Taișul atinse un os. De ar fi fost de fier, s'ar fi rupt. Era însă de oțelul cel mai bun; se îndoi, apoi se rupse în două. Taurul, abia ranit, se opri în fața coridorului de eșire. Fara îndoiala, avea să iasa pe acolo. Cassenac nu avea decât să'l lase să plece.

Frica îl sfătuia așa, dar foamea era mai tare. Prezența taurului era poate moartea brutală; fuga lui era la sigur agonia lentă, prin lihneală. Cassenac luă atunci de jos o piatră ascuțită și o asvârli cu putere în taur, pentru a'l sili astfel să revină spre el.

Taurul, de durere, sări în sus și se repezi din nou spre Cassenac, dar de data asta intră în mijlocul circului. Il ocoli, furios; simțea că are să fie atins, lovit.

Ajungand la spatele unui taur de piatră, Cassenac, cu o sforțare supraomenească, se urcă până pe capul lui. Taurul viu, se isbi de tăria rece și inertă a statuei și'și ridică botul, uimit în spre om, care 'l privea de sus. Apoi se încercă a trece obstacolul, dar alunecă. Atunci se înfuriă și ridicându-se în două picioare, încercă a'și îndrepta coarnele spre adversarul lui.

Cassenac, ca să nu fie ajuns, fu nevoit a'și ridica picioarele cât mai sus; apoi, pentru a nu cădea, se așeză pe vine.

Nici o armă! Iși aduse aminte că avea dinamită în sân; se cutremură. Dacă l'ar fi atins taurul cu coarnele! Cartușele ar fi luat foc!.. Deodată însă scoase un țipăt de bucurie. Găsise arma.

Taurul era tot înverșunat. Cu picioarele pe piatră, se suia și recădea mereu. Se petrecu o scenă ciudată. Pe când, jos, animalul se căsnea, făcând sforțari brutale, sus, omul se ocupa cu un lucru foarte migalos, plin de prevederi. Scoase mai întâi din sân un cartuș pe care, cu un cârlig, putea să'l facă să ia foc, prin ajutorul unei sfori, făcând un circuit electric.

Luă dar din buzunar o sfoară de lungimea brațului, o înodă binișor

la un capăt de un cârlig şi făcu la celalt capăt un nod cu laţ. Apoi îşi făcu planul să treacă acest nod pe unul din coarnele taurului. Isbuti. Bestia, ingrijată de zănganeala de la urechi, recăzu pe cele patru picioare, incepând a se mişca şi a se rostogoli. Cartuşul urmând mişcările ei, îl lovi în gât, apoi peste nări. Atunci taurul incepu să alerge în jurul circului. Trebuia, ca în aşteptarea unei isbituri mai mari care să facă să ia foc arma, să împedice mai înainte fuga taurului afară. Cassenac sări pe pământ, câştigă intrarea coridorului pentru a se pune în faţa lui. Dar trebui să fugă căci se apropie taurul, care văzându-l, se repezea din nou în spre el, ca înebunit, de zănganeala care-i bătea la cap. Cassenac se puse din nou pe alergătură. Intrebuinţă peste douăzeci de şiretlicuri ca să inlăture loviturile. Dar nu parvenea a se depărta în deajuns de taur, care acum venea spre el cu o îndoită putere.

In sfârşit, omul, prăpădit, se învârtea în jurul unui bloc ca să'l mintă; era disperat, când de odată, o lovitură de trăsnet răsună în ecourile munţilor, o flacără scânteiă, şi Cassenac, abia respirând, asurzit de uragan, se plecă cu faţa la pământ.

Când se ridică, constată cu o bucurie ne mai pomenită că era viu; taurul zăcea intr'un lac de sânge. Cassenac sări pe acea carne şi rupând un sfert, începu să mănânce din ea ca un selbatic. Era beat de foame şi uşurare. Obosit se lasă pe pământ, şi fără a mai vedea ceva adormi.

Când se deşteptă luna era mare pe un cer senin.

In jurul lui, decorul barbar veghea, cum veghea de veacuri întregi. Mormintele din Toltèques, deschideau, în cerc, găurile lor întunecate, în care, momiile nedefinite, pe vine, cu pumnii la gură păreau că mănâncă din umbră.

Cei doi-spre-zece tauri de piatră, culcaţi în rând, păreau că aşteaptă vre o sentinţă solemnă a judecăţei după urmă. Taurul cel mort era ca o grămadă informă pe cari o pasăre de pradă îl ciugulea. Cassenac o goni. Apoi luându-şi o bucată bună de carne, o puse pe spinare şi părăsi acel loc de groază, fără a mai cuteza să se întoarcă.

Acum se împuternicise; mâncarea îi dedese puteri. Repede se orientă şi o luă în spre Nord.

Despre ziuă regăsi tabăra perdută; santinela care veghea somnul minerilor, văzându-l apărând pe creastă încărcat de un hoit de carne plină de sânge, şi cu hainele sdrenţuite, crezu că era vre-o nălucă.

Apoi recunoscu pe Cassenac. Gasconul scăpat, putu să povestească în jurul focului singura poveste pe care nu avea nevoe s'o mai încarce pentru a o face enormă şi tragică.

DIN ŢARA ZARANDULUI

— Urmare şi sfârşit —

Portul pe Valea-Crişului

Pe la Brad şi în împrejurime portul Românilor crişeni ni se înfăţişază astfel:

Portul bărbătesc

Bărbaţii aŭ părul tuns mai peste tot. Intre oamenii peste 40 de ani se află şi cu părul netuns; iar la unii bătrâni afli şi „chică" — păr împletit la partea stângă a capului. Vara poartă pălării cu bearta mai lată şi ceva încovoiată în sus, cu fir aurit ori şinor întors de 3—4 ori în jurul găvăliei şi apoi lăsaţi ciucuri îndărăt. In ţinutul de la Baia-de-Criş în jos, pălăriile sunt mici în beartă şi aŭ formă rotundă—diformă—; vara se poartă mult şi pălării de paie făcute de înşişi ţăranii ori cumpărate. Earna poartă căciule de oaie—negre—dar nu toţi.

Cămăşile sunt făcute din pânză, bumbac şi foarte rar din giolgiu, cu guler oblu în sus, ori îndoit în jos. Gulerul şi gura cămăşii e chindisită cu arniciu roşu ori negru, ori şi numai cu chindisitură de aţă.

Mânecile cămăşii sunt strâmte, cu pumnari cusuţi frumos în „*brânele, sălbănaşi* şi ochişori". Cusăturile — sălbănaşii şi ochişorii sunt de arniciu, foarte rar din mătasă, sunt însă şi din aţă. Cămăşile sunt peste tot simple, cu două ori 4 chiotori la grumazi, mai rar sunt cu pături pe piept, mai ales la băieşi. Peste cămăşi se poartă curele late de pele, (şerpare) cumpărate din târg. Peste cureauă poartă bărbaţii — ales vara — un peptar numit şi laibăr, ţesut în forme din cânepă ori bumbac.

Laibărul se închiotoră la grumazi şi e lărguţ ajungând până la şolduri. La guler şi pe piept, şi are-ori şi jur împrejur e laibărul cusut frumos cu „ochişori". Peste ismene poartă cioareci de lână cu cusătură simplă, ori cu şinor băgat înlăuntru, şi înainte cu „prohabe". Băeşii poartă şi cioareci de „habă" împodobiţi înainte cu şinoare. Cămaşa se poartă mai mult în cioareci şi rar afară de cioareci.

Atât vara cât şi iarna poartă bărbaţii şi peptarul de oaie—scurt până la şolduri—parte înfundat, parte desfăcut dinainte în două părţi. Vestmânt gros de asupra se poartă ţundra neagră, lungă până la genunchi. In unele locuri ţundra e înlocuită cu laibăr ori lecru ori şubă de lână, albă şi lungă cam o palmă până aproape de genunchie. Se poartă mai rar şi cojoc cu mâneci. Ţundra şi laibărul se închiotoră la grumazi şi staŭ largi pe corp nu strâmte.

Incălţăminte folosite sunt opincile cu gurguiu şi curele, mai rar „*şoalele*", un fel de călţuni ce se strâng lângă picior de o parte cu curele subţiri, apoi cismele, cu deosebire la băeşi. In opinci se încalţă cu obiele, iar fluerul piciorului până la genunchi se înfăşură cu „înfăşurături" lungi, ţesute din lână, cari apoi se strâng cu curele.

Portul femeesc

Fetele poartă păr ales pe mijlocul capului şi făcut coadă, care atârnă pe spate, având în capăt o primură ori panlică cumpărată din târg. Pe cap poartă cârpă numită şi „năframă" şi „chescheneu". Cârpa e saŭ albă saŭ pistriţă şi legată îndărăt, în cât un capăt atârnă mai lung pe spate. Nevestele poartă părul făcut „cosiţă", ori „conciu" iar pe de asupra poartă învălitoare albă, ori neframă de târg. Invălitoarea e de giolgiu ori bumbac, mai rar de muselin. Cămaşa femeiască numită „iie" e până la şolduri şi este deosebită de poale. La grumazi iia are „*gureluş*" deoparte şi de alta, cusut cu arniciu roşu saŭ negru în „*brânele ori sălbănaşi*". Gura cămăşii se închiotoră în două saŭ în patru chiotori, şi e cusută frumos cu arniciu, mai rar cu mătasă.

La coate mâneca cămăşii are o cusătură jur împrejur numită „brazi"; mâneca se sfârşeşte în „fodori" cusuţi cu arniciu ori de cipcă! (dantelă). Peste cămaşă poartă pieptar de pele de oaie frumos cusute, care le ajung până la şolduri. Se mai poartă şi „laibăr" de pânză, ori de misir (bumbac resucit), care samănă cu cel bărbătesc. In unele comune poartă laibere de postav.

Peste tot laibărele şi peptarele nu staŭ strânse pe corp, ci mai libere. Pe la mijloc femeile să încing cu brâne de lână, ori cingători anume făcute. Indărăt se poartă opreg, crătinţă ori zadie de lână neagră, ori în deosebite colori; iar dinainte şurţ (crătinţă) cumpărată din târg. In apropierea oraşelor se poartă mai rar şi rochie de carton şi de postav, materia cărora să cumpără din târg. Vesmânt gros de iarnă femeile poartă: ţundră, laibăr de lână ori şubă ca şi bărbaţii.

Femeile mai poartă dar mai rar, când călătoresc iarna şi „glugă" de lână, făcută anume ca un coif şi o trag pe cap, în cât capul le este scutit de vânt şi ger. Gluga acopere numai capul şi atârnă cu un capăt pe spate.

De încălţăminte poartă şi femeile, cea mai mare parte opinci iarna-vara. Cismele sunt mai rari, precum şi ghetele.

La oraşe femeile chiar şi ale econo-

milor şi aŭ perdut portul românésc şi poartă rochii, cămăşi scurte orăşeneştĭ şi pe cap năfrămĭ orĭ pălăriĭ.

Pe an ce merge industria de casă— în ce priveşte portul românesc — dă îndărăt şi nu se maĭ coasă cu atâta gust estetic.

Portul băieşilor

Pe când economiĭ poartă un astfel de port cam corcit, pe atuncĭ băieşiĭ, precum am amintit, aŭ port maĭ de tot străin. Pălăriĭ maĭ fine de pâslă, cămăşĭ întărite de boltă, laibăr negru, curea de mătasă cu florĭ, cioarecĭ strâmţĭ de haba cu şinor negru pe cusătură, iar înainte la prohab cu figurĭ, cisme cu creţe, uniĭ cu turecĭ de lac, cusuţĭ de laturĭ cu aţă galbină cu însemnele băieşilor şi alte figurĭ, câlcâie înalte, roc negru de postav fin, iarna cu cuptuşală saŭ blană, uniĭ aŭ „laibere" albe de habă, împodobite cu şinoare late, negre pe la guler şi margini.

Acesta e portul bărbaţilor, iar femeile băieşilor să poartă asemenea luxurios: pe cap cu năframe de boltă în diferite colorĭ de păr şi mătasă, carĭ de carĭ maĭ scumpe, cămăşĭ subţirĭ de boltă, pieptare de catifea şi mătasă cu florĭ, unele costum de tot nemţesc, în picioare iarna cisme dar cele maĭ multe ghete de piele fină şi de lac. Iarna poartă femeile bunzĭ blănite de postav, lungĭ maĭ până jos.

Jocul

Jocul Românilor crişenĭ este simplu. La ceĭ din munţĭ—ca şi portul— jocul şi-a păstrat maĭ mult caracterul naţional românesc. Pe valea Crişuluĭ să joacă de obiceĭ un fel de *Abrudeană* dar afară de aceasta — cu deosebire băieşiĭ — joacă şi jocurĭ străine.

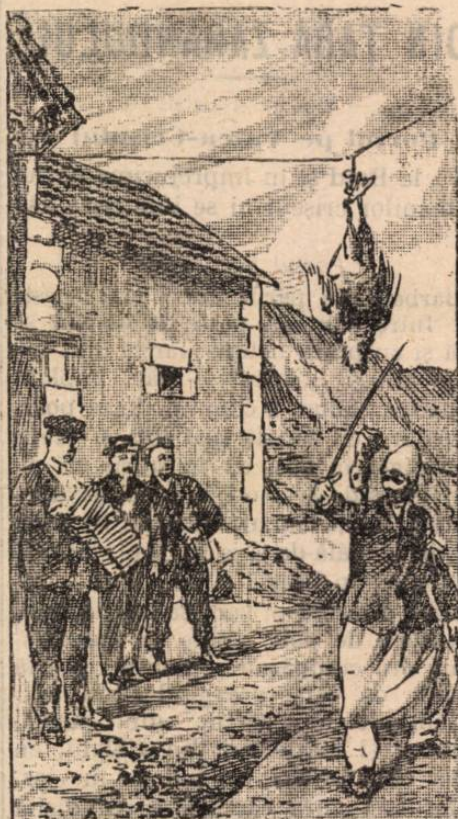
Lăutariĭ maĭ peste tot sunt Românĭ, carĭ cântă destul de bine din vioară, fluier, cimpoiu, carabiţă ş. a.

OBICEIURI DIN SARTHE*)

Maĭ există încă, în câte-va comune din Sardinia, un obiceĭ foarte original: este obiceiul numit *Ribergèra*. O sărbătoare care este celebrată cât se poate de serios şi cât se poate de vesel. I se maĭ zice şi sărbătoarea şobolânilor, din cauza prăjiturilor cu acest nume ce se distribue copiilor, şi precedează ziua numită mardigras.

Iată cum se celebrează Ribergera ;

In ajunul sărbătoareĭ care cade într'o Lunĭ, se cotisează spre a se cumpăra o gâscă sau un cocoş. Pasărea este legată de picioare şi atârnată la mijlocul uneĭ frânghiĭ întinsă între două arborĭ. Pe rând concurenţiĭ, legaţĭ la ochĭ, înaintează spre a o lovi cu bastonul. Pasărea va fi a aceluĭ

Concurenţiĭ, legaţĭ la ochĭ, lovesc pe rând cu bastonul în pasăre

care o va atinge. Acesta va fi regele ceremonieĭ, adică personagiul principal. Ofiţeriĭ luĭ sunt *gonitorul-de-câinĭ, purtătorul-de-coşurĭ, purtătorul-de-osânză*, în sfârşit *sergentul*, căruia i se maĭ zice şi *închizătorul-de porţĭ*.

Regele trebue să fie maĭ bine îmbrăcat decât toţĭ ; el trebue să poarte numeroase panglicĭ pe caschetă şi pe haină. El este preumblat prin sat.

Gonitorul-de-câinĭ are însărcinarea de a strânge câiniĭ inoportunĭ carĭ ar voi să atace cortegiul.

Purtătorul-de-coşurĭ este îndatorit să strângă ouăle ce li se dă şi să vegheze maĭ ales ca nu cumva să se spargă vre-unul din ele.

Purtătorul-de-slănină ţine în mână ca un baston de mareşal, o vargă lungă de fier, ca o frigare în care înfige bucăţile de slănina oferite de locuitoriĭ maĭ generoşĭ.

Ultimul ofiţer este *sergentul* care are îndatorirea să inchidă poarta după ce banda veselă a ieşit din vre o curte.

Toţĭ se adună dimineaţa în centrul satuluĭ şi hotărăsc din ce parte să înceapă cu adunarea darurilor. Punctul acesta stabilit, batalionul porneşte la drum.

In cap merge *gonitorul-de-câinĭ*, apoĭ *purtătorul-de-coş* şi apoĭ *purtătorul de slănină ;* în urmă vine *regele*, însoţit de copiĭ cât maĭ bine îmbrăcaţĭ. Urmează apoĭ mulţimea într'un amestec ciudat. *Sergentul* stă la distanţă şi sileşte pe ceĭ carĭ rămân în urmă.

Fie-care casă primeşte vizita cortegiuluĭ şi spre a stimula generozitatea locuitorilor, eĭ cântă *Ave Regina*.

După terminarea cheteĭ, *regele* şi curtea sa se duc la institutor spre a depune ouăle şi tot ce-au strâns, căcĭ în profitul institutoruluĭ fac eĭ cheta aceasta, cu condiţie însă să ia şi eĭ o parte.

Vetor.

Regele se primblă prin sat cu trofeul săŭ şi urmat de cortegiul de onoare

*) Departament în Franţa.

«DIN LARGUL MĂREI»

CÂTE-VA ZILE IN ANGLIA

Sharpness—Bristol—Glouchester—Londra

— —

Sharpness. — Iată-ne ajunşĭ la gura doculuĭ Sharpness; două remorchere care şi-aŭ legat remorcile unul de prova şi altul de pupa vasuluĭ nostru, ne răsuceşte pe loc şi intrăm pe un canal, pe poarta ecluză, în docul principal al portuluĭ. Portul e aşa făcut, că toate intrările apeĭ sunt administrate de porţĭ marĭ care se închid când vine reflexul măreĭ, spre a lăsa în doc, totdeauna, apă destulă pentru vasele adăpostite într'ânsul. Marinariĭ leagă vasul la cheŭ, vasul e ca şi uscatul de fix şi pare-că răsuflă din greŭ pe tubul de vaporĭ, ce scapă aburĭ albĭ dela căldare. Vasul începe descărcarea cerealelor, secundul îşĭ ia în primire sarcina de a preda în vagoane mărfurile, ce curg pe sghiaburĭ, ca un şuvoĭ neisprăvit de bogăţie.

Scharpness este un sat de lucrătorĭ şi magaziĭ. Prea puţinĭ funcţionarĭ dela docurĭ, poştă şi telegraf maĭ sporesc viaţa satuluĭ.

Case nu tocmaĭ marĭ, risipite pe ogoarele trase în brazdă proaspătă, curăţite şi vesele, printre pajiştĭ verzĭ, curăţate de frunză, liniĭ de cale ferată dealungul cheuluĭ şi pe toată întinderea vecină, însufleţesc dealul şi câmpia acoperite de umezeală.

Flămânzĭ de câmp întins, verdeaţă bogată, umblet care să ne deslege picioarele, plecăm cu toţĭ ofiţeriĭ care facem practica navigaţieĭ, în împrejurimile satuluĭ, pe şoseaua netedă ce leagă coasta cu satul din apropiere, Berkeley-Road. De amândouă părţile, marginile câmpuluĭ pe lângă această cale, sunt strejuite cu gard viŭ, tăiat şi tuns de curând pentru a renaşte maĭ viŭ şi maĭ frumos. Edera e verde şi crengile-ĭ linguşitoare se împletesc pe copacĭ în ghirlande bogate.

O fetişcană cu râŭ de păr bogat şi blond ca spicul grâuluĭ, păşeşte rar rătăcindu-şĭ gândurile în frumuseţea uneĭ cărţĭ, ce ţine în mână. O femee cu faţa sănătoasă, trece ca o nălucă pe lângă noĭ, lăsând în urmă sgomotul ghetelor marĭ, care i se aştern pe şoseaua pietruită, cu putere şi nădejde.

Ogoarele sunt frumos despărţite pe cât cuprinde ochiul, cu gard viŭ şi portiţele de crengĭ cu gust încheiate, închid din distanţă în distanţă micile avuţiĭ de pământ ale locuitorilor.

De ce mergĭ ţi se deschid înainte paginile uneĭ lumĭ dintr'o vreme nouă, care pentru noĭ, româniĭ, este un vis, este o problemă încă nedeslegată, deşi sub ideile teoretice ale studiilor şi scrierilor ce apar, întrevedem o evoluţiune hotărâtoare pentru noul traĭ al ţăranuluĭ.

Câmpia se isprăveşte la poalele povârnişurilor încântătoare ale satuluĭ Berkeley-Road. Toate casele sunt modele de curăţenie, din cărămidă netencuită, cu grădinĭ înaintea faţadeĭ, cu uşile împodobite, care maĭ de care maĭ bogat şi maĭ artistic.

Pridvoarele sunt pline de rămurele ce cad pe feţele dinafară încărcate de frunze; un sgomot sforăitor de apă ne atrage, o cascadă împarte prin canalele de irigaţie râuleţe de ape care se aştern pe câmpurĭ în liniĭ drepte, scăldând rodul pământuluĭ.

Obosiţĭ de câţĭva kilometri de drum, ne reîntoarcem la culcuşul nostru pe vapor, unde lucrul a încetat şi singura strajă, lumina felinaruluĭ de ancoră, se bate în vântul uşor ca o torţă pe sfârşite.

Bristol.—A doua zi un tren fugar ca o săgeată, cum numaĭ în Anglia se întâlneşte, ne duce la Bristol, care nu e departe decât la două ceasurĭ de Sharpness. Linia ferată de o parte şi de alta, este îngrădită cu gard viŭ, ca o şosea frumoasă şi trenurile se întâlnesc cu toată iuţeala pe linia dublă a drumuluĭ.

Bristol e un lanţ de clădirĭ de piatră afumată, înfăşurat într'o atmosferă înecătoare de ceaţă. Pe străzĭ un furnicar de omenire, trăsurĭ cu un cal (cab), omnibuze cu imperialele înţesate de lume, echipaje bogate cu groomĭ împodobiţĭ la piept cu mănunchiurĭ de roze, sgomot asurzitor, vapoare care şueră, energie, viaţă, uriaşe luptă pentru banĭ.

Ne oprim la un restaurant (Dining Room) şi suim pe scărĭ într'o sală cu interior curat şi bine aranjat. Sunt cu prieteniĭ Eugen şi Trianda care deschid carnetele cu vorbe şi conversaţiĭ uzuale ca să cercetăm lista.

Ne-am păcălit, birtul acesta este un local de temperanţă, fata care ne serveşte ne pune pe masă o sticlă mare de apă cu treĭ pahare şi atâta tot. Nicĭ chip să'ţĭ uzĭ gura cu o picătură de vin. Ni se aduce o supă Gravy, care te îneacă cu mirosul de ceapă prăjită şi zeama de carne concentrată, ce pluteşte în farfurie ca un medicament doftoricesc cu fel de fel de mirodeniĭ. Supeĭ urmează un rosbeef care înoată într'o bae de sânge, cu marginile garnisite de cartofĭ fierţĭ împănaţĭ de verdeţurĭ. Masa e un chin. Părăsim sala de temperanţă, rătăcim puţin prin diverse librăriĭ, cumpărând amintirĭ şi cărţĭ ilustrate; pretutindenĭ politeţea şi amabilitatea funcţionarilor este excesivă.

Intrăm într'un Refreshment Room să luăm ceaiurĭ pe la ora cincĭ (five o klook) căcĭ la ceasul acesta se adună familiile în jurul ceaiurilor delicioase, convorbind fără întrerupere, despre evenimentele zileĭ. Fetele cu şorţurĭ albe ca zăpada, cu pieliţa subţire, tot aşa de albă, ca gulerele care sticlesc ca faianţa, surâd cu gingăşie, servindu-ne în chip plăcut ceşcile de ceaĭ şi pâine cu unt proaspăt, pe care le gustăm cu drag îmbătându-ne sufletul de parfumul florilor ce împodobesc glastrele pe fiecare masă.

Aceste ceainăriĭ elegante îţĭ aduc aminte cafenelele noastre şi gândeştĭ cu amărăciune la atmosfera de fum în care o lume destul de considerabilă ca număr îşĭ trece viaţa în joc de cărţĭ şi de table.

Seara ne întoarcem la Sharpness şi nu adormim decât foarte târziŭ, povestindu-ne cu Trianda, care doarme în patul de deasupra mea în cabină, toate priveliştele şi amintirile ce ne aŭ atins ochiĭ şi mintea.

Glouchester.—Astăzĭ suntem în a treia zi de staţiune, ne-am hotărât să mergem la Londra. Ne sculăm de dimineaţă, suim în tren la 7 ceasurĭ şi jumătate, iar la nouă luăm ceaiul în gara Glouchester. Până la 12 când avem tren pentru Londra intrăm pe strada cea dreaptă dela gară în oraş spre a vedea impunătoarea catedrală din Glouchester. In faţa poşteĭ de unde trimetem amintirĭ în ţară, este o catedrală frumoasă, intrăm înăuntru, privim interiorul, eşim aproape mulţumiţĭ de architectura lăuntrică a biserıceĭ. Un domn ne vede eşind şi ghicind că ne-am înşelat, ne întreabă într'o franţuzească stricată ce căutăm. Iĭ spunem de catedrală, răspunde gentil „je... comprendre“ şi se pune în fruntea grupuluĭ nostru spre a ne conduce la adevărata catedrală din Glouchester. In adevăr un monument antic se înalţă în faţa noastră, după câtva drum. La intrare statua luĭ Yenner, inventatorul vaccineĭ, stă gânditoare în această tăcere claustrală.

Coperişul se odihneşte măreţ şi rece, pe umeriĭ coloanelor uriaşe ce se înşiră pe o parte şi pe alta, ca nişte brazĭ înalţĭ într'o pădure seculară.

Incinta este o operă de zidărie migăloasă, în fund însă se deschide câmpul fantastic al opereĭ de artă, perspectiva luminoasă unde ochiul se opreşte când pe o semicoloană de marmură vânătă, când pe firele auriĭ ce împreună pereţiĭ lateralĭ cu bolta, într'o reţea de arcurĭ ogivale.

E o tăcere maĭ sfântă ca pe mare, maĭ dulce ca într'o mânăstire. O orgă risipeşte notele pierdute ale uneĭ rugăciunĭ duioase, o bătrână şi-a lipit fruntea de lemnul unuĭ pupitru şi ascultă cum picură de dulce armonia sunetelor în această singurătate.

Pare că se înseninează, se reculege, ridică fruntea cu resemnare şi porneşte pe lângă noĭ, cu sufletul plin de mângâerea aceluĭ glas de orgă, care încă maĭ tremură câteva ecourĭ triste din cântarea sa măiastră.

Eşim, ghidul nostru amabil ne salută şi se depărtează; în stradă mulţimea se rostogoleşte în valurĭ spre o clădire cu coloane înalte la intrare, care după înfăţişare pare o bancă, un ateneŭ, un palat de justiţie. Urmărim acest râŭ de lume şi întâlnim pe drum doĭ indivizĭ, învestmântaţĭ în haine de sărbătoare, tunică şi pantalonĭ coloraţĭ, cu galoane late pe marginĭ, cu jobene pe cap, care joacă nerăbdătorĭ în mânĭ două muzicĭ lungĭ de alamă strălucitoare. O mişcare se face în mulţime; o trăsură închisă trasă de caĭ negri, înhămaţĭ în hamurĭ aurite se opreşte, doĭ groomĭ cu părul pudrat deschid uşa trăsureĭ şi în sunetul ascuţit al muzicelor celor doĭ oamenĭ, coboară guvernatorul armateĭ şi al cetăţeĭ, îmbrăcat în haină roşie, cu fireturĭ şi epolete şi prelatul cel maĭ înalt al oraşuluĭ, un omuleţ cu faţa albă, fără mustăţĭ, cu bărbuţă albă în jurul gâtuluĭ şi pe sub fălcĭ, îmbrăcat în negru cu fundă roşie la gât. Intrăm după lume, fără să ştim unde mergem. Ne trezim într'o sală de şedinţe, somptuoasă ca un teatru şi ne aşezăm pe treptele de sus ale amfiteatruluĭ, de unde privim un spectacol foarte curios. La mijlocul săleĭ, pe un scaun înalt, stă aproape nemişcat un personaj distins, fără mustăţĭ, cu perucă de bucle albe pe cap, de care atârnă câţĭva ciucurĭ albĭ pe ceafă, în haină neagră cu lentă roşie. Este presedintele adunăreĭ acesteia de oamenĭ din alte timpurĭ, cu perucĭ pe cap, rasĭ şi serioşĭ cum se cuvine să fie toţĭ împărtitoriĭ justiţieĭ, şi adunarea nu e altceva decât o curte cu juraţĭ, care îşĭ deschide de astăzĭ încolo şedinţele. Lângă

președinte iaŭ loc, în dreapta prelatuĭ și maĭ sus guvernatorul armateĭ; judecătoriĭ și avocațiĭ sunt strânșĭ în semicerc la o masă în fața președintelui. Se începe judecata unuĭ proces. Ne grăbim, sunt orele 11 și jumătate și trenul de Londra e aproape de plecare.

Londra.—La 12 suim în trenul de Londra, care în treĭ ore ne duce cu iuțeala vântuluĭ printr'o lume activă, strade neisprăvite de clădirĭ minunate, orașe numeroase, printre care Swindow și Reading, renumit pentru delicioșiĭ săĭ biscuițĭ.

Trecem o apă nu tocmaĭ așa de mare, pe care un călător de lângă noĭ, profesor la Chaltename, ne-o prezintă cu oarecare dragoste națională: „*Thames*" (Tamisa).

De o parte și de alta a caleĭ ferate, se înșiruesc ziduri uriașe, clădirĭ înalte carĭ se pierd în depărtare, ca o mare imensă de orășele strânse, înjurul câtorva edificiĭ monumentale, carĭ se înalță spre cer maĭ recĭ și impunătoare.

Suntem aproape de Padington, stațiunea unde vom coborâ; aerul inundă pe geamul întredeschis al vagonuluĭ, înecându-ne respirația cu miros de sulf și cărbune.

Soarele abia străbate cerul cu razele sale, atât de înfășurată e bolta cerească în ceața acestuĭ fum, care învălue orașul; sufletul natureĭ e maĭ sfios ca nicĭ odată și abia maĭ privește lumea, prin perdeaua de norĭ ce-ĭ acoperă fața.

Trenul oprește și inundă platforma, cu un râŭ curgător de pasagerĭ care se strecoară prin eșirile găreĭ; țĭ se strânge inima de fioriĭ uneĭ lumĭ necunoscute, privind această imensă gară care se întinde de vre-o opt orĭ maĭ mare ca gara noastră de Nord din Capitală; și când gândeștĭ că Londra are opt gărĭ de acestea în împrejurimile sale!

Nu poțĭ să stăpâneștĭ impresiunea ce țĭ-o dă acest colos furnicar de viețĭ, acest sgomot vulcanic de popor în fierberea energieĭ, acest dute vino de trăsurĭ, tramvurĭ, trenurĭ, căruțe scârțâind sub greutățile covârșitoare, caĭ normanzĭ cu corpurĭ uriașe, cu picioare grele, lovind pavelele de lemn, în trapul lor încet, greoĭ. Trebue să luăm metropolitanul, trenul subteran, spre a merge la hotel, nu știm însă eșirea. Un hamal lasă căruciorul cu bagaje, ce duce pe peron și la întrebarea noastră, pornește înainte și ne conduce la poarta, care dă în localele subterane ale metropolitanuluĭ. Voim săĭ multumim cu treĭ penny (30 banĭ), el salută respectuos și refuză bacșișul, pe cuvânt că Statul îl plătește destul pentru serviciile sale.

Ne depărtăm mișcațĭ de acest bătrân demn și coborâm pe scărĭ în sala găreĭ Pread Station, unde se înfățișează ochilor viața de sub pământ a Londreĭ, tunele luminate, gărĭ somptuoase, trenurĭ numeroase, ce șerpuesc pe o întinsă rețea pe toată întinderea subterană a Londreĭ.

Suim în tren, trenul se târăște gâfâind prin găurile întunecoase ale unuĭ lung tunel până ce ne oprește la Kings Station unde coborâm și învârtindu-ne pe niște scărĭ întortochiate eșim la lumina zileĭ în haosul adevărat al Londreĭ.

Trotuarul ca și drumul mare aŭ notele lor deosebite și ochiĭ îțĭ fug pe fel de fel de caractere nouĭ și variate, care te interesează, ca o lume necunoscută, cu tot mecanismul eĭ de viață intensă și mișcare nesfârșită.

Soarele îmbrățișează priveliștea aceasta chaotică cu o căldură plăcută. Vânzătoarele de florĭ cu păláriĭ de paĭ negru pe pletele lungĭ, bălae, vând viorele pentru un penny și vitrinele surâd sub gingășia margheritelor de curând înflorite. Par'că se imprimăvărează.

In puținele zile ce petrecem în Londra aruncăm câteva privirĭ în vastele sălĭ ale muzeuluĭ istoric British Museum, în National Gallery, muzeŭ de pictură, școala engleză și școlĭ streine.

Muzeul industrial și de mașinĭ, Muzeul de istorie naturală Kensigton și Grădina zoologică din Regent-Park.

British Museum este o clădire în stil greco-roman, cu fațada de columne ionice de piatră înegrită.

In dreapta intrăreĭ o statue de marmură ne arată pe Shakespeare, marele autor teatral al Anglieĭ, geniul neîntrecut dramatic, care clădi cu închipuirea sa creațiunile neperitoare ale ureĭ, iubireĭ, gelozieĭ, avarițieĭ și infiniteĭ nevoĭ de a cunoaște adâncul fireĭ omeneștĭ, în Othelo, Machbet, Romeo și Julieta, Shylok și Hamlet, ca și în celelalte tipurĭ din nesfârșita sa operă de teatru; el stă aplecat pe o masă, visător, ca și când ar căuta să prindă din mersul necontenit al viețeĭ omeneștĭ, o nouă dramă, o nouă problemă sufletească, maĭ adâncă, maĭ iscusită ca toate celelalte.

In sălile de sus abundă cuprinsul de antichitățile Asyrieĭ, Chaldeeĭ, sculpturĭ romane din diferite epocĭ, lumĭ apuse care răspândesc în jurul lor ecoul unor civilizațiĭ care s'aŭ desfășurat când-va, în câmpiile calde ale Babilonuluĭ, Tebeĭ, Asyrieĭ, Chaldeeĭ, în forul roman, în piață la Pompeĭ, saŭ pe malurile Tibruluĭ.

Secția de schițe și acuarele este interesantă.

Crocodilles on the Ganges de Wiliam Simpson e sugestiv, prin arătarea plastică a uneĭ zile încropite de căldură, în țările calde; nisipul pare-că fierbe sub culoarea aurie pătată cu reflexe bogate de lumină, crocodiliĭ zac moleșițĭ pe malurile Gangeluĭ, care pare-că clocotește, ca o apă care fierbe.

John Ruskin are guașe încântătoare, idealiste ca *Wiew of Friburg, Study of Stil life* și *A dead Wild duck.*

Burne Jones ne arată două chipurĭ diafane luminate palid pe liniile conturuluĭ general, care strălucesc prin delicatețea formelor și fondul vioriu din noaptea căruia privirile scapă visătoare, ca două poeme triste.

The Death of Ophelia în culorĭ de apă, e un tabloŭ de o finețe clasică și îțĭ dă clar momentul puternic al sceneĭ, în care Ofelia apucă cu brațul crengile pomuluĭ înflorit și râde împodobindu'șĭ brâul și părul cu cunună de florĭ albe.

John Robert e un iubitor al natureĭ și o arată în modul cum o înțelege ochiul săŭ de artist, înecată în cenușiŭ, în tonurĭ de atmosferă nordică, așa pierdute, estompate, cum sunt într'adevăr zilele Norduluĭ.

Haccou abil penel de mare calmă, Raphaele diferite, câteva schițe de Rubens și un frumos *bivuac maur* de Gaya.

In sala Armurelor antice, costumele vechilor armate din coloniĭ și metropolă, se amestecă cu echipamente de negri, melanezĭ, zeitățĭ personificate în figurĭ monstruoase, cusute pe pânză saŭ alcătuite din pene de struț lipite pe lemn. Secția etnografică, interesantă prin caracterele viețeĭ indiane, australiene și o varietate bogată de obiecte casnice. Eșim din sala vaselor Etrușce în sala principală de unde coborâm în sala autografelor regale și manuscriptelor literare de valoare. Bibliotecĭ vaste de hărțiĭ și acte ale timpurilor, primele note de muzică, papyruse antice, tablete de ceară, scrise din Asyria, China și Caldeea.

Părăsim acest prețios sanctuar istoric, această comoară de nesfârșită bogăție antică, și adâncă viață a neamurilor scurse dealungul vremilor.

(Sfârșitul în numărul viitor)

I. Bălănescu-Danubian

CĂLĂTORII IN ARDEAL

ROȘIA, CÂMPENII, VIDRELE

Roșia este un orășel mic, dar plăcut. Numărul locuitorilor este de 3361, dintre carĭ două părțĭ sunt românĭ, iar ceĭalțĭ ungurĭ și alte neamurĭ. Eĭ se ocupă toțĭ cu băeșitul, precum am amintit maĭ înainte.

Orașul este așezat pe valea Roșieĭ, care isvorăște de la răsărit și curge dealurgul văiĭ, spre apus, vărsându-se la *Gura-Roșieĭ* în valea Abruduluĭ. El este strâmtorat în un loc îngust și se extinde pe vale în jos. Piața și stradele sunt strâmte, în cât cele maĭ mult nu sunt de cât ulicioare. Incepând de la piață terenul se înalță în toate părțile, așa că zidurile și casele se ridică treptat unele după altele. Loc plan abia se află în Roșia. Ulicioarele într'una sue și coboară. Pavagiul lor este de obiceiŭ piatra de stâncă nemeăstrită. Acestea sunt causele pentru carĭ roșieniĭ nu aŭ locurĭ cultivate. Numaĭ icĭ-colea se află puține grădinițe de legumĭ, strâmtorate între case și pietrișul ulicioarelor.

Cele maĭ frrumoase case se află în piață, iar afară de aceste ziduri maĭ însemnate sunt primăria, zidurile eraiale și bisericile.

Caracteristica orașuluĭ însă ne-o daŭ mulțimea *șteampurilor*, carĭ piseazā piatra auriferă scoasă din mine. Ele fac un zgomot caracteristic, care auzit de pe culmile ce împrejmuesc localitatea, te face a presupune că jos în vale se află un oraș împoporat și cu o mare circulație, al căruĭ vuet îțĭ captivează auzul. Steampurile sunt puse în miș care prin apa pârâuluĭ, saŭ cum se zice a „folieșuluĭ" Roșieĭ. Cele maĭ multe sunt în comună, dar se află în număr însemnat și pe vale în jos, până în spre *Gura Roșieĭ*, unde dăm de șteampurile erariale, puse în mișcare cu putere de aburĭ. Numărul șteampurilor din valea Roșieĭ este la 500, carĭ

aŭ la vr'o 6000 de piue (săgeţĭ). Fiind apa singura lor putere motrice, este de înţeles, că ea are mare preţ, maĭ cu seamă dacă luăm în considerare că pe pârâul Roşieĭ este puţină apă. Din pricia asta s'aŭ construit în deosebite locurĭ pe coastele dealurilor maĭ multe lacurĭ (5 la număr), din care dacă e lipsă, se lasă apa pe vale în jos. Apa fiind astfel scumpă, se conduce la şteampurĭ cu mare îngrijire şi cruţare pe canalurĭ şi apeducte. ,,Să ferească Dumnezeŭ de timp secetos" — scrie *Başota* în studiul săŭ geologic despre Munţiĭ-Apusenĭ — căcĭ atuncĭ apa este furată ca orĭ-ce articol de preţ şi din pricina eĭ se nasc chiar procese de proprietate.

Şteampurile aparţin privaţilor, ca şi cele maĭ multe mine, carĭ se află în măruntaele dealurilor, ce se înalţă în semicerc în jurul Roşieĭ. In partea de miază-noapte se află dealurile *Ţarina*, *Orlea*, *Igren*, şi *Vaidoaia*. In dosul lor se înalţă *Gârda*, *Rotudul*, *Şuleia* şi *Vârşul*. Din aceste cele maĭ înalte sunt Rotundul, de 1176 m., şi Vârşul 1270 metri.

Spre răsărit se înalţă dealul *Lechiu*, maĭ departe *Cârnicul* (1071 m.) şi continuarea luĭ *Cârnicelul* şi dealul *Boiŭ*, apoĭ *Afinişul*, *Zaişul* şi *Gauri*, carĭ închid vale aspre miază-zi. In dosul acestora se află valea *Corniĭ* care se extinde până la Abrud.

Pe când dealurile de pe la marginĭ sunt de trachit, basenul intern cu dealurile ce se înalţă din vale, aŭ ca parte constitutivă gresia carpatină cu conţinut de aur, saŭ după cum a numit-o geologul Gotta, piatra eruptivă de cetate, după minele romane, numite ,,Cetate".

Din această piatră sunt compuse dealurile Cârnicul, Cârnicel, Boiŭ, Afiniş, etc. In acestea se află cele maĭ multe mine, dar cu deosebire în Cârnic şi Cârnicel, carĭ sunt găurite în toate părţile de mine. Pe coastele acestora, la tot pasul, dăm de gurĭ de băi scunde, carĭ se înfudă în interiorul dealurilor.

Minele sunt de obiceiŭ proprietatea a câte unuĭ privat saŭ a unor societăţĭ miniere maĭ marĭ saŭ maĭ micĭ. Aurul se află foarte rar curat, în formă de frunze saŭ în alte felurĭ de cristalisaţiĭ ci de obiceiŭ în fire micĭ şi în fine în peatră auriferă. De aceea piatra se transportă în corfe pe caĭ jos în vale, la steampurĭ, unde se pisează şi se alege din ea aurul. Pe căile ce se aştern pe coastele dealurilor, vedem adeseorĭ venind astfel de caravane de caĭ, cu corfe pline de piatră auriferă pe spinare.

Am amintit, că la Roşia băeşitul este foarte vechiŭ, încă dinainte de romanĭ. Dar de la eĭ ne-aŭ rămas cele maĭ însemnate urme de ale băeşituluĭ şi alte reminiscenţe. Pe coastele Ţarıneĭ s'aŭ aflat multe pietre de morminte, cu inscripţiĭ romane; în dealurile Orlea şi Lechiu sunt băĭ romane părăsite, dar cele maĭ mărețe sunt băile romane de pe dealul Boiu, cunoscute sub numirea de *Cetatea Mare* şi *Cetatea mică*.

Ele par a fi nişte vechĭ cetăţĭ ruinate din care pricină li s'a dat numele de ,,cetate". In ,,*Cetatea-Mare*" intrarea se face prin o galerie suterană strimtă (lată de un metru şi înaltă cam de 2 metri). Sosiţĭ înăuntru suntem surprinşĭ de măreţia icoaneĭ ce ni se înfăţişează. Trebue să ne închipuim o înfundătură verticală uriaşă, descoperită şi de o formă cam rotundă, având un diametru de vre-o 40 m., şi cu pereţiĭ înalţĭ până la 100 metri. Coastele aŭ lăsat lucrarea acestor bărbaţĭ cutezătorĭ în luptă cu natura, aŭ deşteptat în mine nişte sentimente, pe carĭ cu greŭ le-am putut stăpânĭ".

Iar Bergner se exprimă astfel :

,,Pe costa despre răsărit a Cârnicului (Boiŭ) se află Cetatea-Mare şi Cetatea-Mică. Ne urcăm sus la ele şi intrăm prin o galerie în interiorul celeĭ dintâĭ. Stăm surprinşĭ şi tăcuţĭ, stăpâniţĭ de farmecul curioaseĭ privelişti! Oare ne aflăm în vre-un crater de vulcan stins, saŭ ne-am rătăcit în interiorul vre-uneĭ cetăţĭ? Cu drept cuvânt s'a dat numele de ,,cetate" acesteĭ afundăturĭ, mărginită cu pereţĭ înalţĭ de stâncă. Imprejurul nostru se ridică stâncĭ puternice, crăpate şi colţuroase

Interiorul ,,Cetăţeĭ-marĭ" (Roşia).

şi printre ele se văd numeroase galeriĭ şi gurĭ de băĭ. Aceasta este marea şi admirabilă operă a romanilor"...

[Col. 2, below image:] pereţilor sunt alcătuiţĭ din stâncĭ puternice, crăpate şi aruncate în neorânduială prin lucrările miniere maĭ nouĭ şi prin puhoaele de ploae. Icĭ-colea se văd prntre ele tăeturĭ adâncĭ şi gurĭ de mine, carĭ se înfundă în interiorul dealurilor şi sunt de present în iucrare.

Asemenea este şi ,,*Cetatea-Mică*, care se află în vecinătate, pecoasta din spre valea Corneĭ. La intrarea eĭ se înalţă stâncĭ puternice, brăzdate şi găurite, iar prin crăpăturile pereţilor avem privire în Cetatea-Mare.

Streiniĭ, carĭ aŭ vizitate aceste măreţe reminiscenţe ale antichităţeĭ, scriŭ cu mare admiraţie despre ele. Astfel este între alţiĭ geologul *Cotta*, călătorul englez *Boner*, apoĭ *Ackner*, *Bergner*, ş. a.

,,Priveliştea a făcut o adâncă impresie asupra mea — zice Boner. Grandiositatea sălbatică a sceneĭ, icoana de o putere supranaturală, ce ne-

In adevăr grandioase reminiscenţe S'ar părea că sunt urme de uriaşĭ şi nu aŭ fost făcute de mâinĭ omeneştĭ. Privind tăetura uriaşe, înaintea ochilor sufleteştĭ ni se înfăişează din noianul veacurilor trecute mulţimea sclavilor, carĭ sub paza legionarilor romanĭ scoteaŭ aurul pe seama Romeĭ, doamna şi stăpâna lumeĭ de odinioară. Căcĭ este ştiut, că romaniĭ îşĭ lucraŭ minele cu sclavĭ. Un scriitor roman, *Polybiu*, ne spune, că în minele din Spania lucraŭ câte 40 de miĭ de sclavĭ. Sute şi miĭ de sclavĭ vor fi lucrat şi aicĭ, în minele de lângă localitatea *Alburn*, dn munţiĭ apusenĭ aĭ noştri.

Romaniĭ aveaŭ lipsă de marĭ puterĭ ca să poată exploata minele, de oare-ce eĭ nu lucraŭ cu praf de puşcă, saŭ chiar cu dinamită, nefiind acestea cu-

noscute pe atuncĭ. Eĭ înfierbântaŭ stâncile aurifere cu foc şi apoĭ le udaŭ cu oţet, făcându-le sfărâmicioase şi scoţând astfel aurul din ele.

Tot din pricina greutăţilor ce aveaŭ să întâmpine, eĭ minaŭ băile de sus în jos, făcând marĭ afundăturĭ în dealurile cu metale saŭ cu sare. Cetatea-Mare şi Mică de la Roşia ne arată forma minelor romane; ele aŭ asemănare cu minele uriaşe din Spania, carĭ sunt descrise de Polybiu.

In Cetate-Mare şi Mică, precum şi în alte locurĭ de la Roşia, s'aŭ aflat şi se află maĭ multe locurĭ vechĭ de pe timpul romanilor, precum pietre de morminte, unelte, monete şi dintre toate cele maĭ însemnate, aşa numitele *table cerate*. Acestea sunt unele dintre cele maĭ însemnate rămăşiţe de la romanĭ, aflate în Ardeal. Tablele cerate sunt nişte tăbliţe de lemn cu înveliş de ceară, în care sunt gravate (scrise) socotelĭ, contracte şi alte lucrurĭ din viaţa de toate zilele. Maĭ întâĭ s'aŭ aflat la Roşia astfel de table la 1780, anume treĭ tăbliţe de brad cerate, formând un fel de carte. Lungimea lor e de 8 policarĭ, lăţimea de 5. La cele două din afară e unsă cu ceară numaĭ faţa din lăuntru, iar la cea din mijloc sunt cerate ambele feţe. Pe feţele cerate este scris, dindărăt spre înainte, cu scrisoare cursivă, un document de două orĭ. Tablele acestea sunt din anul 167 d. Chr. şi se află în muzăul din Pesta.

La 1854 s'aŭ găsit în baia *Haba* maĭ multe astfel de tăbliţe cerate, dintre carĭ unele aŭ ajuns în posesiunea mareluĭ nostru filolog *Cipariu*, în Blaj, altele sunt prin deosebite muzee. La 1855 s'aŭ aflat alte două table cerate în baia *Ecaterina*, cu scrisoare cursivă şi cu două peceţiĭ, păstrate binişor.

De la Roşia îşĭ are numele un protopopiat român gr. cat., care se alcătueşte din 16 parochiĭ şi maĭ multe filiĭ, cu 11.733 de credincioşĭ. Scaunul protopopesc al acestuĭ protopopiat se află acum în Zlatna, dar maĭ nainte era în Roşia. Aicĭ a funcţionat ca protopop *Simeon Balint*, care la 1848 a fost denumit de prefect şi însărcinat a împiedeca năvălirea ungurilor în munţiĭ din spre Turda. El a susţinut grele lupte cu oastea ungurească la Bedeleu, Masca, Vidolm, Poşaga, etc., fiind maĭ în toate învingător.

CAMPENII

Câmpenii este un mic orăşel de munte, pe partea stângă a Arieşuluĭ, cu case resfirate în depărtare, cum sunt de regulă comunele din Munţiĭ-Apusenĭ. Centrul saŭ partea maĭ însemnată a luĭ se află lângă Arieş, saŭ cum i se zice de obiceiŭ pe acolo, lângă „*Râŭ*", dincolo de care se înalţă dealul *Podurile*, umbrit de frumoşĭ brazĭ, carĭ îşĭ resfaţă verzile lor cetinĭ în undele cristaline ale apeĭ. El se alcătueşte din o stardă principală, parcursă de o vale şi mărginită de case curăţele şi înalte (în parte cu etagiŭ), carĭ îĭ daŭ înfăţişarea unuĭ oraş. Stradele laterale sunt puţine şi neînsemnate. Pe strada principală se află zidirea şcoaleĭ române; aceasta dimpreună cu bisericile româneştĭ, două la număr, sunt zidirile de frunte ale orăşeluluĭ. El are 2431 de locuitorĭ, aproape toţĭ Românĭ, câteva deregătoriĭ, o bancă românească („Doina") şi este scaunul unuĭ protopopiat român gr.-oriental de care se ţin 19 parochiĭ, cu 29.774 de credincioşĭ.

O ştoină (coridor de baie) romană la Roşia

Câmpenii, cu toate că e orăşel mic, îşĭ are însemnătatea sa deosebită, maĭ cu seamă pentru Moţĭ.

Inainte de aceasta cu un jumătate de veac, la 1848 (1849), Câmpeniĭ a fost centrul mişcărilor românilor din munţĭ. Aicĭ se afla cartierul general al luĭ *Iancu*, de unde se dirigiaŭ operaţiile de apărare ale munţilor; aicĭ eraŭ concentraţĭ gardiştiĭ luĭ Iancu, trupa cea maĭ aleasă a Morţilor, care a luat parte la toate luptele marĭ şi hotărâtoare. Atuncĭ linişte ce stăpâneşte azi orăşelul, era întreruptă de zăngănitul armelor, de glasul *tulnicului*, care chema la luptă pe fiiĭ munţilor şi de chiotele şi cântecele de vitejie şi învingere ale Moţilor... Maĭ amintim, că din Câmpenĭ sunt de loc viteji tribunĭ de la 1848 *Nihail Andreica* şi *Nicolae Corcheş*, învingătorul de la *Fântânele*.

Câmpeniĭ însă este însemnat şi ca centru comercial al Moţilor. In el se ţin târgurĭ marĭ vestite (de săptămână şi de ţară), la care se adună Moţiĭ din cele maĭ depărtate şi ascunse văĭ de munte. In aceste târgurĭ, cine e dornic, are prilejul cel maĭ bun de a cunoaşte portul, limba şi multe obiceiurĭ şi însuşirĭ particulare de ale Moţilor. Câmpeniĭ e designat a fi un loc central chiar şi prin poziţia sa. El e aşezat la răspântia a treĭ căĭ principale. Una din aceste se îndreaptă spre Abrud, la Zlatna şi Alba-Iulia; a doua se aşterne pe Arieş în jos, trecând pe la frumoasele şi împoporatele comune *Bistra*, *Lupşa* şi alte localităţĭ, iar a treia străbate spre apus, pe Rîu în sus, până la poalele munţilor Bihareĭ.

Acesta din urmă ne conduce prin unul din cele maĭ interesante şi încântătoare ţinuturĭ ale Munţilor-Apusenĭ, atât de bogaţĭ în frumuseţĭ naturale.

Iată cum caracterizează acest ţinut scriitorul neamţ Bergner:

„Câmpeniĭ e centrul unuĭ ţinut muntos, asemenea căruia rar se găseşte în Europa; renumele luĭ îl fac munţiĭ de zăpadă saŭ risipirile de stâncĭ din sud, carĭ conţin aur în sinul lor, iar spre apus are regiunĭ atrăgătoare şi de tot originale, cu priveliştĭ fermecătoare şi cu sate, carĭ se extind cu milurile. Acela, care a avut norocul a călători câteva săptămânĭ prin acest ţinut, călare pe frumuşeiĭ caĭ de munte, va ţine acest timp de cel maĭ fericit din vieaţa sa şi nu-l va uita nicĭ-odată"...

VIDRELE

De la Ponorel în sus pe valea Rîuluĭ-mic, până departe spre Găina şi munţiĭ Bihoruluĭ, se estind *Vidrele*, carĭ sunt cele din urmă sate în această parte a Ardealuluĭ. In privinţa politică sunt împărţite în două comune. Vidra-de-jos, şi de sus, dar bisericeşte se alcătuiesc din treĭ parochiĭ deosebite, fiind între cele două încă o parochie: Vidra-de-mijloc.

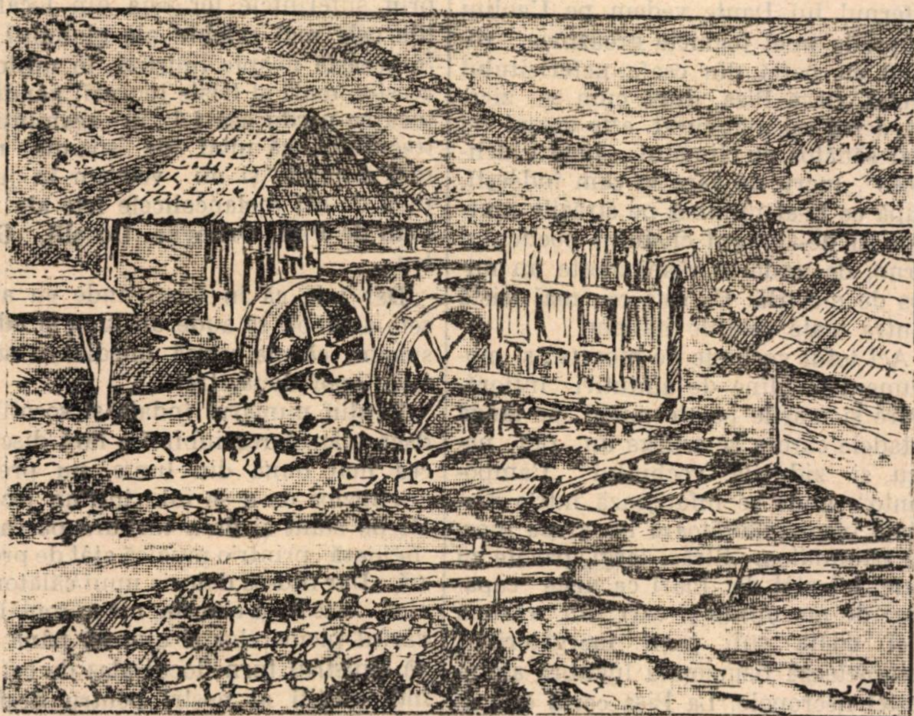
Vidrele sunt însemnate nu numaĭ pentru frumuseţile naturale, ce le află călătorul pe aicĭ la tot pasul, dar şi din punct de vedere istoric, deoarece aicĭ e locul de obârşie a luĭ *Iancu*, unde aŭ trăit părinţiĭ şi alţĭ înaintaşĭ aĭ luĭ şi unde sunt şi acum urmaşĭ din această vrednică familie românească.

In calea noastră, la gura păräuluĭ Slatinii, vom afla, ca un fel de minune a natureĭ, un deal cu coastele acoperite de nenumărate case de melcĭ petrificaţĭ, aşa în cât ni se pare, că întreg dealul ar fi alcătuit numaĭ din casele acestor animale. Sunt petrificaţĭ din soiurile de melcĭ numiţĭ în latineşte Actaeonella conica, Nerinea ş. a. In aretul acestuĭ deal, pe malul

drept al Rîuluĭ ochiul ni-se desfăta în un frumos peisagiu de munte: o cascadă, încadrată cu o împrejurime idilică şi din cele maĭ frumoase. Câteva stâncĭ de calc se înşiră în o neorânduială poetică, cu coastele pleşuve, alburiĭ, iar printre ele se întinde un podeiu, acoperit cu tufiş; maĭ multe case, aparţinàtoare Vidreĭ-de-jos, se află împrăştiate pe lângă stâncĭ şi terasă, prin verzura pădureĭ. Ceea ce dă însă o vioiciune deosebită acestuĭ peisagiu idilic, este un părâŭ de munte, care se aruncă de pe podeiŭ, din o înălţime cam de 20 m., peste un părete de stâncă, făcând un sgomot puternic,

Dar să ne îndreptăm paşiĭ la pretiosul monument, ce-l aŭ Vidrele, la *casa luĭ Iancu*. Ea se ţine de Vidra-de-sus, este clădită din bârne, ca şi celelalte case de munte şi e acoperită cu şindrile. In aretul eĭ, la poartă, să înalţă falnic doĭ plopĭ, ca doĭ ştejarĭ; eĭ sunt sădiţi de mâna luĭ Iancu.

De această casă, călătorule te apropie cu dragoste şi pietate, căcĭ în ea a stat odinioară leagănul celuĭ maĭ mare ercŭ al nostru. Aicĭ 'şĭ-a petrecut Iancu vesela şi nevinovata copilărie, iar maĭ târziŭ întors din lumea mare, ca june, cu dorul libertăţeĭ în sân, marele şi nobilul săŭ suflet aicĭ a făcut

Şteampurĭ din Roşia

care răsună în codri din apropiere, maĭ cu seamă după ploi torenţiale, când părăul e umflat şi se împrăşitie printre stâncĭ, formând maĭ multe cascade mărunte, pe lângă braţul de frunte al apeĭ.

Totul ne înfăţişează o priveliştc încântătoare. Cascada este una dintre cele maĭ marĭ din Ardeal şi e de însemnat cu deosebire, că apa părîuluĭ conţine o cantitate mare de calc cu acid carbonic, disolvat; aceasta se aşează prin albia cascadelor, formând diferite figurĭ frumoase, iar obiectelor puse în căderea apeĭ le face un înveliş alb gălbuiŭ de peatră văroasă.

planul de a elibera pe poporul român din jugul iobăgieĭ şi a-ĭ câştiga drepturile, carĭ de veacurĭ 'i-aŭ fost răpite.

După moartea părinteluĭ luĭ Iancu (la 1855) casa a rămas maĭ mult timp goală şi pustie, cum desnădăjduit şi pustiu era în acest timp şi sufletul luĭ Iancu..... Acum este proprietatea „Asociaţiuneĭ", căreia 'i-a testat-o Iancu, dimpreună cu toată averea sa. „Asociaţiunea" din pietate faţă de memoria luĭ Iancu, a reparat-o şi o îngrijeşte, luând hotărârea a nu o înstraina nici-odată. Astfel va rămâne pentru totdeauna proprietatea naţiuneĭ.

CARMEN SYLVA

Fiica Rinuluĭ în călătorie pe Dunăre

Sburăm în noapte mereŭ ca să a-ajungem dis de dimineaţă în Turnu-Severin, de unde luând vaporul să căutăm să vedem „Porţile de fer". munţiĭ încântătorĭ de pe o parte şi alta şi după care să luăm sublimul drum până la mare, la acea întindere nesfârşită ce te înfioară. Gândurile sboară, se răcoresc în valurĭ, valurĭ, şi cuprind în imaginaţia lor frânturĭ duioase: icĭ lespezĭ eşite din urma munţilor ce împiedică colo şi colo râuleţul ce curge lin în sânurĭ; colo buştenĭ enormĭ saŭ stâncĭ ascuţite ce staŭ în cale...

Trebuia pentru prima oară să călătoresc cu deamănuntul pe ea şi să fiŭ convinsă în mine că nu doar Rinul aleargă în nisipul cristalin ci şi Dunărea face tot aşa.

Pe Dunăre, sunt 35 de anĭ de atuncĭ, am maĭ mers odată în ţară, ca femee tânără, când încă nu eraŭ drumurĭ de fier.

Tot pe Dunăre am maĭ călătorit cu unicul copil în patrie, când îmĭ duceam mica zeiţă bunilor eĭ.

La Dunăre stam eŭ în Sigmaringen pe mal, şi gândeam cum copiiĭ din castelul acesta sunt plecaţi în toată lumea şi cum s'a umplut de întristare nobila şi melacolica inimă a mamiĭ. In Sigmaringen eraŭ toţĭ născuţĭ, aceştĭ copiĭ de frumuseţĭ rare cu inima atât de nobilă şi cuminte. Căcĭ nobilĭ şi cinstiţĭ aŭ fost toţĭ copiiĭ Hohenzollernilor ca şi patria lor, care de şi nu e aşa surâzătoare ca Rinul, tot are farmecul acela al mândrieĭ.

Tot din castel fiica maĭ mare a plecat odinioară departe, la Lisabona; a plecat însă cu entusiasmul întipărit la omul ce-ĭ plăcuse graţie feciorelnicelor scrisorĭ, şi cu aceiaşĭ blândeţe şi dragoste s'aŭ întâlnit aceştĭ oamenĭ pentru prima oară, ca bărbat şi soţie, pe tronul Portugalieĭ, unde domnea el. Ah, aceasta a fost o puternică lovitură de graţie pentru mamă.

Imĭ povestea iubita damă de onoare a curţeĭ „de Linderheim" cum împodobise vaporul doar în trandafirĭ albĭ, roşiĭ, ce păreaŭ maĭ frumoşĭ par'că când te gândeaĭ la comoara ce o feresc vederilor. Şi trebuia să piarză în 1866 şi pe al douilea fiŭ, trimetându-l în depărtata Românie. El trebuia să plece cât de neapărat în patrie, pentru că războiul se declarase şi dac'ar fi fost prins ar fi plătit amar îndrăzneala luĭ. Pe sacĭ de cartofĭ şi-a scris Proclamaţiile — pe vapor — şi scrisorile sale către diferiţĭ suveranĭ. Şi abia era de 4 săptămânĭ în ţara sa, când trebuia să primească ştirea că fratele săŭ Anton, lovit de treĭ gloanţe, fusese dus muribund la curte, unde patru săptămânĭ maĭ târziŭ reposă în braţele duioase ale maiceĭ sale.

Eŭ mă gândesc adese-orĭ noaptea la nenorocita mamă, pe care am încurajat-o adese-orĭ şi cu care de câte orĭ n'am plâns înainte de a'ĭ fi fiică. Ce liniştită îşĭ duce durerile, ce mut şi le suporta. Nimenĭ nu putea să afle ce-ĭ clocoteşte în inimă: „Nu se plânge după eroĭ, ar fi o slăbiciune aşa ceva" îmĭ murmura ea adese-orĭ. Totuşĭ câte odată îmĭ istorisea râzând o scenă, unde ea cu ceĭ 6 copiĭ aĭ eĭ stăteaŭ împrejurul meseĭ, şi unde ceĭ douĭ carĭ

trebuiaŭ să dispară așa de curând tunaŭ contra hotărârilor Austrieĭ lăudând pe cele nemțeștĭ. Și trebuia tocmaĭ Anton să moară contra Austriacilor în lupte!

Da! sărmana, sărmana mamă!! Ce liniștit, ce blând își păstrează în sine durerea covârșitoare ce stă s'o doboare. Nicĭ odată nu s'a auzit vre-un vaet din partea eĭ.

Ce mândră era însă cât privește pe Carol. E încă tot așa de frumos, mă întreba de câte orĭ mă vedea? e tot așa de tânăr? Il iubeștĭ? Oh! cine să nu iubească pe o asemenea mamă și pe un asemenea fiu. Eu-ĭ răspundeam că l-așĭ fi luat știindu-l doar fiul eĭ! Căcĭ eŭ o divinizez maĭ de mult de cât l-așĭ fi cunoscut.

Valurile Dunăreĭ le auzeam din Sigmaringen când discutam pe tăcute uneorĭ șoptind cu ea noptĭ întregĭ. Câtă înfiorare?! Ce noptĭ pline de farmec, de duioșie! Cum cântaŭ de dulce privighetorile, ce lin murmura Dunărea cântecul eĭ de mărire în nopțile lungĭ și călduroase. Un vis!

Către dimineață sosim la încântătorul drum de la Palota la Severin, între verdele pădurilor proaspete ca Dunărea viu strălucitoare la picioarele noastre, un drum încântător, unul din cele maĭ sublime și dulcĭ peisage di toată Europa. Văzuĭ că și la razele luniĭ e o încântare dumnezeiască ca și în razele auriĭ arzătoare ale soareluĭ. Munțiĭ misterioșĭ și sălbaticĭ ce staŭ ascunșĭ în umbră, se înaltă mereŭ, mereŭ, ajung de parcă sprijinesc creștetul ceruluĭ contrastând cu Dunărea ce-șĭ aruncă leneș valurile-ĭ argintiĭ ca și cum ar sta să povestească legende....

Vreaŭ să mă daŭ cu totul murmuruluĭ eĭ, poate că-mĭ va deslega ghicitorĭ și-mĭ va destăinui poate din frumusețele drumuluĭ; poate că toate fac parte din farmecul eĭ! *Heine* vedea în valurĭ orașe ascunse, castele ascuțite....!

Poate voĭ vedea și eŭ în ele popoarele aĭ căror eroĭ aŭ sfârșit acĭ. Poate îmĭ vor povesti ceea ce nimenĭ n'a auzit și învățat; poate că-mĭ vor descoperi la ceeace nimenĭ nu gândește.

(Va urma)

Trad. din limba germană de
Ioan T. M. I.

ARMAND DAYOT

PISA

Să mă ferească Dumnezeŭ de a vă vorbi de gloria trecută a Veneției și Genueĭ saŭ de a vă spune în termenĭ umflațĭ cum sunt frescurile luĭ Orcagna și Giovani, dar nu mă voĭ putea abține de a vă declara că fetele sunt foarte frumoase, că în „locanda" del sol" se bea pelin, poețiĭ latinĭ carĭ aŭ cântat limpezimea fluviuluĭ Arno eraŭ glumețĭ (cu toate că nicĭ un râŭ n'a avut apa maĭ turbure) și că la Pisa e o piața numită „Piața domuluĭ", pe care se ridică treĭ monumente: turnul zis „aplecat" catedrala și Campo Santo. In fine voĭ adăoga că în acest turn arhiepiscopul Ubaldini închise pe dușmanul săŭ învins nenorocitul Ugolini, guveratorul Piseĭ cu toțĭ copiiĭ săĭ condamnațĭ să moară de foame. Insă Ugolini înainte de a muri el însuși, își mâcă copiiĭ. Cât despre arhiepiscopul Ubaldini fu destul de răsplătit, căcĭ în cele maĭ groaznice tablourĭ din infernul luĭ Dante vedem pe Ugolini în prada uneĭ foamete groaznice, rozând cu poftă din ceafa nefericituluĭ prelat. Dacă Pisa, după cum se zice, are aerul cel maĭ curat, este orașul cel maĭ sănătos, cu climatul „lieto e delizioso", lucru de care te cam îndoeștĭ, după ce te-aĭ plimbat pe străzile murdare și de-alungul cheiuluĭ poeticuluĭ Arno, de unde se răspândește un miros de mocirlă. Ea este cea maĭ tristă dintre toate cetățile italiene.

Aci totul vorbește de moarte: și monumentele pline de amintirĭ înfiorătoare și marile palate pustiĭ, pe lângă fațadele cărora se scurge un râŭ negru, și zidurile vechiuluĭ „Camposanto", unde se înfățișează într'o realitate înspăimântătoare imaginea morțeĭ triumfătoare. Străzĭ largĭ, pavate cu dale, tot atât de marĭ ca niște capacurĭ de morminte și carĭ nu răsună nicĭ odată sub pașiĭ mergătorilor, completează fisionomia lugubră ale aceșteĭ necropole. La Pisa cerul este aproape în totdeauna întunecat. S'ar putea zice o oglindă uriașă așezată de-asupra celeĭ maĭ melancolice cetățĭ.

•

Mi-e peste putință să închid ochiĭ. Nu din cauza sgomotuluĭ din stradă, dar în acest pat funerar sunt chinuit de gândurile cele maĭ lugubre. Mă aștept dintr'un moment într'altul la venirea celor doĭ caĭ și a cioclului, însărcinațĭ să mă conducă la ultima mea locuință. Ca să scap odată de aceste ideĭ, mă îmbrac în grabă și es. Noaptea e răcoreoasă, stelele sunt rarĭ și nouriĭ negriĭ împinșĭ cu iuțeală către Nord. trec în galop peste luna în forma uneĭ secerĭ și a căreĭ palidă lumină pare în orĭ-ce clipă gata să se stigă.

•

Rătăceam de-o oră pe străzile orașuluĭ tăcut, ne-văzând alt-ceva decât umbra mea și atât de cufundat în gândurĭ că aș fi-mers așa până la ziuă dacă nu s'ar fi arătat înaintea mea deodată o vedenie care mă făcuse să fac fără voe doĭ pașĭ înapoĭ. Ajunsesem în piața „Domuluĭ" și înaintea mea se înălța turnul foameteĭ, care, așa cum era aplecat către pământ, mi se părea și maĭ grozav în liniștea și tristețea nopțeĭ.

De-odată auziĭ ceva mișcându-se lângă mine. Speriat, fugiĭ puțin înapoĭ dar îndată îmĭ fu rușine de frica mea și mă opriĭ s'ascult! Nicĭ un sgomot. M'oĭ fi înșelat?

La Genua îmĭ spusese cineva că fantomele luĭ Grimaldi și Fieschi revin câte-odată să se plimbe prin vechile lor palate.

Cine știe, mă gândeam eŭ, de nu voiŭ zări îndată, plimbându-se pe piața Domuluĭ umbrele personagiilor ilustre carĭ aŭ făcut prin geniul și prin suferințele lor una din localitățile cele maĭ celebre ale globuluĭ. Și în această noapte liniștită, în mijlocul acestor marĭ și triste lucrurĭ, gândirea mea se perdu așa fel în reamintirea trecutuluĭ, că uitaĭ de spaima mea maĭ dinainte și nu vedeam în jurul meŭ de cât melancolicele fețe ale luĭ Ioan de Pisa, Orliagna, Gozolli, Galileu...

Dar iată că în locul unde eu auzisem sgomot, se aude un lung și adânc suspin, căruia urmă imediat o sărutare, apoĭ două, treĭ...

Perduĭ numărul îndată și socotiĭ că dacă mângâerea iubireĭ e fără discuție cea maĭ bună din lume, nu prea e cuviincios de a se iubi într'un loc atât de sfânt și de a turbura pacea religioasă printr'o muzică atât de profană. Dar fiind-că datoria unuĭ călător serios este de a cerceta, mă apropiaĭ în vârful picioarelor și ajunseĭ până lângă sinistrul turn, locul ales de ceĭ doĭ îndrăgostițĭ aĭ noștrĭ pentru desfătările lor.

Ce surprisă! Romeo nu era altul de cât prietenul meŭ Paul D. și Julieta una din acele romantice institutoare cum se găsesc atâtea prin Elveția și Italia și în romanele luĭ Buliwer-Lyton. Ea întovărășea o familie trasă la acelaș hotel cu noĭ și mi se pare că la masă surprinsesem pe prietenul meŭ și pe ea că-șĭ fac cu ochiul. Ascultaĭ, dar nu maĭ auziĭ nimic altceva de cât un zgomot neîntrerupt de sărutărĭ.

Pricepuĭ îndată că eĭ nu vorbesc fiind-că prietenul meŭ nu știa limba englezä, iar ea nu pricepea măcar o vorbă franțuzească.

O clipă îmĭ veni în minte ideea de a le oferi serviciile mele în calitate de interpret, dar îmĭ dăduĭ imediat seamă de zădărnicia mijlociriĭ mele și de indiscreția ce făptuiam dacă nu mă depărtam îndată din acel loc.

Trad. de **Sabin Moșteoru**

PARADISUL BOHEMIEI

Boemia e ea insăşĭ un paradis... Atuncĭ, ce înseamnă paradisul Bohemieĭ?

Paradisul Bohemieĭ, e haosul întretăiat de câmpiĭ admirabile, care se întinde din Leipa până dincolo de München, Graetz.

Exploraţia completă a ţinutuluĭ boemian îţĭ ia o zi.

Drumul nostru ne face să urmăm la început valea Libunka, foarte bogată în verdeaţă şi pomĭ fructiferĭ. La poalele uneĭ stâncĭ se zăresc ruinele vechiuluĭ oraş Waldstein. Suntem aproape de staţia termală Wartenberg. Toţĭ călătoriĭ carĭ au parcurs Boemia, ştiu că nu poţĭ să facĭ un

E un deliciu să priveştĭ toate aceste splendorĭ prin ferestrele aceste ĭ clădirĭ antice. Aşa că ascultăm cu un interes mediocru descrierile pasniculuĭ casteluluĭ, ce se crede obligat să facă, asupra portretelor strămoşilor, blazoanelor aurite care decorează sălile vaste şi sfârşeşte prin a poveşti legenda casteluluĭ. Un castel în Boemia fără legendă nu există. Şi acela

Coloane de piatră gigantice rămase din timpurĭ preistorice

Maĭ inainte de a ajunge la Turnau, după ce a trecut Svijan-Podol, călătorul se opreşte uimit privind primele şirurĭ de stâncĭ de porfir carĭ amestecate cu o verdeaţă exuberantă, formează acest colţ bine-cuvântat al ţăreĭ.

pas fără să daĭ peste un oraş cu instalaţiĭ de băĭ minerale.

Urcăm un drum care merge pintre pomĭ şi coloane de piatră gigantice ce par nişte semne de exclamaţie strigând la cer contra cataclismelor terestre.

Ajungem la castelul Groszskal, prima etapă a escursiuneĭ noastre. El e construit în stilul cel maĭ pur german din evul mediu. Sunt două drumurĭ spre castel: unul, care se numeşte «Drumul Excelenţelor» şerpueşte printre masa stâncilor şi altul, constă dintr'o scară dreaptă de o sută şease spre-zece trepte.

Când ajungĭ sus se desfăşoară înaintea ta o panoramă încântătoare!

La picioarele noastre haosul cu o pădure seculară. Maĭ jos valea, largă, liniştită, de culoarea smaralduluĭ. De partea cea-laltă maĭ departe se zăreşte o ruină feodală importantă pe care nu întârziem să o vizităm.

din Groszsk are pe al său. O tânără princesă zidită de vie in zidurile casteluluĭ în urma unuĭ amor nepermis.

Ora fiind inaintată ne grăbim să plecăm spre a ajunge seara la Turnau.

Pana nu e tocmaĭ uşor de urcat având în vârf o stâncă în formă de căpăţână de zahăr. La câte căderĭ a fost martoră timp de atâtea secole! Nu e mult timp de când la începutul fie-căruĭ an, se arunca din vârful munteluĭ o căprioară. Dacă animalul ajungea jos viu şi striga tare, era semn bun şi se aprindeau focurĭ de bucurie.

Castelul de Trosky a jucat un rol important în războaele de altă dată. El fu asediat în 1424 de Hussite Ziska, acela care a lăsat să se fabrice din pielea sa după moarte, un tambur. Un sfert de secol maĭ târziu, Trosky fu martor războiuluĭ înverşunat între Ungurĭ şi Boemienĭ.

Dar Trosky, inviolabil, văzu desfăşurându-se la picioarele sale toate evenimentele acestea. Din înălţimea stâncilor sale, el asista fără să ia parte, la desfăşurarea luptelor în acele încântătoare ţinuturi de care ne e greu să ne despărţim.

Din Trosky pornim pe un drum ce merge printr'un şir de arbori şi ajungem într'un loc pitoresc numit «Oraşul Stâncilor» şi care seamănă, într'adevăr cu o cetate, o cetate în ruine, unde se înalţă coloane mari.

Dar seara se apropie şi noi ne regăsim în valea răzătoare din Libunka.

Ici şi colo se aprind lumini. Se face linişte. Un parfum de răşină se răspândeşte în aer. Dar ce să fie lumina care se zăreşte în depărtare, printre arbori?

E Wartenberg, staţiunea termală întrezărită dimineaţa. In drumul nostru întâlnim un han unde ne oprim. Dinăuntru se exală un miros plăcut de mâncare. Lucrul acesta ne decide mai repede să intrăm. Am mâncat cum poate n'am mâncat nici odată mai bine, o supă gustoasă şi un vânat delicios.

Vetor

Aventurĭ primejdioase la Pieile Roşiĭ

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Mă aşteptam să văd venind cel puţin vre-o jumătate de duzina de Piei Roşiĭ, şi eram hotărît să nu le vând prea eftin pielea mea. De odată însă, se deschise un desiş, din care eşi un urs colosal, furios, arătându-şĭ colţiĭ, mormăind şi gata a sfâşia tot ce'ĭ ar fi eşit în cale. Când dete cu ochii de mine, se ridică pe picioarele din dărăt ameninţând şi gata să mă sugrume. Eŭ îl ochiĭ la cap, dar mă opriĭ o clipă înainte de a trage. Abia aşĭ fi avut vreme să iaŭ puşca cealaltă, dacă l'aşĭ fi rănit numaĭ, şi ursul era aşa de gras, în cât mă temeam să nu-mĭ devieze glonţul. In sfârşit glonţul porni. Ursul îl primi la cap, dar nu se lăsă de a nu înainta, mormăind între dinţĭ. Acum numaĭ 10 paşĭ ne maĭ despărţeau.

Luaĭ a doua puşcă şi trăseĭ, de astă dată la întâmplare; în adevăr imĭ era şi greu, stând jos, să ochesc bine.

Glonţul meu îl nemerise, eram sigur; cu toate acestea ursul nu se oprea. Abia avuseĭ vreme să puĭ mâna pe pistol, când deja se apropiase de mine, mormăind şi înfuriat. Iĭ simţeam respiraţia arzătoare pe obraz, botul luĭ, şi dinţiĭ ascuţiţĭ care îmĭ atingeau umărul; şi sfâşiindu-mĭ braţele, cu ghiarele luĭ carĭ sgâriau, era gata să mă strângă şi să mă înăbuşe. Sărmanul Obed, în neputinţă de a'mĭ sări în ajutor, urla de spaimă, nu pentru el, dar pentru mine.

Eram aproape perdut. Imĭ adunaĭ şi eu tot sângele rece; apăsaĭ pe pistol la tâmpla ursuluĭ şi trăseĭ! O ultimă convulziune, o strânsoare atât de puternică, în cât crezuĭ că'mĭ sunase ceasul din urmă, şi ursul mort, se rostogoli la pământ. Nu îndrăzneam să mă aplec spre el, de teamă să nu se prefacă: din potrivă mă târiĭ cât maĭ departe, şi'mĭ încărcaĭ armele.

— Nu maĭ e nicĭ un pericol Jeane, îmĭ strigă cu bucurie, Obed; a murit de a binelea. Ce bine e să aĭ un prieten devotat aşa cum eştĭ d-ta. In totdeauna mĭ-am zis eu asta.

Obed era foarte puţin expansiv; este drept că de aventura aceasta nu maĭ fu vorba între noĭ, dar privirile luĭ lăsau să se vadă cât 'mĭ este de adânc recunoscător. Şi, zău, nu ştiu pentru ce, căcĭ 'mĭ scăpasem viaţa mea.

Iĭ povestiĭ apoĭ cum ţipetele luĭ speriase şearpele, şi sfârşiĭ cu aceste cuvinte:

— Vezĭ că suntem chit!

— Orĭ-ce ar fi, respunse el, încredinţându-se cu o lovitură de picior în urs dacă murise în adevăr, această dihanie, o să ne dea o mâncare excelentă.

Desprinzând apoĭ cureaua puşteĭ mele, o răsuciĭ de jur împrejurul ursuluĭ şi un capăt 'l prinseĭ de brâul luĭ Obed. Datorită acestuĭ mijloc, el putu să transporte prada noastră la câţĭ-va paşĭ de locul pe care'l aleseseм ca reşedinţă.

După ce se isprăvi şi această operaţie, mă târâĭ şi eŭ pe mâinĭ cum putuĭ şi ajunseĭ acolo, unde tăiaĭ câte-va feliĭ din carnea ursuluĭ pentru masa noastră, pe care o fripseĭ şi pe când pregăteam bucătăria noastră, tovarăşul meŭ îmĭ povesti rezultatul expediţieĭ luĭ.

Spre marea luĭ mirare, găsise tot ce căzuse din căruţe. Cortul de piele era tot acolo unde îl lăsasem. Maĭ departe, văzuse un sac cu făină, o ladă cu carne sărată, şi aceea ce ni se păru maĭ însemnat, o puşcă, o secure, un sac cu gloanţe şi cartuşe, şi o ladă cu pulbere.

Acum, cestiunea era cum să întrăm în stăpânirea bogăţiilor noastre. Obed îmĭ propuse ca să le târîm în cort dacă vroiam să'l prind de fiecare obiect, dar pentru asta trebuia maĭ întâĭ să pot eŭ maĭ întâĭ ajunge la locurile acelea, şi era cam greu.

In ziua aceea era cu neputinţă a maĭ face ceva. Tovarăşul meŭ se mulţumi a împinge cu picioarele un vraf mare de uscăturĭ, cu care făcurăm focul, numaĭ de cât cum se înoptă, pentru a depărta fiarele sălbatice. Ca prevedere, ne învoirăm a veghea pe rând unul câte unul, după ce maĭ întâĭ mulţumirăm luĭ D-zeu că ne apărase până aci, şi apoĭ adormirăm unul după altul în scorbura unuĭ pom care ne ţinea loc de pat.

Maĭ multe zile ne simţeam aşa de slăbiţĭ din cauza rănilor noastre, în cât trebui să renunţăm a ne îmbunătăţi felul nostru de viaţă. Obed scotocea desişurile vecine, vâna în faţa mea curcĭ sălbatice, racunĭ, şi epurĭ carĭ sunt foarte mulţĭ prin aceste regiunĭ. Eŭ iĭ împuşcam; carnea lor, adaogată şuncilor de urs pe care le uscam la soare, ne da o hrană îmbelşugată. Maĭ mâncam şi câte-va verdeţurĭ, pe carĭ le cunoşteam eŭ că sunt sănătoase, şi cu acest regim, şi cu timpul frumos de care ne bucuram, începurăm a ne maĭ împuternici.

Imĭ veni în gând, că cu ajutorul unor cârjĭ, aşĭ putea merge. Mă puseĭ dar la lucru.

Doĭ pomĭ tinerĭ, pe carĭ isbutiĭ a'ĭ culca la pământ îmĭ procură materialul trebuincios. A doua zi, îmĭ fabricasem două cârjĭ informe, dar graţie lor mă puteam sprijini şi sta în sus. Acest prim succes obţinut, mă încercaĭ a umbla. Imĭ era mare frică să nu cad, şi la început, abia mă mişcam; după opt zile de sforţare, mă simţiĭ sigur de mine, pentru a îndrăsni să es din pădure. In vremea asta, rănile luĭ Obed erau cicatrizate, şi începuse şi el a se sluji de una din mâinĭ. In sfârşit într'o bună dimineaţă încărcaĭ pe Obed cu puşcile noastre, îmĭ furişaĭ pistoalele la brâu, şi o luarăm la drum. Mergeam încet, nu e vorba; dar în cele din urmă ajunserăm la cort.

Hotărîrăm să rămânem pe locul acela unde se găsea; era sigur că indienii aveau să ne descopere, fie că am sta acolo, fie că ne-am ascunde în pădure. Aci aveam norocul de a vedea trecând emigranţĭ spre California şi soldaţĭ trimişĭ într'unul din forturile care apăra, bine-rău, Nebraska contra atacurilor Pieilor-roşiĭ. Acest motiv ne hotărî. In câteva clipe ne aşezarăm, făcându-ne tot rostul de care aveam nevoe.

Nopţile începeau a deveni recĭ. Trebuia dar, fără întârziere să ne a-

dunăm lucrurile răspândite pe câmp, de care am fi avut foarte multă trebuință contra atacurilor indienilor, dacă aveam gândul a petrece iarna sub cortul nostru, in cazul când nimenĭ nu ne-ar veni în ajutor.

Mă gândiĭ să fac un fel de sanie, cu ajutorul căreia să ne cărăm maĭ ușor bogățiile.

Indată ce sfârșiĭ de făcut sania, începurăm să ne mutăm. Câte odată Obed mă ajuta în mersul meu, altădată, cu ajutorul cârjelor, mergeam și singur. Ințelegerea dintre noĭ ne făcea fericițĭ. Ne aduceam unul altuia serviciĭ neprețuite.

Cea dintâĭ grije a noastră fu de a pune la adăpost gloanțele, praful de pușcă și un stoc de invelitorĭ de lână peste carĭ avurăm norocul să dăm.

O săptămână întreagă muncirăm foarte mult. După ce strânserăm la un loc toate obiectele lăsate de prieteniĭ noștri, ne împrejmuirăm cortul cu parĭ înalțĭ, ca să ne maĭ apere contra Pieilor-roșiĭ carĭ ne-ar ataca. Ne fabricarăm paturĭ de lemn, le acoperirăm cu frunze și peste ele așternurăm plăpămile noastre de lână.

Când insprăvirăm, constatarăm că excesul munceĭ ne deschisese rănile, astfel că trebui să stăm maĭ multe zile aproape nemișcațĭ. Când ne simțirăm maĭ bine, părăsirăm cortul. Obed se duse să aducă apă, iar eu să aprind focul pentru a prepara mâncarea. Sărmanul meu tovarăș se întorcea prăpădit; așa că pentru a'ĭ înlătura această oboseală, golirăm lada în care era carnea sărată și punând-o pe sanie, o duserăm la țărm, unde o umplurăm cu apă. Munca aceasta ne maĭ dete încă câteva zile de nemișcare. Toată ziua o petreceam dormind; asta era tot ce aveam maĭ bun de făcut. Dar Obed maĭ mult visa decât dormea. Intr'o zi îl întrebaiu la ce se gândea.

— Mă gândesc la viitor, îmĭ răspunse el. Avem, ce e drept, destulă provizie de mâncare, dar ea tot se va sfârși într'o zi, chiar de am începe de pe acum să mâncăm maĭ puțin. Mâinele mele merg acum în spre bine, astfel că îndată ce mă voiu simți în putere îmĭ iau pușca, gloanțe și praf și voiu căuta a ajunge la vreunul din forturĭ spre a cere ajutor pentru d-ta; ce zicĭ, Jeane?

Căutaiu să'ĭ arăt că un asemenea proect este o nebunie, căcĭ risca de a'șĭ pierde viața pentru a mea. El însă era hotărît; nu'mĭ maĭ rămânea pentru a'l întoarce dela acest plan decât vre-o împrejurare neprevăzută.

CAP. III

Câteva zile după această convorbire, eu dormeam într'o partea a cortuluĭ și Obed sforăia în cealaltă. De odată fuĭ deșteptat de un sgomot. Scoseĭ un țipăt de groază când văzuĭ în fața mea un luptător indian, cu fruntea încinsă de pene și cu obrajiĭ pictațĭ. Cu o mână ridicase partea mobilă a cortuluĭ nostru, care ne servea de ușă, iar cu cealaltă îșĭ ținea barda.

Țipătul meu deșteptă și pe Obed. Amândouĭ, în mod instinctiv, puserăm mâna pe pușcĭ și le îndreptarăm în spre pieptul dușmanuluĭ. Pielea-roșie însă rămase nemișcată ca o statue; nicĭ din ochĭ nu clipea. Pronunță însă cu o voce liniștită câteva vorbe, pe care eu nu le înțeleseĭ.

Obed se ridică numaĭ decât:

— Este un Delaware, Jeane, îmĭ zise el, un aliat de-aĭ albilor. Intră, amice Delaware, urmă el întorcându-se spre indian. Vino de staĭ lângă foc și spune-ne ce te aduce la noĭ.

Delawarul închise cortul, veni de se așeză lângă foc și pe când scormonea cărbuniĭ aproape stinșĭ, începu să vorbească cu un glas încet, gutural și cu un accent puțin cam englezesc, pe care noĭ îl pricepurăm foarte ușor.

— Călătoresc singur, zise el. Maĭ am mult de umblat, căcĭ am făgăduit să duc o scrisoare la fortul Graltan. Când am văzut fumul dela focul d-voastră, am crezut că eșea dela vre-o wigwană de-ale Pieilor-roșiĭ. Inima însă mi-a tresărit de bucurie recunoscând că este un cort înălțat de oamenĭ albĭ. Praful meu de pușcă mi-a fost luat de Pieile-roșiĭ; nu maĭ aveam cu ce împușca vânatul și începusem a dispera.

Amândouĭ pricepurăm această aluzie și Obed îĭ dete să mănânce. După ce 'șĭ potoli foamea, ne aprinserăm pipele și vorbirăm în jurul foculuĭ. Delawarul ne sfătui a merge cu el la fort, în loc de a încerca să petrecem iarna acolo unde ne aflam. Sfatul nu era rău; dar puteam face drumul eu care abia mă târam cu cârjele mele?

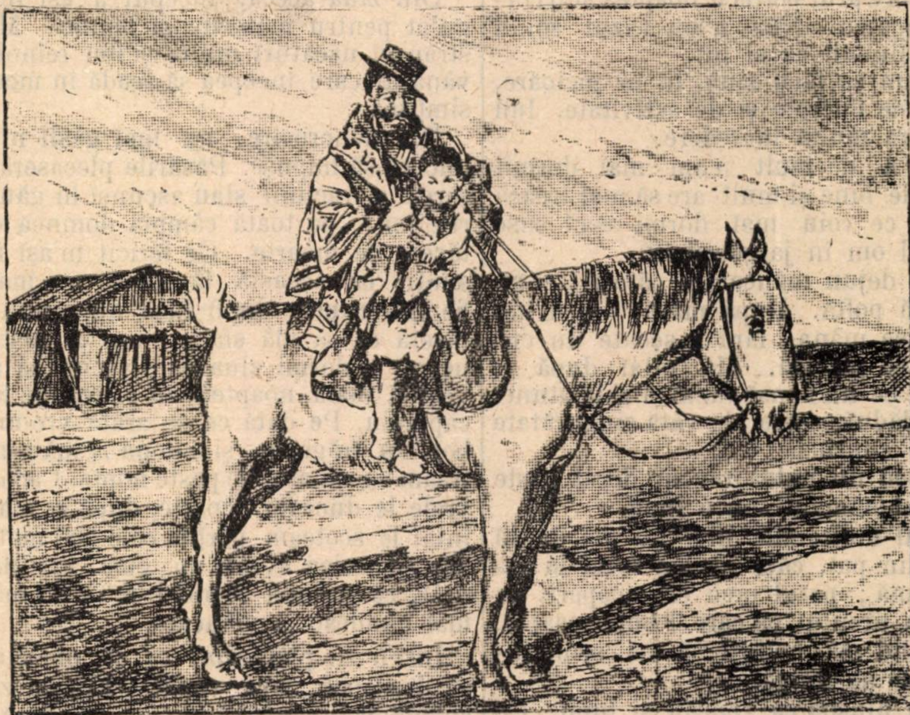
— Să mă însoțească prietenul d-tale, răspunse indianul; unul din d-voastră să încerce a ajuta pe celalt; așa e de o mie de orĭ maĭ bine, decât să pierițĭ amândouĭ.

Eu mă învoiĭ bucuros, dar Obed, care altădată era dispus să plece, acum nicĭ nu vrea să maĭ audă de așa ceva; nu vrea să mă părăsească.

IN PAMPAS. — CAVALERI INDRĂZNEȚI

Educația unuĭ tânăr Gaucho

Acest îndrăzneț călăreț care este Gaucho, din pampasurile Argentineĭ, îșĭ obișnuește de timpuriu copiiĭ, băețĭ și fete, să se țină în echilibru pe cal. Eĭ încă nu știu să umble, când tatăl îĭ instalează pe oblâncul șeleĭ caluluĭ luĭ, rămânând să'ĭ pună chiar în șea, când vor fi maĭ marĭ. Și astfel tineriĭ gauchoșĭ sfârșesc prin a crede că un om e nedesăvârșit de îndată ce se mulțumește să fie biped. Centaurul mitologieĭ, iată'ĭ idealul.

Educația unuĭ copil Gauțșo.

'l făcuĭ să înţeleagă că'şĭ sacrifica şi el viaţa ca mine şi îl hotărîĭ în sfârşit să plece a doua zi cu indianul.

Restul zileĭ îl întrebuinţară prinzând vânat pentru mine, umplând toate vasele ce aveam cu apă şi strângând un morman mare de uscăturĭ.

Delawarul petrecu noaptea sub cortul nostru. Nicĭ n'am văzut somn maĭ liniştit ca al luĭ.

Cum se făcu ziuă, fu în picioare, plin de energie şi de activitate. Imĭ inspiră multă încredere.

— A, de mult n'am maĭ dormit aşa de bine şi mult are să maĭ treacă până ce voiu maĭ dormi aşa! zise bietul om în jargonul luĭ.

La dejun mâncarăm câteşĭ treĭ cu multă poftă. După masă, Obed îmĭ strânse mâna, fără a scoate un cuvânt şi plecară. Mă uitaĭ după eĭ până ce nu'ĭ maĭ văzuĭ şi abia atuncĭ îmĭ dăduĭ seama de câtă singurătate eram cuprins.

Obed nu putea reveni decât peste treĭ săptămânĭ sau o lună.

Maĭ multe zile nicĭ nu mă dăduĭ jos din pat, căcĭ aveam totul la îndemână; patul meu era acoperit cu blana ursuluĭ pe care 'l împuşcasem.

Când mă hotărîĭ să mă scol, începuse să ningă.

Cu ninsoarea veneau şi lupiĭ. Ce aveam să deviu dacă îmĭ vor descoperi ascunzătoarea?

Nopţile deveniră întunecoase şi geroase. Vântul sufla neîncetat şi zăpada cădea mereu.

Deodată auziĭ un urlet lung, un cor infernal, care crescu din ce în ce, până la ziuă. Odată cu ziua se făcu şi tăcere.

Profitaĭ de acest moment ca să adorm, gândindu-mă ce era să se întâmple când zăpada va acoperi tot câmpul şi lupiĭ nu vor maĭ găsi nimic de sfâşiat.

Intr'o seară stam nemişcat, ascultând cum se apropiau urletele şi paşiĭ lupilor. Imĭ aprinseĭ focul şi la poalele cortuluĭ meu zăriĭ vre-o sută de cocoaşe făcute de boturile ascuţite carĭ veneau, miroseau, îşĭ schimbau locul pentru a reveni iarăşĭ şi a căuta vre-o deschizătură prin care să se strecoare.

Imĭ încărcaiu şi eu puşca şi alegând cea maĭ mare cocoaşă, trăseĭ. Se auzi un gemăt lung; ţipete furioase şi sgomotul uneĭ debandade nebune care se pierdea în văzduh.

Eram scăpat. Cusuĭ gaura prin care eşise glonţul, fără a mă maĭ preocupa ce devenise lupul pe care'l ucisesem, şi restul nopţeĭ veghiaĭ, ascultând la urlete carĭ în depărtare răspundeau altor urlete.

Pentru a socoti zilele, puneam într'un sac, în fie-care dimineaţă un bob de mazăre. Trecuseră zece zile de când eram singur. Frigul era grozav. Cu sănătatea însă, începuĭ a o duce maĭ bine, datorită linişteĭ absolute pe care o avusesem. Mă hotărîĭ dar să es, pentru a'mĭ aduce şi apă, înainte să nu să îngheţe râul. Mă îmbrăcaĭ bine cu toate blănurile ce aveam. Mişcarea îmĭ făcu mult bine.

Din ziua aceea, începuĭ a eşi regulat pentru mâncare şi lemne. 'Mĭ strânseĭ uscăturĭ multe şi îmĭ reînoiĭ vânatul care începea să scadă în mod simţitor.

Din nenorocire, nu maĭ găsiĭ nimic ce să împuşc. Păsările plecaseră, şerpiĭ şi racuniĭ stau ascunşĭ în găurile lor; pe toată câmpia domnea o tăcere de moarte. Ce fericit m'aşĭ fi simţit ca această tăcere să nu maĭ fie întreruptă; lupiĭ însă nu renunţaseră ca să mă sfâşie; aşa că fuseĭ nevoit a dormi ziua câte-va ore şi a veghia toată noaptea, cu pistoalele la căpătâiu. Pe dată ce se arătă vre-un bot, eu trăgeam, şi a doua zi mă nutream cu vânatul de peste nópte. Cadavrele le duceam departe, după ce maĭ întâĭ le scoteam părţile cele maĭ moĭ, dar şi acelea aveau un gust aşa de urât, că trebuia să rabd şi să nu mă maĭ gândesc la mâncare.

Intr'o zi, plecasem, ca de obiceiŭ să descoper ceva vânat. Era o zi splendidă; vântul încetase cu desăvârşire; profitând şi eu de vremea cea frumoasă, o apucaĭ în spre o colină aproape de ţărmul râuluĭ, singura care se afla în vecinătate. Când ajunseĭ, văzuĭ din spre nord-vest, două puncte negre carĭ păreau că se apropie de mine. Poate să fi fost cerbĭ sau lupĭ. Il observaĭ cum se îndreptau şi sfârşi prin a crede că erau oamenĭ. Eĭ veneau dintr'o regiune care nu-mĭ inspira nicĭ o încredere, din spre partea Nebraska, locuită de Dacotaşĭ şi de Pauvnişi.

Rasele acestea indiene sunt cunoscute prin laşitatea şi caracterul lor nesăţios şi crud.

Războinicii acestor două triburĭ ciopârţeau fără milă femeile bătrâne, pe carĭ le găsea adormite sau fără apărare pe drum, şi după aceea le arata părul cu aceiaşĭ mândrie, ca şi când ar fi aparţinut vre-unuĭ duşman ucis în vre-o luptă legală.

Când mă încredinţaĭ de-a bine, că cele două puncte negre, erau oamenĭ mă scoborâĭ după colină şi alergaĭ în cortul meu. Aprinseĭ focul mare, ca fumul să se vadă de departe. Puseĭ pe pat o piele de bou răsucită, ca şi cum eu aş fi fost înfăşurat înăuntru, îmĭ luaĭ toate armele şi eşiĭ. Inchiseĭ bine intrarea, apoĭ mă îndreptaĭ în spre râu, având grija a'mĭ pune piciorul pe aceleaşĭ urme pe carĭ le făcusem întâia oară. Un tufiş mare 'mĭ sluji de adăpost.

Mă ascunseĭ dupa două grămezĭ de zăpadă şi aşteptaĭ. De unde eram, vedeam perfect cortul şi împrejurimile. In sfârşit, nu maĭ trecu mult, şi văzuĭ că ceĭ doĭ oamenĭ erau Pieĭ-Roşiĭ. Câţĭ-va paşĭ încă şi costumul lor, mă încredinţă că erau Pawnişĭ.

Unul era maĭ în vrâstă, dar încă puternic, celalt era tânăr şi voinic. Amândoĭ aveau arcurĭ, săgeţĭ şi lance.

Când ajunseră aproape de coliba mea, îĭ văzuĭ că arătau fumul şi înţeleseĭ după gestul bătrânuluĭ că explica tovarăşuluĭ luĭ, că poate dormeam sau îmĭ pregăteam mâncarea.

Işĭ îndreptă atuncĭ arcul ca să tragă în spre coliba mea, înainte ca eu să bănuesc de prezenţa duşmanilor meĭ, spre a putea să mă apăr.

— Vă mulţumesc de bunele d-voastre intenţiĭ, prietenĭ bunĭ, îmĭ ziceam eŭ, mă voĭ sili de a vă împedica execuţia.

Ceĭ doĭ Indienĭ examinară apoĭ urma paşilor meĭ în zapadă pentru a se încredinţa că eram în colibă. Stratagema mea reuşise: eĭ părură convinşĭ că venisem de la râu.

Se apropiară decĭ de coliba mea, cu multă prevedere, ca zăpada să nu scârţie sub picioare; se puseră fiecare la pândă, la întarea colibeĭ ca să mă împedice a eşi, şi amândoĭ începură a da cu săgeţile cât puteau de iute.

— Bieţiĭ nebunĭ, îmĭ ziseĭ eu, carĭ îşĭ închipuiau că îşĭ ucid prada.

(Va urma)

Toţĭ abonaţiĭ la

„ZIARUL CALATORIILOR"

Participă cu începere de azĭ, la următoarele marĭ şi de valoare premiĭ:

1) **O sobă «Godin» No. 3,** cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «**Marcu**», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) **Una puşcă fină de vânătoare,** cu 2 ţevĭ, cal. 12,din vechia şi renumita fabrică **Pieper-Bayard.**

3) **Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard,** modelul cel maĭ noŭ, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) **Una carabină de mare precisie,** cal. 22, **Pieper-Bayard,** semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman,** 44, calea Victorieĭ, furnizorul Curţeĭ Regale.

5) **Una oglindă mare veneţiană** de cristal;
6) **Una măsuţă de toaletă,** cu oglinzĭ de cristal;
7) **Una maşină de cusut** de mână;
8) **Două frumoase tablourĭ.**

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate dela marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer,** str. Carol, No. 62.

9) **Una pendulă de biuroŭ;**

10) **Una chisea de argint de China,** foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat,** calea Victorieĭ, 53.

11) **Un gramofon perfecţionat;**

12) **Una mandolină,** din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder,** calea Victorieĭ, 54.

13) **Una fructieră,** argintată şi aurită, cu 12 cuţite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon,** B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) **Una toaletă de bambu veritabil,** cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie şi bambu, **D. Litmann,** strada Lipscanĭ, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».
16) O » săpun «Flora».
17) O » pudră «Flora».
18) **2 ceasornice** de argint, pentru bărbat.
19) **5 abonamente** pe 6 lunĭ la ziarul umoristic «Veselia».
20) **5 abonamente** pe 3 lunĭ la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premiĭ se oferă cu începere de azĭ, prin tragere la sorţĭ, abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor».

Preţul abonamentuluĭ: Leĭ 5 pentru un an, Leĭ 2.60 pentru 6 lunĭ.

Anul XII.—No. 722 10 BANI IN TOATA ŢARA Mercuri, 9 Martie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată ţara
« 2.60 « ½ « « « «

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

FETIŞUL. — (Vezi pag. 5016).

FETIŞUL

Voind să treacă de partea cealaltă a fluviuluĭ până nu se făcea noapte şi să nu risce a petrece un ceas pe plaja deşeartă strigând trecătorul adormit pe partea cea-l'altă a ţărmuluĭ, Zakii îşĭ grăbea pasul în direcţiunea satuluĭ Sassandra.

Trecuse de un stufiş de cocotierĭ şi înainta pe o limbă de nisip. In acest loc blestemat, unde vrăjitoriĭ îşĭ făceaŭ rugăciunile, nicĭ un indigen nu se aventura după apusul soareluĭ.

Zaki, se grăbea decĭ, îngrijat să ajungă înainte ca ultimele raze ale soareluĭ să dispară la orizont.

La dreapta sa, sub o vegetaţie udată de apele fluviuluĭ, zăceaŭ mormintele indigenilor vrăjitorĭ Neyan, morţi otrăviţĭ. Gropile carĭ nu fuseseră săpate adânc, eraŭ în parte desvelite de vânt şi ploae; osemintele eraŭ răspândite pe jos şi racii de mare sfârşeaŭ sa le despoae de ultimele fâşiĭ de carne ce se maĭ ţineaŭ de ele.

Icĭ şi colo, câte-va mâinĭ pioase aduseseră în ascuns mâncare, puţin orez îngălbenit şi uleĭ, pentru ca defunctul blestemat şi dincolo de moarte, sa poată găsi cu ce să-şĭ astâmpere foamea în lumea cea-laltă.

Corbĭ negri şi albĭ, împlinind rolul de mesagerĭ aĭ sufletelor, veneaŭ să mănânce sărăcăcioasa pomană şi să o ducă vrăjitorilor dispăruţĭ.

Zaki tremura trecând pe lângă sinistrul câmp al morţeĭ şi-şĭ întoarse capul spre stânga. De partea aceasta, oceanul arunca cu furie valurile carĭ ridicase mase de nisip şi lăsaŭ în locul lor o gaură.

Călătorul se găsi de odată pe o limbă strâmtă de pământ, care se termina la îmbucătura fluviuluĭ. El trecuse mormintele damnaţilor şi nu avea de cât într'o parte marea agitată, iar de partea cealaltă fluviul debordat.

Pe marginea acestuĭ torent, nisipurile se desfăceaŭ, roase pe dedesupt. Era sigur că în câte-va zile, insulele micĭ carĭ se vedeaŭ iciĭ şi colo, vor fi luate de valurĭ,—fenomen care se reproduce în această regiune.

De odată Zaki se opri, curios la vederea unuĭ obict straniŭ asvârlit de un val la picioarele sale.

Era o sferă albicioasă, a căreĭ natură nu şi-o putea explica, fruct saŭ piatră, bucată de cauciuc preparată de mâini omeneştĭ. Maşinaliceşte o luă în mână.

De-abia o atinse şi observă cu teroare că ţinea în mână un fetiş, o bucată smulsă de ape din vre-un mormânt blestemat.

Ipnotizat, rămase nemişcat cu sinistrul obiect în mână, conştient de sacrilegiul ce comisese.

Sub presiunea degetelor sale tremurătoare o bucată din bulgărele de carne ce ţinea în mână se desprinse şi căzu pe nisip. Zaki simţi că i se ridică părul pe cap.

In faţa luĭ, bucata de pământ desprinsă, descoperise o bucată de craniŭ omenesc; nu se vedea de cât profilul, o gură cu dinţiĭ desfăcuţĭ, o orbită nemăsurat de mare în fundul căreia un ochiŭ cu lucirĭ sălbatice îl privea ţintă.

Vru să fugă, dar i se păru că e ţintuit pe loc de o putere nevăzută.

O mişcare a sa făcu să se desprindă din noŭ o bucată de pământ şi atuncĭ apăru în întregime faţa fantomeĭ, cu cele două fălcĭ şi cele două orbite cu privirile de foc care îĭ făcea inima să-ĭ bată şi îĭ învelea creerul într'un fel de nebunie.

Atuncĭ se porni pe un râs nebun.

Figura hidoasă ridică colţul fălcilor şi râse şi ea. Vru să deschidă gura să strige, dar fantoma desfăcu larg de tot cele două rândurĭ de dinţĭ.

In mâinile sale, capul spăimântător se schimbă repede.

Masa de carne cenuşie se strânse puţin câte puţin, amestecul grozav se transformă din noŭ într'o mască diabolică, nu osoasă, dar lipsită de consistenţă, moluscă oribilă cu faţa umană.

Atingând ultimele limite ale spaimeĭ, de odată halucinaţia se risipi şi Zaki nu maĭ văzu pe jos de cât bucăţĭ de pământ şi de vase.

Făcu o sforţare spre a-şĭ reveni complet în fire şi spre a-şĭ urma drumul.

Observă atuncĭ că nisipul mişcător care l înconjura, îl îngropase până la genuchĭ.

Nenorocitul smulgându se printr'o sforţare nebună, sări pe un deluleţ vecin...

Pământul se scufunda sub picioarele sale. Făcu încă o săritură cu toată energia omuluĭ care se luptă cu moartea !..

Din noŭ, solul cedă sub greutatea corpuluĭ săŭ, şi nisipul îl împresură până la mijloc, făcându-ĭ imposibilă orĭ-ce incercare de fugă.

Se făcuse noapte. Milioanele de stele asistaŭ la agonia luĭ, luminând cu razele lor slabă figura sa neagră.

Incet încet, nisipul acoperea prada sa.

Umeriĭ şi capul nenorocituluĭ rămaseră la suprafaţă, pe urmă se înfundă până la gât. Din gura sa eşeaŭ ţipete sfâşietoare, cu accente funebre, turburând liniştea corbilor de pe mormintele vecine.

In sfârşit nu maĭ rămase afară de cât cele două braţe ale nenorocituluĭ, carĭ se agitaŭ mereŭ în convulsiunile disperăreĭ...

Mâile se acoperiră în sfârşit şi ele şi nisipul îşĭ reluă locul.

De partea cealaltă a fluviuluĭ, sub acoperişurile caselor, femeile îşĭ strângeaŭ în braţe copiiĭ îngroziţĭ :

Nu vă mişcaţi, spuneaŭ ele... Auziţĭ voceı morţeĭ ?... Auziţi strigătul de spaimă ?... Acolo, pe mormintele lor deschse, vrăjitoriĭ îşĭ fac rugăciunile dansând !"

DIN LARGUL MAREI

CÂTE-VA ZILE IN ANGLIA

— Urmare şi sfârşit —

Un omnibus ne duce la National Galery pe piaţa Trafalgar Square, unde se înalţă columna ce poartă pe înălţimea sa, figura cea maĭ ilustră a Angliei, amiralul Horatiu Nelson. Pe soclul columneĭ se vede scena când amiralul Nelson fu rănit de un glonte şi luat pe braţe de marinariĭ săĭ spre a fi dus în cabină; iar dedesubtul acestuĭ fapt de arme, este săpat ordinul ce Nelson dădu floteĭ sale la începutul bătălieĭ:

„England espects every man will do his dutty".

In jurul soclului patru leĭ uriaşĭ păzesc memoria solemnă a celeĭ maĭ strălucite victoriĭ ce s'a câştigat vreo dată pe mare; în liniştea squaruluĭ imens, două fântânĭ aruncă ape spumoase, amestecând clocotul apelor cu sgomotul Wite-Haluluĭ, pe unde şirul nesfârşit de trăsurĭ şi oamenĭ se îndreaptă spre Casa Parlamentuluĭ.

In faţa Squaruluĭ Trafalgar se află galeria naţională de tablourĭ.

Intrăm în sala Britsch Scool, care pare colţul cel maĭ gustat de vizitatorĭ şi artiştĭ, printre carĭ studente tinere, artiştĭ bătrânĭ aruncă culorĭ pe pânze, luând diferite copiĭ după maeştriĭ pictorĭ aĭ Britanieĭ.

Copiiĭ luĭ *Reynolds* sunt capodopere de portrete duioase, luminate, cu deosebirĭ de caractere serioase, care depărtează pe artist de copiiĭ luĭ Murillo.

The Grace Decorating a terminal figure of Hymen de acelaş autor, bogat în amănunte graţioase de psihologie analistă: *Romney* în *Study of lady Hamilton* ne arată desfrâul bacanteĭ frumoase, în privirea înşelătoare, buzele viĭ, braţele moĭ, gâtul desfăcut al aceleĭ femeĭ, care după ce serveşte ca bust de studiu al pictoruluĭ Romney, ajunge femeia ambasadoruluĭ de Neapol şi maĭ târziŭ sufletul care înlănţueşte în mrejele sale pe cel mare geniu al lumeĭ, Horatiu Nelson.

Turner, penel neîntrecut în peisage luminoase, lume de natură vie, cu cerurĭ străvezĭĭ bine prinse şi bine aşternute.

Aceasta este sala de predilecție a artiștilor englezi, căcĭ e o întrecere grozavă între studenți și studente, carĭ stau îndelung cercetătorĭ, cu privirile pierdute în technica și concepția sufletească a operilor, spre a culege detaliile uneĭ copiĭ credincioase din această bogăție de portrete, studiĭ de natură și suflet, imaginele lumeĭ ce ne înconjoară așa cum a fost închipuită sau observată de maeștri.

Dintre școlile streine, observ preferința și gustul de studiu a studenților și artiștilor, pentru școala flamandă și olandeză, unde se întâlnește Rubens, Rembrandt și marinele fără seamăn ale luĭ Ruysdaël, înecate de lumină, reflexe bogate de soare cu marea bine arătată în fel de fel de stărĭ de luptă lăuntrică.

Este o mare afinitate de concepție și procedee, între Britisch Scool și Flemish Scool.

Peisagele de câmp și marinele, au amănunte și detaliĭ de o identitate surprinzătoare; nu același lucru se întâmplă la portrete. Concepția engleză se întemeiază pe suflet și forță, concepția flamandă numaĭ pe forță, viață.

Am sfârșit în două zile, fugitiva idee ce doream să ne facem de această galerie bogată de opere, unde se păstrează cele maĭ de căpetenie producțiunĭ picturale ale Mareĭ Britanii.

Trebuesc lunĭ de zile, anĭ chiar, ca să își lămurească cineva toate misterele aceste vaste capitale a Anglieĭ, în care o omenire de cincĭ milioane, se risipește pe o întindere de 11.000 de străzĭ, cu 8500 kilometri lungime.

Un cartier foarte animat, unde limba engleză se amestecă foarte des cu limbile europene, mozaicul francezo-belgico-anglo-italo-german, este Leicester Square Hymerket și Strand.

Dar în nicĭ o parte luxul grandios și greŭ al aristocrațieĭ britanice nu strălucește ca pe Oxford Street și piața Oxford.

Aci în Shaftesbury și Leicester, sunt teatrele monumentale ale Londreĭ, varietățile cele maĭ minunate de la Empire Theater și London Pavillion, tot aci se înalță misterioasa Alhambra, centrul prostituțieĭ elegante a Londreĭ.

Pretutindenĭ te mișcă scene sfâșietoare, din viața proletaritatuluĭ acesteĭ omenirĭ miraculoase, strânse într'un oraș de 305 kilometri patrațĭ.

Pe Euston Road întâlnim un atingător tablou din mizeria socială a Londreĭ. Un pictor, cu figura uscățivă ascunsă în plete marĭ, zugrăvește pe pietrele pătrate ale trotuaruluĭ schițe frumoase de cretă colorată, cu variate subiecte marine și decorațiunĭ interioare pentru perete. Un alt coleg recomandă trecătorilor ce se opresc rând pe rând, să admire expoziția trotuaruluĭ, arătând meritele, școala, talentul și modul cum lucrează pictorul, spre a-l angaja la lucrărĭ particulare de tapetare, zugrăvire, portrete în cretă neagră, colorată și uleĭ, după cum se cere în condițiunile doritorilor.

Maĭ departe un om lipsit de o mână, lucrează cu mâna cealaltă, cu o iuțeală uimitoare, fel de fel de desenurĭ măiastre pe un cadru de pânză, subiecte, de a căror artă vorbesc cu prisosință, alte cadrurĭ terminate înșirate în lungul străzeĭ, dinaintea infirmuluĭ.

Te apucă jalea, însă un sentiment de respect către această lume civilizată, te îndeamnă să cumperĭ orice obiect, numaĭ pentru modul cinstit cum acest om își câștigă pâinea.

Intr'o seară pe Tothename Road am întâlnit o minune de protecție socială, un fapt de care cetisem prin scrierĭ, fără să mă las a fi convins de existența luĭ adevărată, în țările occidentuluĭ luminat al Europeĭ.

O femee bețivă pășea împleticindu-se pe stradă bolborosind vorbe fără șir, gesticulând fără minte, înaintea trecătorilor de care se lovea la fiecare pas; mergând abia ținându-se pe picioare, cade cu fruntea pe trotuar, de ar fi crezut cineva că nicĭ odată nu se va desmetici din îndelungul leșin ce o coprinsese. Mântuirea avea ochiĭ împrejurul eĭ: două femeĭ curate, în rochiĭ negre, cu brațele însemnate cu bande de pânză, pe care citesc insignele uneĭ societățĭ *antialcoolice* se reped, o apucă ușor de subțiorĭ, o ridică și o duc în cel maĭ apropiat local al societățeĭ, spre a-ĭ da odihna folositoare și ajutoarele umane, pentru a o înlătura de la practica dezastruoasă a vițiuluĭ.

Un englez îmĭ istorisea într'o zi, ce fel de măsurĭ ia statul în Anglia, spre a împedica pe toate căile, beția, acest flagel fulgerător, care duce la peire neamul omenesc; a găsi că s'ar putea aplica și la noĭ această măsură, căcĭ ea lovește tocmaĭ partea cea maĭ principală, isvorul bețieĭ, deținătoriĭ de alcool, cârciumile, localele de consumație.

Un om, de îndată ce este recunoscut că bea peste măsură și amenință a deveni alcoolic, este declarat vițios și de atuncĭ se începe contra luĭ o goană îndelungată, o ploaie de măsurĭ pentru a se lăsa de băutură. I se face întâĭ prima observație de agențiĭ comuneĭ spre a se lăsa de băut. A doua și a treia oară, se amendează dacă este găsit în cârciumĭ, în stare de beție.

Dacă nicĭ una din aceste măsurĭ nu are nicĭ un leac, atuncĭ se recurge la cel din urmă mijloc, adică i se pune fotografia în toate cârciumile, unde s'a găsit beat de obiceĭ și se pedepsește cu amendă mare, cârciumarul care va maĭ îndrăzni să dea de băut oamenilor, ale căror fotografiĭ le supraveghează zilnic comuna.

După un an dacă individul se pocăește, se lasă de odiosul său vițiu, i se scoate fotografia din cârciumĭ și astfel cârciumariĭ scapă încet, încet, de sabia luĭ Damocles a comuneĭ și de grija de a-șĭ cerceta la fiecare picătură de alcool, mușteriiĭ.

Pe străzile marĭ, se găsesc, în apropierea teatrelor maĭ ales, acele *Lavatorymen*, instalațiĭ de igienă publică, subterane, unde totul strălucește de curățenie, scările și closetele în porcelanurĭ și bazalt, frumos lucrate și în fundul uneĭ sălĭ, dealungul căreia sunt așezate closetele, se deschide un spațios salon destul de elegant, unde pentru o taxă de doĭ penny (doĭ gologanĭ) te spelĭ, te fasonezĭ minunat pentru teatru saŭ pentru vizite, în fața frumoaselor oglinzĭ ce acoperă peretele, așa că eștĭ scutit să te maĭ întorcĭ la locuința depărtată din quartierul în care staĭ, ca pentru un amănunt de toaletă, să pierzĭ momentele cele maĭ încântătoare dintr'o operă care începe, sau un număr din variatul program al teatrelor de varietățĭ.

Totul e chibzuit și bine întocmit, ca în cea maĭ strălucită epocă de civilizațiune a unuĭ mare și energic popor al lumeĭ.

Londra e lipsită de farmecul grădinelor carĭ lărgesc la noĭ vederea și îmbogățesc orașele cu verdeața aleelor de copacĭ, așezațĭ dealungul străzilor; are însă parcurĭ întinse ca Hyde-Park și Regent-Park pe a căror întindere de iarbă mătăsoasă, ochiul se odihnește tot așa de mulțumit ca prin desișul pădureĭ.

Pe toată marea aceasta verde din Hyde-Park, e un amestec de culorĭ bogate, un tablou cu fel de fel de nuanțe, pe ale căruĭ liniĭ hotărâte ca Rotten-row (drumul regeluĭ), mișună o lume nesfârșită de trăsurĭ elegante, caĭ frumoșĭ, călărețĭ sprintenĭ ce se pierd prin alee, amintind veacul al XVII-lea cu duelurile luĭ înfricoșătoare sau veacul al XIV-lea cu zgomotoasele meetingurĭ ale poporuluĭ, care înfuriat distruse porțile parculuĭ.

Un monument cu figurĭ alegorice aurite se ridică în memoria prințuluĭ consort Albert. In jurul monumentuluĭ figurile de marmură albe reprezintă Europa, Asia, Africa și America.

La muzeul Kensington, vizităm sălile de istorie naturală aranjate de Robert Darwin, profundul naturalist care deslegă întâia oară problema origineĭ omuluĭ.

La intrare statua luĭ Huxley stă cugetătoare către luminile primitive, în care răsări celula, germenele viețeĭ universale omenești, iar pe odihna scăreĭ din față, statua luĭ Robert Darwin în toată mărimea, dă muzeuluĭ un aer de grandoare, în care te simțĭ mic, te strângĭ cu modestie pe trepte, privind geniile care au scos din întunericul trecutuluĭ, toată istoria primitivă a omuluĭ.

Din fuga privirilor ce aruncăm, rețin acel admirabil diamant de mărimea uneĭ nucșoare, Collens Diamant, câteva diamante în stare nativă și bucățile masive de aur, cu modul lor de estracțiune.

Ceea ce face însă adevăratul obiect de studiu al muzeuluĭ este rezultatul îndelungatelor cercetărĭ ale luĭ Darwin, acel dulap de cranii, alcătuit pe epocile de evoluțiune ale societăților omeneștĭ, de la originea cea maĭ adâncă a timpurilor și până în zilele noastre.

Din asemănarea craniilor de maimuțe și cele de oamenĭ din timpurile primitive se poate ușor stabili caracterele de transformare, care ne deosibesc de strămoșiĭ noștri inferiorĭ.

Cea din urmă zi ne rămâne să ne mulțumim sufletul și ochiĭ cu bogata pajiște a grădineĭ zoologice, care se așterne fără de marginĭ, pe întinderea de la Regent-Park, în locul unde George al III-lea dorea să construiască palatul saŭ regal, desenat și plănuit după închipuirea celebruluĭ artist Nash.

Grădina zoologică a Londreĭ este un orășel în toată puterea cuvântuluĭ și împestrițarea de culorĭ a erbeĭ proaspete cu bonele, înconjurate de copiĭ sburdalnicĭ, îțĭ aduce în minte Cismigiul nostru cu deosebirea că cismigiul Londreĭ are și o grădină zoologică cum nu sunt multe în lume.

Felurimĭ de animale îțĭ arată aci toate viețuitoarele pământuluĭ, de la cele maĭ delicate și blânde, până la cele înfiorătoare și monstruoase.

Leiĭ aŭ o casă maĭ îngrijită, așa cum se cuvine să fie palatul regilor animale-

lor. In cuştĭ staŭ liniştite toate varietăţile de dinastiĭ, care dispută tronul pustieĭ, acele fiinţe captive pentru carĭ amintirea libertăţeĭ nu maĭ reînvie de cât în urlete prelungĭ, groaznice care te zgudue din creştet până în tălpĭ, — ca nişte uriaşe protestărĭ contra omuluĭ, stăpân al lumeĭ.

Din distanţă în distanţă sunt agăţate pancarte pe care scrie: *Beware of pikpokets (feriţi-vă de pungaşi).*

Maimuţele sunt bucuria copiilor, carĭ strecoară alune, cojĭ de nucă prin gratiĭ, ca să le supere saŭ să le câştige prietenia.

Papagaliĭ iţĭ iaŭ auzul cu ţipătul ascuţit, dar iţĭ încântă ochiĭ, cu colorile penelor lor frumoase; antilopele întind botul fin, delicat, la mâna ce le-o întinzĭ, ursul alb se zbate de căldură, între lespezile de gheţurĭ ce-l înconjoară; elefanţiĭ se distrează cu lumea ce le încearcă inteligenţa, mângâindu-le tromba; rinocerul îşĭ loveşte pielea osoasă de zid, ipopotamul se scutură de picăturĭ, eşind din apă ca un monstru hidos, cu pielea vânătă, pătată de jupuirĭ sângeroase; girafa îşĭ înalţă gâtul înalt, subţire şi vulturul se luptă cu fiarele cuşceĭ ca să scape în înălţimile ceruluĭ după pradă şi neatârnare. Şi câte încă sunt! Tot ce e pe lume. Toate animalele aŭ un colţ cu toate mijloacele lor de viaţă, cu tot ceeace ele aŭ în libertatea lor în pustie, saŭ în râŭ, în mare saŭ în aer,—afară numaĭ de libertate!

Toate cheltuelile se fac pentru instruirea poporuluĭ; se ştie că ceea ce vede cine-va şi învaţă nu uită nicĭ odată.

Vremea s'a psomorât, ameninţă a ploae şi aceste opt zile prin această lume, cu alte orizonturĭ, alte ideĭ, altă mişcare, altă civilizaţie, ne-aŭ obosit mintea şi vederile; mă sfătuesc cu Eugen şi a doua zi dimineaţa, luăm trenul de Glouchester prin Lidney, care ne reîntoarce în câte-va ceasurĭ la cabinele noastre, — la Sharpness.

Vasul ia cărbunĭ şi pregăteşte maşina pentru călătoria la Rotterdam, unde are să încarce marfă generală.

Nu prea mă bucur, văzând barometrul scăzând şi zarea începând a se ascunde sub cer noros, ceaţă groasă şi bură neisprăvită de ploae. Vasul va merge gol până la Rotterdam şi timpul ne ascunde multe paginĭ de suferinţă.

I. Bălănescu-Danubian

Orele parfumate în Extremul Orient

MORILE DE IOSSTICKS

In tot Tonkinul, micilor beţişore de parfum, carĭ se ard pe altarul strămoşilor, li s'au dat numirea de «Jossticks».

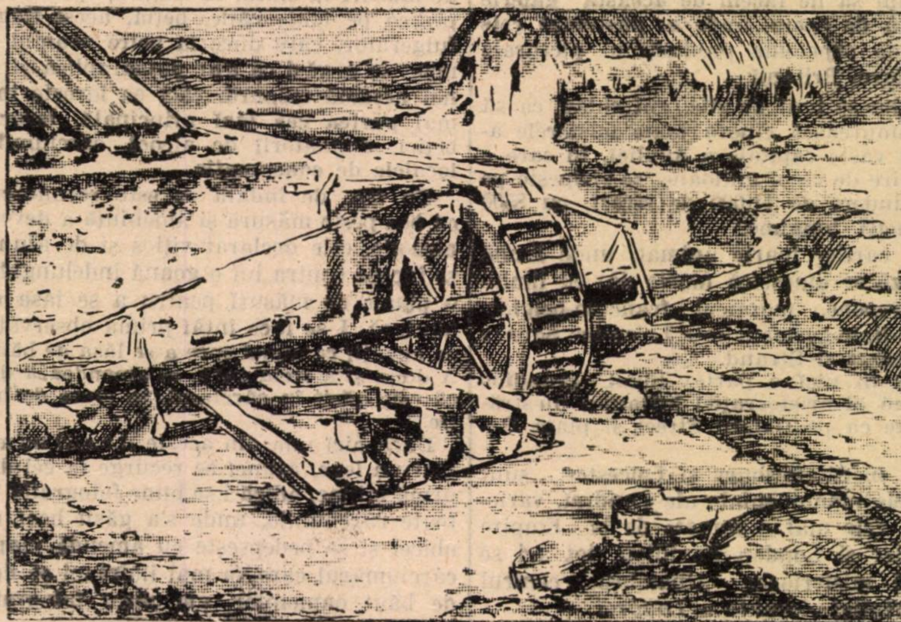
Stick, cred că ştiţĭ, în englezeşte se zice la baston, baghetă; deslusirea silabeĭ Ios este maĭ grea. Poate să fie vre-un derivat, de la cuvântul care înseamnă *Dumnezeu*; poate să maĭ fie şi vre-o alteraţie de la cuvîntul Jove, care în englezeşte înseamnă Jupiter.

Această explicaţie, este cea maĭ acceptabilă, căcĭ pe altarul strămoşilor se aprind aceste beţişoare mirositoare. Se pare că impalpabilul parfum, trebue să fie gustat de divinităţĭ, gata a proteja în schimb pe cine a avut grija să le fie plăcută, căcĭ pe boturile luntrilor chinezeştĭ se aşează rândurĭ de «jossticks», carĭ ard în aer liber, invocând protecţia şi ajutorul zeilor.

In Tonkin, sub numele generic de kia-mon--arbore lipicos—esenţele lemnuluĭ înflorit în Decembrie, ale căruĭ seminţe sunt la fel cu boabele de laur, sunt coapte în Aprilie. Un lichid lipicios, care seamănă cu guma arabică topită, este scoasă din coaja acestor arborĭ. Partea lichidă a coajeĭ se evaporează pe când se usucă coaja, dar principiul „lipicios rămâne şi praful peĭ este aşezată prin mijlocul unuĭ stăvilar. Axa roţeĭ are şease cepurĭ carĭ o traversează de o parte şi de alta şi formează în realitate două-spre-zece ridicăturĭ. Aceste ridicăturĭ vin pe rând de apasă pe extremitatea a şease drugurĭ articulate în jurul aceleiaşĭ axe orizontale; cea-laltă extremitate a acestor drugurĭ are un maiu (pilug) în fer, de piatră sau de lemn.

Prin fotografia de maĭ sus, vă puteţĭ da seama, că dacă un cep apasă pe extremitatea unuĭ drug, acesta se apleacă şi maiu se ridică. Recade apoĭ imediat pe coaja pusă într'un sghiab, închis ermetic, căcĭ praful obţinut este de o mare fineţe.

Dar nu se opreşte aci, fabricarea. Trebuesc beţişoare micĭ, pe carĭ le dobândeştĭ în modul următor: Din tulpine de bambu, fără ţepĭ şi nu prea groase, se tae vârfurĭ lungĭ de 25 de centimetri carĭ se împart apoĭ

O moară de «Jossticks».

coajeĭ jilave se lipeşte foarte tare; această pastă constitue după uscare, Iosstick-ul.

Curăţirea coajeĭ se face pe timp uscat, adică din Septembrie până în Martie inclusiv. Ni se spune că este regretabil dacă lucrul se practică de multe orĭ de către oamenĭ neexperimentaţĭ sau leneşĭ, carĭ curmă trunchiul şi omoară astfel arborele productiv.

După vre-o zece zile de expoziţie la soare, pe împletiturĭ de bambu, scoarţa se trec fabricantuluĭ de praf. Pulverizaţia se face, datorită unor morĭ speciale toate construite după un model identic. O roată verticală cu axa orizontală împinsă de apă, dă mişcarea moareĭ numită haingtch'o (roată de tămâiere). Căderea a- în lamele având un milimetru pătrat de secţiune; fie-care tulpină de bambu, de 25 de centimetri, dă vre-o sută de beţişoare. In primul rând, beţişoarele se usucă pe o lungime de 15 metri, apoĭ se afundă într'un recipient conţinând pudră. Pentru a obţine beţişoruluĭ o grosime de 3 la 4 milimetri, se repetă operaţia de două sau treĭ orĭ.

Regulezĭ apoĭ forma părţeĭ presărate, punând beţişoarele în pachete, într'un soiu de butoiaşĭ care este rostogolit vre-o cincisprezece minute.

Se colorează vârful beţişoruluĭ rămas gol, muindu-l într'o soluţie de anilină.

Josstisks-ul este după aceasta gata de vânzare, gata a împodobi altarul strămoşilor sau boturile luntrilor.

IDEILE LUI EDISON

Când un technician se aventurează în domeniul poetuluĭ, totdeauna e interesant să știm ce impresiĭ a căpătat din escapada sa. Când acest tecnician e unul din ceĭ maĭ rodnicĭ inventatorĭ aĭ epoceĭ noastre inventive, trebue să fim cu urechea atentă, cu privirea pasionată la povestirile pe care imaginația sa le scoate din anĭ și secolĭ, oricât de fantastică ne-ar părea cea maĭ mare parte din vederile sale.

Ilustrul inventator, care iese un moment din laboratorul săŭ, unde se pregătesc atâtea miracole științifice, pentru a se ridica pe tripiedul Pythoniseĭ (femeie care în antichitate prezicea viitorul), este Thomas A. Edison, ale căruĭ principale invențiunĭ ar fi de prisos să le enumerăm aicĭ. Interviewat de un colaborator al Revisteĭ Cosmopolitane din New-York, tatăl fonografuluĭ și al lampeĭ cu incandescență își aduce aminte că a fost odinioară printre confrațiĭ noștri jurnaliștĭ și vom recunoaște îndată că cea maĭ mare parte din prezicerile ce le formulează ar fi putut să servească drept teme uneĭ seriĭ întregĭ de romane-foiletoane care ne-ar fi reamintit lucrările luĭ Jules Verne saŭ ale luĭ Welles.

Se înțelege dela sine că Edison crede cu tărie în triumful electricitățeĭ asupra vaporilor ca forță motrice pentru industria transporturilor, și își exprimă această convingere în termenĭ pitoreștĭ. „Locomotiva cu vaporĭ, zice el, e pe cale de a-și da ultima suflare. Nu va trece nicĭ o generație și copiiĭ marilor națiunĭ civilizate nu vor vorbi de ea decât la școală, ca de un lucru al trecutuluĭ, afară numaĭ dacă nu vor locui o regiune retrasă, puțin populată și fără râurĭ. Oriunde apa va fi în abundență, roțile hidraulice vor produce destulă electricitate pentru a pune în mișcare toate drumurile de fer".

Oțelul, care a și detronat lemnul în construirea corăbiilor și a caselor, își va întinde cuceririle maĭ departe, și va deveni un metal domestic și familiar, căcĭ va fi întrebuințat în legatul cărților și în fabricarea mobilelor. Urcarea constantă a prețuluĭ pieleĭ și a lemnuluĭ va face această revoluțiune ciudată.

Toate mobilele, afirmă profetul, vor fi în curând fabricate din oțel. Prețul uneĭ mobilărĭ în oțel reprezintă cam a cincea parte al aceluia uneĭ mobilărĭ în lemn, și afară de această enormă economie, prima este mult maĭ ușoară, căcĭ în lucrarea eĭ se întrebuințează o mică cantitate de metal. De altfel, oțelul poleit capătă o aparență foarte plăcută ochiuluĭ, și e lucru ușor să-ĭ daĭ un lustru care va imita perfect de bine lemnul întrebuințat în imitarea culoareĭ abanosuluĭ: nuc, stejar, acajn, etc. Copilașiĭ apropiateĭ generațiunĭ își vor așeza mica lor persoană în fotoliurĭ de oțel, și pe mese de oțel își vor lua cina. Eĭ nu vor maĭ avea cunoștință de mobilele de lemn".

Adio cărămidăriĭ! S'a isprăvit cu carierile de piatră și prund! „Peste treĭzecĭ de anĭ, toate construcțiile se vor face în ciment armat, de la cele maĭ frumoase palate până la cele maĭ înalte clădirĭ. Oamenĭĭ civilizațĭ vor înțelege cât de stupidă a fost nebunia lor de a-șĭ băga lemnul în construirea adăposturilor și monumentelor, atrăgând asupra lor un formidabil tribut plătit incendiuluĭ, și care, numaĭ pentru republica Statelor-Unite, se urcă la spăimântătoarea cifră de două miliarde și jumătate de francĭ! Aceste imobile în ciment armat vor fi eterne, și vor rezista tot așa de bine cutremuruluĭ ca și foculuĭ".

Cititoriĭ ne vor permite să deschidem aicĭ o paranteză pentru a constata că aceste două proorocirĭ din urmă sunt de câtva timp pe cale de a se îndeplini. Arhitecțiĭ îndrăznețĭ aŭ început la Brooklyn și la Cinncinati construirea a două case cu paisprezece etaje în ciment armat. Și o mare casă de mobile din New-York a pus în vânzare mobile de birou (scaune, mese, birourĭ) fabricate numaĭ din oțel.

Plin de speranță în viitorul aviațiuneĭ, D. Edison se arată de data asta foarte sever cu privire la tipurile actuale de aeroplane, care, dacă trebue să credem, n'aŭ de cât câțiva anĭ de trăit. Ele vor fi înlocuite printr'un tip cu totul diferit, care se va putea ridica de la pământ în direcțiunea vcită. El vede că constructoriĭ aparatelor aŭ făcut o nedreptate că nu aŭ studiat zborul umiluluĭ bondar, care este, după dânsul, ființa înaripată ce le va servi de model. Să menționăm din repezeală această altă prezicere relativ la sub-marine, care, mulțumită uneĭ noĭ sistem de baterie electrică, vor deveni în curând o armă așa de înfricoșătoare „în cât multe state vor renunța să maĭ construiască cuirasate".

Dar iată cea maĭ bună știre pentru iubitoriĭ de „senzaționalism". Ce vețĭ zice de înlocuirea cărților făcute din hârtie prin cărțile făcute din metal? Edison afirmă că această revoluție bibliografică nu va aștepta secolul apropiat pentru a răsturna industria cărților, ci chiar este pe cale de a se face.

— Și pentru ce să zicĭ că nu se poate? întrebă el. Nichelul va absorbi cerneala de imprimerie tot așa de bine ca și o foaie de hârtie. O foaie de nichel groasă de o a zecimea parte dintr'un centimetru este maĭ eftină, maĭ rezistentă și chiar maĭ flexibilă de cât o foaie de hârtie ordinară, de aceia care se întrebuințează acum prin librăriĭ. O carte făcută din nichel, groasă de 5 centimetri, va conține 40.000 paginĭ, și nu va cântări de cât 460 grame. Saŭ, chiar acum, eŭ sunt în stare să daŭ 460 grame din aceste foĭ de nichel pentru un dolar și un sfert (6 fr., 25).

Și alte amănunte tind a dovedi că vremea indistructibileĭ bibliotecĭ de cărțĭ de nichel nu este atât de depărtată în cât să n'o putem presupune. Printr'un procedeŭ electric care depune pe un loc plan potrivit anume, o cantitate dată de nichel în disoluție, Edison obține aceste foĭ de hârtie-metal. Și cum, în glumă, cel care lua interviewul întrebă dacă poate chiar acum să execute o comandă, el răspunse grav:

— Da. Eŭ așĭ putea chiar acum să daŭ o foaie de nichel lată de 2 m. și lungă de 1600 m.

După ce observă că toate invențiile marĭ n'aŭ maĭ mult de un secol de existență, și că nu-ĭ, la drept vorbind, de cât o sută de anĭ de când omul se exercitează a se servi de creerul săŭ, căcĭ maĭ nainte era mulțumit la adăpostul nevoieĭ de a munci numaĭ cu mâinile, d. Edison arată că totul, saŭ aproape totul, rămâne încă a face în transmiterea gânduluĭ și vorbeĭ oamenilor. Telefoanele cele maĭ perfecționate nu sunt de cât jucăriĭ pentru copiĭ, și funcționarea lor depinde mult de imaginația noastră. Probă e că noĭ nu putem ține cu ușurință o convorbire la telefon de cât cu persoane a căror voce ne este familiară, și asupra subiectelor familiare. Când spunem de exemplu, numele unuĭ al treilea, suntem nevoițĭ de a-l repeta, silabisindu-l în desnădejde.

După Edison, omul va descoperi maĭ curând saŭ maĭ tirziŭ o forță nouă care va înlocui telegraful, telefonul și „fără fir" care „va da putința să se întrebuințeze undele eteruluĭ într'un mod maĭ practic". Natura are rezervat un întreg arsenal de forțe încă necunoscute a căror existență, pe care noĭ abia am început a o presupune, nu ne va fi descoperită de cât progresiv, și maĭ mult la întâmplare de cât de cercetările savanților. Citează cazul radium-uluĭ, „acest minunat metal despre care nu cunoaștem aproape nimic, de cât doar că are minunata proprietate de a transforma un metal inferior într'un metal prețios". Și, de la acest punct de plecare, ajunge la această prezicere aproape fantastică:

Măsurarea valorilor cu aurul, de care civilizația noastră se arată așa de mândră, n'are poate maĭ mult de câțĭva anĭ de trăit, și se apropie ora când bare și blocurĭ de aur vor fi tot atât de în siguranță noaptea pe străzile orașelor noastre după cum sunt în timpul de față bucățile de fier și barele de oțel. Căcĭ noĭ mergem repede spre transmutațiunea*) metalelor, spre manufactura auruluĭ. Descoperirea poate să se facă mâine.

Nu-ĭ nicĭ un motiv ca ea să nu se facă mâine, maĭ curând ca un secol, căcĭ fabricarea auruluĭ nu este de cât o chestiune de combinație și de tratare a materieĭ. Materia e una și aceiașĭ. Aurul și argintul nu se deosebesc de cât pentru că materia a fost combinată în diferite proporțiĭ și tratată altfel în fiecare din aceste corpurĭ. Dacă radium-ul n'are putința de-a îndeplini acest miracol industrial, se va descoperi maĭ curând saŭ maĭ tărziŭ un alt metal. Nimic din ceea ce e rezonabil nu e imposibil, și e rezonabil să ne așteptăm că vom descoperi mijlocul de a face aurul.

Și umoristul care a rămas harnicul inventator se întreabă dacă nu-ĭ periculos de a menține în contracte clauza specificând că unele datoriĭ vor trebui plătite în monedă de aur de aliagiŭ bun. Dacă ajungem să fabricăm aur cu 125 francĭ tona, posesiunea celor maĭ multe proprietățĭ din lumea întreagă, va trece în cât maĭ scurt timp din mâinile creditorilor în acelea ale debitorilor.

Am ținut pentru la urmă aceea din prezicerile luĭ Edison care mi-a părut cea maĭ pitorească. El crede că principiul meseriașuluĭ Jacquard, invenția care îĭ apare ca minunea mecanică din această din urmă sută de nĭ, va fi în curând a-

1) Alchimiștiĭ admit schimbarea unuĭ metal în alt metal.

plicată la cele maĭ deosebite industriĭ.

Vom avea peste puţin timp o maşină în care „vom turna postav, nasturĭ, aţă, hârtie de mătase şi pastă de carton, şi care le va scoate pe partea cealaltă pe toate înpachetate în cartoane".

Să împărtăşim şi noĭ optimismul robust al mareluĭ inventator care, cu venirea vremeĭ caselor ieftine, îmbrăcămintei cu preţ redus, păceĭ universale, vede apărând, la orizontul secoluluĭ apropiat, înlăturarea totală a sărăcieĭ.

Aurel Brăescu-Suceava

CARMEN SYLVA

Fiica Rinuluĭ în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Astăzĭ am să caut să uit necazurile şi să gonesc amintirile din călătoria aceea cu unicul copil, de 5 zile pe Dunăre, cu micuţa mea zeiţă ce sta pe covertă care icĭ când colo, într'o veselie strălucitoare. Anĭ pe urmă, când o vedeam curgând aceeaşĭ, cu aceleaşĭ valurĭ leneşe, cu aceleaşĭ durerĭ a mele pe ea, ce dor îmĭ deştepta

Istoria uneĭ familiĭ este istoria nenorociriĭ... Istoria unuĭ popor, istoria războiuluĭ. De aceea n'am putut privi cu plăcere nicĭ odată istoria... Cu câtă bucurie învăţam limbile streine ce-mĭ desvăluiaŭ lucrurĭ fericite ale fie-căruĭ popor, cu atâta necaz lăsam pasagiile carĭ pomeneaŭ de ocupaţiunĭ războinice, de puterĭ, de tiraniĭ, şi această repulsiune venea de acolo că eŭ nicĭ odată n'am dorit puterĭ saŭ averĭ.

Să domneştĭ nu e aşa frumos; războaele sunt îngrozitoare; sângele este maĭ bine să rămână în vinele noastre de cât când curge în Dunăre, mare saŭ şes. Sângele! ce urâcios e aşa scurs, rănile ce grozave sunt la vedere, când îţĭ aminteştĭ ce frumos şi mlădios era corpul înainte cu vr'o câte-va ceasurĭ. Dar... Am ajuns la podul luĭ Traian. Aci maĭ zac resturile în apă ale glorioaselor timpurĭ.

Româniĭ sunt toţĭ descendenţĭ din Traian, cum noĭ din Carol cel mare; tot aşa trebue să le lăsăm lor mulţumirea copilărească. Eĭ nu gândesc însă că Daciĭ, carĭ atâta vreme aŭ fost zid contra romanilor,mult maĭ interesanţĭ sunt şi cu mult maĭ bătrânĭ vulturĭ!... ce sublimă figură de putere sufletească caracteristică poporuluĭ Dac, o fică a regeluĭ, care cu umărul eĭ sprijinea poarta pe care o deschisese un trădător, şi care când umărul iĭ fu smuls să lase timp tatăluĭ săŭ să moară, ca după aceea să sfârşească şi ea. Ce podoabă să fiĭ urmaşul unuĭ asemenea popor ale căruĭ calităţĭ aŭ fost superioare învingătoruluĭ numeric.

Nu, româniĭ vor să fie numaĭ romanĭ, şi celelalte amestecăturĭ nu privesc de cât pe arheologĭ. Aci găsit nume de goţĭ, de celţĭ, de slavĭ, de arabĭ, şi cine maĭ ştie ce popor.

Găseştĭ aci fel de fel de asemănărĭ cu spanioliĭ, carĭ trădează urme de arabĭ, şi spanioliĭ. Amestecul de popoare al Românieĭ este o lucrare foarte interesantă; căcĭ se găsesc însuşirĭ caracteristice din toate locurile şi de toate genurile: Aci unde găseştĭ „Vendeta", este cu totul altfel ca în munţiĭ Moldoveĭ, unde-s doar ochĭ albaştri şi păr blond, şi unde oameniĭ 's mulţumiţĭ să-şĭ caute de munca câmpuluĭ lor. Cântecile populare aŭ tot felul de caractere: unele pe carĭ le-a găsit Alexandri, n'aŭ nimic aface cu rapsodiile Dâmboviţeĭ al căror isvor e doar între Dâmboviţa şi Ialomiţa şi a căror rădăcină e probabil din Siria adusă cu diverse asemănărĭ cu cele din sudul Rusieĭ. Zilele acestea avem să călătorim 5 ţărĭ între Ungaria şi Sârbia, apoĭ între România şi Serbia, pe urmă între România şi Bulgaria, România şi România (Dobrogea) şi în fine şi între România şi Rusia. Bulgariĭ sunt aşa de deosebiţĭ de noĭ cum numaĭ popor cu popor poate să fie. Eĭ vorbesc o limbă slavă şi pe urmă, zice Wirchow, eĭ n'aŭ nicĭ temperamentul slavon cum pretindea un oarecare, ci denotă isvorul hunic.

Imprejurul Severinuluĭ şi Argeşuluĭ, femeile par nişte matroane romane cu trăsăturile mlădiate, cu nasul de vultur, cu ochiĭ marĭ negri şi cu liniştea înfocată, a mişcărilor lor simple. Se spunea de părţile acestea că ar fi nişte coloniĭ trimese să-şĭ ispăşească pedepsele, dacă ar fi însă aşa, de unde aŭ fost luate ele, la ce aŭ servit ele în decursul veacurilor, cu cine aŭ legat eĭ legăturĭ ?.. Acestea nu le-a spus nimenĭ şi eŭ aştept zilnic să se facă nouĭ şi interesante descoperirĭ. Mi-e dor să viŭ peste noapte să mă las prada luĭ, să-mĭ ducă gândurile în albastru sus, de aceea-ĭ aşa frumos să călătoreşte noaptea,pentru că nimenea nu te supără, ceea-ce e rar în viaţa omenească aşa de sbuciumată.

Am spus adesea că singurul mijloc pentru noĭ oameniĭ este saŭ o călătorie lungă saŭ o boală grea. Alte modurĭ sunt necunoscute. Insă vagonul care tot aleargă spre sfere senine, nu poţĭ să-l ajungĭ, pe când o boală grea îţĭ închide camera şi face să te doară neputinţa de a nu putea să lucrezĭ în deplină libertate. Asta e deosebirea. Gândurile acolo în tren îţĭ zboară, libere şi repezĭ spre eternul ideal. Care poate cel puţin să urmărească într'o noapte liniştită gândurile înrepeziciunea lor sublimă? Ele zbor, cu o mişcare vioae, nebunatică, aŭ maĭ multe aripĭ şi par'că capătă şi o melodie deosebită — poate din cauza tictaculuĭ îmbucurător al roatelor. Are o graţiozitate cu totul măiastră, pentru că chiar dacă staţiunile te-ar întrerupe puţin, tot aĭ avea posibilitatea să le păräseştĭ gândurile pentru o clipă, ca să admirĭ tablourile tot maĭ viĭ, maĭ însufleţite ce-ţĭ trec prin faţa ochilor.

Ce ciudat le-ar părea celor de lângă Rin să călătorească pe Dunărea nelocuită, numaĭ cu pădurĭ şi pădurĭ pe ambele malurĭ, abia câte o casă, cel mult câte un sătuleţ de pescarĭ mic şi sărăcăcios, între toate astea câte o furnică care face ce vrea în verdeaţă şi câte o privighetoare! Ce tăcere în juru-ĭ...

...E foarte plăcut să urmăreştĭ străzile luĭ Traian, carĭ maĭ staŭ aci de maĭ bine de 200 de anĭ; numaĭ găurile pereţilor îţĭ arată originile ce sunt înscrise pe părţĭ de lemn înfipte în piatră carĭ duc inscripţiĭ diferite ce pot fi citite.

Ex:

IMP CAESAR DIVI NERVAE
F. NERVA TRAIANVS AVG.
GERM PONTIF MAXIMVS
TRIB POT IIII PATER
PATRIAE COS III
MONTIBVS EXCISIS AMNIBVS
SUPERATIS VIAM FECIT

iar maĭ încolo este azĭ tot aşa şi strada Arteĭ, în lemn scrisă, numaĭ fără de inscripţiĭ.

Poţĭ să-ţĭ imaginezĭ privind cum era odinioară. Şi de către învingătorĭ trebue să fi fost privite ca ceva de văzut, căcĭ pe româneşte se chiamă calea Laptelui, calea luĭ Traian... Până când s'a dat ceruluĭ şi tuturor elementelor numele vieţiĭ omeneştĭ pentru toate timpurile, aŭ trebuit ca producerile să fie de aşa fel în cât să pară locuitorilor elementare şi vechĭ de când lumea.

Ce trebue să zicĭ şi să gândeştĭ când vezĭ că două miĭ de anĭ izvoarele şi rămăşiţele străziĭ Arteĭ sunt rămase tot aşa fără ca o iotă să fie schimbată, saŭ mişcată din loc. Vaporul nostru merge încet într'o legănare dulce, condus de alte 2 vaporaşe; pe drum întâlnirăm noĭ un şlep ce ducea după sine 3 vapoare cu benzină.Mergem singurĭ printre valurile ce mişcă anevoe şi carĭ în unele locurĭ măscară până la 100 metri adâncime, adică încă de 2 orĭ atât de adânc cât canalul „la Manche". Câte odată fluviul este maĭ mult decât 2 km. lat pentruca nu după o mare distanţă să devie aşa de ingust încât să ţi se pară că vaporul ar fi prea lat ca să pătrundă înainte. Şi mereŭ acelaş decor, aceleaşĭ dealurĭ, munţĭ şi coline, atât pe dreapta cât şi pe stânga. Formaţiunile de munţĭ sunt cam aceleaşĭ cu cele din susul Dunăreĭ, de la Sigmaringen. Sublimă şi minunată este liniştea ce domneşte, cu pădurile de pe amândouă părţile, cu privighetorile carĭ cântă aşa de dulce şi frumos în acea verdeaţă nesfârşită. Colo este malul sârbesc! S'a obicinuit de toţĭ ca Sârbiĭ să fie consideraţĭ de oamenĭ cruzĭ din cauza chipuluĭ cum aŭ fost omorâţĭ regele şi regina lor.

Poţĭ să facĭ însă o observaţie foarte interesantă şi caracteristică Sârbuluĭ. Luĭ. poporuluĭ, prea puţin îĭ pasă ce i-se întâmplă, cine-l stăpâneşte, este aşa de impasibil. Pentru poporenĭ poate zicem acelaşĭ lucru; pentru că eĭ aŭ grijile lor, singure care-ĭ apasă din greŭ, de aceea sunt pentru eĭ regiĭ lor indiferenţĭ şi patriotismul aşa de superficial. Numaĭ când locuitorul are individualitatea luĭ poate fi cineva sigur că va veni o vreme când o să sosească el singur să-ĭ fie stăpân propriu.

(Va urma).

Trad. din l. germ. de **Ion T. M. I.**